РЕСПУБЛИКАДИН ЖЕМИЯТДИННИ СИЯСАТДИН ГАЗЕТ

ЛезГи Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр, дидед чІал хуьх!

Хуьруьга илимдинни медениятдин сувар

15-майдиз Хуьруьгрин хуьре марифатдинни чирвилерин метлебдин зурба вакъиа хьана: ина РД-дин лайихлу муаллим, Абдулкеримов Магьмуд Абдулжалиловичан тІварунихъ галай мергьяматлувилин "Просвещение" фондунин такьатрихъ Кеферпатан Кавказда сифте яз просвещенидин махсус Центр - **"Люминари"** ачухна ва капитальный ремонтдилай кьулухъ хуьруьн клуб кардик кухтуна. Мубаракрай!

▸ 7

1920 – йисалай акъатзава | **N 20** (10821) **хемис 17 – май,** 2018 – йис **WWW.LEZGIGAZET.RU** | Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - **16 манат**

ЧІехи Гъалибвилин - 73 йис

Несилри дамахзава

Шикил - РД-дин Кьилин ва Гъукуматдин пресс-къуллугъдинди

Нариман ИБРАГЬИМОВ

Махачкъала

ЧІехи Гъалибвилин Югъ - чи халкьарин пак сувар - гьар йисуз уьлкведа лайихлувилелди къейдзава. Гъалибчи несилдиз къенин ватандашри ийизвай гьуьрмет зурбади я. ЦІи Россиядин Федерациядин вири регионра, шегьерра сувар кьиле фейи гьалди, "Рекьин тийидай полкуна" (цІудралди маса уьлквейрани) иштиракай кьван инсанри, иллаки аялри, жегьилри, руьгь шадвилив, Ватандал дамах авунин, фашизмдал гъалибвал къачур Яру аскер гьамиша рикІел хуьнин гьиссерив ацІурзава. Арийский миллетдиз вири муьтІуьгъ хьун лазим я, арийвияр-немсер вири халкьарилай виняй я лугьуналди, са тахсирни квачир миллионралди агьалияр къирмишзавай фашистрал, Гитлеран кьушунрал къачур Гъалибвал лап зурбади я. Къе чка-чкада ислягь халкьарал дяве илитІзавай, масабурун девлетра вил туна, миллетар садсадал гьалдарзавай политикриз чир хьун лазим я, ахьтин кьуьруькрин эхир сад жеда - беябурчивал, магьлубвал.

Дуьньяда къизгъинвал твазвай къуватрин чІуру крар фикирда кьуна, чи уьлкведин Президентди государстводин азадвал ва аслу туширвал хуьн патал Яракьлу кьушунар алай аямдин, маса уьлквейриз авачир хьтин яракьралди таъминарнава, агьалийрик ватанпересвилин руьгь кутадай серенжемар артухарзава. Гьа гьисабдай яз Гъалибвилин сувар тухун вири уьлкведа гурлудаказ тешкилзава. Ватан патал чанар гайибур, женгер чІугурбур, дяведин ветеранар гьуьрметдивди рикІел хкизва.

Дагъларин уьлкведин шегьерра, районра, хуьрерани Гъалибвилин сувар гзаф кьадар агьалийрин иштираквал аваз кьиле фена. Махачкъалада суварин мярекатра 17 агъзурдав агакьна агьалийри иштиракна.

9-Майдин югъ экуьн кьиляй гуьлуьшанди, халисан суваринди хьана. Меркездин куьчеяр суварин къайдада безетмишнава. Яру пайдахри, шарари шагьвардал лепе гузва. Машинрин гьерекат вахтуналди агалнавай куьчейрай чІагайдиз алукІнавай жуьреба-жуьре яшарин инсанар Ленинан майдан галай патахъ физва. Хуруйрал орденар, медалар, Георгийдин

▸ 3-4

Крымдин муьгъ шад гьалара ачухна

15-майдиз Россиядин Президент Владимир Путина Крымни Краснодардин край алакъалу ийизвай цІийи муьгъ шад гьалара ачухунин мярекатда иштиракна. Государстводин Кьил муьгъ ишлемишунин базадиз фена ва эцигунардайбурухъ галазни рахана.

Имарат ачухунин мярекатдин сергьятра аваз, Крымдин муькъуьн автомобилри гьерекатдай паюнай эцигунардай техникадин колоннаяр фена. И мярекатда гьакІни уьлкведин жуьреба-жуьре регионрин муькъвер эцигдайбурун дестейрин векилрини иштиракна. Абурун арада БАМ

▸ 2

Нумрадай кІела:

ОБЩЕСТВО

Тербияламишунин, лигимвилин мектеб тир

ВЛКСМ-дин тарих чи Ватандин тарихдихъ галаз сихдаказ алакъапу я. Гьам граждан дяведин, пятилеткайрин, Ватандин ЧІехи дяведин йисара, гьамни душманди барбатІ авур халкьдин майишат гуьнгуьна хутадайла, жегьилри зурба активвал, гьунарлувилер къалурна.

▸ 4

ИРС

Халисан халкьдин шаир

СтІал Сулейманан тІвар Советрин Союздин гьар са пипІе машгьур тир. Ам гьа са тегьерда лезгидиз ва гуржидиз, якутдиз ва белорусдиз, москваэгьлидиз ва Балтикадин матросдиз багьа тир. И кардин себеб ашкара я: Сулейманан шиирри абурун вирибурун руьгьдин истемишунар рази ийизва.

▸ 5

ИРС

Жавагьиррал чан гьайи устад

Чи уьлкведин рикІ тир Москвадиз бахшна, "Умуддин елкен" тІвар алаз кхьенвай шиирда Шихнесира вири инсаниятдиз, чІимел чІавуз ракъинивай куьмек кІандай хьиз, азадвал, лайихлувал хуьн патал Москвадивай куьмек кІанивилел дамахзава.

▸ 6

ОБЩЕСТВО

...Гьахълуди, адалатлуди жен

Девлетар, къуватар, мумкинвилер, базарар чахъ, амай вири уьлквейрив гекъигайла, гзаф ава. Тарихдин кьисметди чаз дуьньядин "ругудай са пай" тир уьлкве ганва. Бубайри ам гзаф сеферра къецепатан чапхунчийрикай хвена, лап четин имтигьанрай чи халкьар санал экъечІна.

▸ 8

ЭКОНОМИКА

Инвесторри - район, хуьрер патал

Чкадал нек, емишар гьялдай ва куьлуь авунвай алаф (гранулированные корма) гьасилдай цехар акатзавай производственный база тешкилда, ана жаванриз пешекарвилин рекьяй сифтегьан чирвилер гуда. Ида хуьруьнвийриз кІвалахдалди таъмин хьунин жигьетдайни куьмекда.

▸ 10

ХАБАРАР

Ватандин абадвал патал

Эхиримжи вахтара яшайишдин жигьетдай менфятлу крар кьилиз акъудунал машгъул жезвай жемиятдин тешкилатар артух жезва. Гъурбатда яшамиш жезвай, чпихъ мумкинвилер ва тешкилатчивилин алакьунар авай савадлу ватанэгьлийри, рейсад фикирдалди санал кІватІ хьана, чпин хайи ерияр абадвилихъ тухунин кардик пай кутазва.

▸ 12

Крымдин муьгъ шад гьалара ачухна

1 ◂

эцигунин, Владивостокда АТЭС-дин саммитдиз гьазур хьунин, Казандин Универсиададин, Сочида кьиле фейи Олимпиададин лап чIехи эцигунрани иштиракай кар алай пешекарар авай.

В.Путин муькъвяй КамАЗ-дин рулдихъ галаз пар чIугвадай са шумуд цIуд машинрин кьиле аваз фена, чIехи имаратдин мягькемвал ахтармишна. Ам Керчдай Краснодардин крайдиз 16 декьикьада агакьна.

Муькъвяй гьерекат башламишдалди вилик Президентди идара авунин Сад тир центрадин ва ишлемишунин рекьяй къуллугърин гьазурлухвал ахтармишна. Муькъвяй кьве патахъайни машинрин гьерекат 16-майдиз башламиш хьана. Сифте анай чкадин агьалияр - крымвиярни кубанвияр - фена.

Муькъуьн ракьун рекьин пай къведай йисуз ачухун пландик ква. ЦIийи муьгъ эцигунин кIвалахар 2016-йисан февралдиз башламишайди тир. Ингье ихьтин зурба имарат са куьруь вахтунда эцигна акьалтIарнава.

Муьгъ ачухдайла, РФ-дин Президентди къейд авурвал, вири кIвалахар хъсан еридивди ва вахтундилай вилик тамамарнава.

- За куьн тебрикзава. Сад лагьай участок, участок ваъ, сифте линейка, амма, мумкин я, виридалайни важиблу линия ачухзава... Чухсагъул квез, - лагьана В.Путина. Ада къейдна хьи, и муьгъ ачухунихъ неинки Крым, гьакI Россиядин вири Кьиблепад виликди тухунин карда еке метлеб ава. И шегьредай йиса 14 миллион касдивай физ ва 13 миллион тонн парар дашмишиз жеда.

Президентди инанмишвал къалурна хьи, муькъуьн кьвед ва пуд лагьай паярни вахтунда ва хъсан ери аваз вахкуда. Парар дашмишдай шегьре - зулуз, са йисалай ракьун рекьин участокни ачухда.

В.Путина малумарайвал, РФ-дин властри вири уьлкведа цIийи рекьер, муькъвер, портар туькIуьрунин, эцигунин проектар уьмуьрдиз кечирмишунин винел кIвалахда.

* * *

10 агъзур касдилай гзаф тир Крымдин муькъуьн командадилай чIехи эцигунрин гзаф муракаб кIвалахар планламишнавайдалай зур йисан фад кьилиз акъудиз алакьна. Адан машинар фидай шегьре 60-далайни гзаф знакралди тадаракламишнава. Рекье гьерекатдал гуьзчивал авун патал автоматикадин 10 комплекс эцигнава.

Крымдин муьгъ Россияда ва Европада виридалайни яргъиди я - 19 километр. Ам Таманский полуостровдилай башламиш жезва, 5 километрдин дамбадай, Тузла островдай, Керчдин проливдай тIуз Крымдин къерехдиз экъечIзава.

Къуй регионар, уьлквеяр анжах дуствилин муькъвери алакъалу авурай!

РД-дин здравоохраненидин министрдин гьакъиндай

Дагъустан Республикадин Кьилин Указ

1. Дагъустан Республикадин Конституциядин 78-статьядин 2-пунктунал асаслу яз, РД-дин здравоохраненидин министрвиле ГЬАЖИИБРАГЬИМОВ Жамалудин Алиевич тайинарин.

2. И Указ адал къул чIугур йикъалай къуватда гьатзава.

Дагъустан Республикадин Кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай **В.ВАСИЛЬЕВ**

Махачкъала, 2018-йисан 14-май, №56.

Медицинадин илимрин доктор Жамалудин Алиевич ГЬАЖИИБРАГЬИМОВ 1965-йисан 15-октябрдиз Табасаран райондин Гувлиг хуьре дидедиз хьана. Ада Ростовдин госмединститут ва Кьиблепатан федеральный университет акьалтIарна.

Россиядин Федерациядин лайихлу духтур Ж.Гьажиибрагьимова Дондал алай Ростовда, Махачкъалада медицинадин хиле жавабдар жуьреба-жуьре къуллугъар кьилиз акъудна. 2014-йисан февралдилай ада Россиядин ФСБ-дин РД-да авай Управленидин медико-санитарный частунин начальникдин везифаяр тамамарзавай.

Алай йисан 14-майдиз, РД-дин Кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Владимир Васильеван къарардалди, РД-дин здравоохраненидин министрвиле тайинарнава.

* * *

14-майдиз Владимир Васильева Жамалудин Гьажиибрагьимов РД-дин здравоохраненидин министерстводин коллективдихъ галаз танишарна. Мярекатда РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель Анатолий Къарибова ва РД-дин здравоохраненидин виликан министр Танка Ибрагьимовани иштиракна.

"Виридаз чир хьун патал къейд ийин хьи, Жамалудин Алиевича гзаф итижлу уьмуьрдин рекьер атIанва. Ада Дондал алай Ростовда медицинадин рекьяй тади куьмекдин отделенида интенсивный терапиядин духтур яз, гуьгъуьнлай ФСБ-дин къурулушда кIвалахна", - лагьана Владимир Васильева. Ада гьакIни цIийи министрдихъ агалкьунар хьун алхишна ва медицинадин рекьяй республикада хъсан еридинни вахтунда агакьдай куьмекдин къурулуш цIийикIа туькIуьр хъувунин игьтияж авайди къейдна.

Жамалудин Гьажиибрагьимова вичел жавабдар къуллугъ ихтибарунай республикадин кьиле авай ксариз чухсагъул лагьана ва вичин кIвалахдин рекьяй санал зегьмет чIугвадай юлдашрин патай куьмекдик умуд кутазвайди къейдна.

"Гьялна кIанзавай месэлаяр гзаф ава. Чавай вири крар кьилиз акъудиз жедайдахъ зун инанмиш я. Чакай гьар сада чпин везифаяр намуслудаказ кьилиз акъудун лап важиблу я", - алава хъувуна цIийи министрди.

Жамалудин Гьажиибрагьимован тIварцIихъ хуш келимаяр Танка Ибрагьимовани лагьана.

А.В.КАРПУХИНАН гьакъиндай

Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Тапшуругъ

КАРПУХИН Алексей Владимирович вичин хушуналди Дагъустан Республикадин образованидин ва илимдин министрдин заместителдин везифаяр вахтуналди тамамарзавайдан къуллугъдикай азадин.

Дагъустан Республикадин Гьукуматдин Председатель **А.ЗДУНОВ**

Махачкъала, 2018-йисан 15-май, №90-р

Гьазурайди - Агьмед МАГЬМУДОВ

Игит рикIел хкана

2015-йисан 15-майдиз Кьурагь райондин КIирийрин хуьре вири Дагъустандин агьалияр къарсатмишай мусибатдин дуьшуьш кьиле фенай: вагьши террористри мешебеги Зейнудин Батманован чандиз къаст авунай.

Алай йисан 15-майдиз Россиядин Федерациядин Игит Зейнудин Батманован экуь къамат рикIел хкун, адан багьрийрал кьил чIугун ва рагьметлудан сурал цуьквер эцигун патал КIирийрин хуьруьз республикадин меркездайни жуьреба-жуьре районрай мугьманар хтанвай. Кьурагь райондин администрациядин пресс-къуллугъди "Лезги газетдиз" хабар гайивал, абурун арада РД-дин тамарин майишатдин Комитетдин председатель Алибег Гьажиев, адан сад лагьай заместитель Велибег Ферзуллаев, Комитетдин кьилин бухгалтер Аминат Сагьидова, Комитетдин отделдин начальник Абас Рамазанова, Сулейман-Стальский райондин кьилин сад лагьай заместитель Лацис Оружев, Дербент, Сулейман-Стальский, Табасаран, Мегьарамдхуьруьн, Хив районрин тамарин майишатрин регьберар ва масабур авай.

Кьурагь райондин кьил Замир Азизовахъ галаз санал абур Россиядин Игитдин сурал фена, анал цуьквер эцигна.

Гуьгъуьнлай КIирийрин хуьруьн спортдин школа-интернатдин гьаятда РФ-дин Игит Зейнудин Батманов рикIел хкунин Йикъаз талукьарнавай митинг кьиле фена.

Мектебдин директор Надир Тагьирова, З.Батманован уьмуьрдин рекьикай ихтилатар авуналди, мярекат ачухна.

РД-дин тамарин майишатдин Комитетдин председатель А.Гьажиева РД-дин Кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Владимир Васильева Игитдикай ЧIехи Гъалибвилин йикъаз талукьарнавай параддал авур ихтилатар рикIел хкана. Ада Зейнудин Батманова халис жуьрэтлувал къалурайди ва акьалтзавай несилри гьа ихьтин кьегьалрилай чешне къачун лазим тирди лагьана.

Замир Азизова Кьурагь район Советрин Союздин Игитралди, машгьур алимралди, генералдалди ва баркаллу маса векилралди сейли тирди къейдна.

- Абурун жергеяр мад са кьегьалдалди - Россиядин Игит Зейнудин Батмановалди къалин хъхьанва. Чи ватанэгьлидиз и чIехи тIвар гуни чак виридак руьгь кутуна. Батмановрин хизан КIирийрин хуьре зи къуншидал яшамиш жезва. Абурун чIехи буба Лукьман Батманов кьве дяведин иштиракчи тир: финнрихъ галаз кьиле фейи ва Ватандин ЧIехи дявейрин. "Яру Гъед" ордендиз лайихлу хьайи ветеранди халис игит веледар тербияламишна. Зейнудин Батманован къагьриманвили и кар мад сеферда субутна, - къейдна З.Азизова.

Ада гьакIни Кьурагь райондин администрациядин, депутатрин собранидин патай мугьманриз, Батмановрин хизанриз ва вири жемятдиз сагърай лагьана.

- Зейнудин Батманов, са шакни алачиз, гележегда хейлин несилар патал чешне яз амукьда. Заз куьн адан веледрихъ гьич са кардани игьтияж тежедайдахъ инанмишариз кIанзава. Абурун къайгъу чи чIехи уьлкведи - Россияди - чIугвада, - алава хъувуна З.Азизова.

Мярекатдин сергьятра аваз З.Батманован игитвиликай чпин фикирар Сулейман-Стальский райондин кьилин сад лагьай заместитель Лацис Оружева, Кьурагь райондин ветеранрин ва агьсакъалрин советдин председатель Фахрудин Мирзоева, Кьиблепатан Дагъустанда РД-дин Муфтиятдин марифатдин отделдин кьиле авай Шамил Омарова ва масабуру лагьана.

Россиядин Игитдин хендеда Жамиля Халидовна Батмановади вичин рагьметлу уьмуьрдин юлдашдикай, чпин хизанрикай хуш келимаяр лугьунай виридаз чухсагъул малумарна.

Эхирдай Надир Тагьирова КIирийрин хуьруьн спортдин юкьван школа-интернатдиз Россиядин Федерациядин Игит Зейнудин Лукьманович Батманован тIвар гунин месэла къарагъарна.

Сад тир реестрдик кутунва

Къадим Дербентда тарихдин, архитектурадин ва культурадин памятникар, ивирар хуьниз кьетIен фикир гузва. Мукьвара кьиле фейи махсус совещанидал культурадин ирс хуьнин рекьяй Дагъустандин Агентстводин председатель Заур Къагьриманова и барадай ийизвай кIвалахдилай разивал къалурна. Ада ва шегьердин кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Энрик Муслимова къейд авурвал, алай вахтунда шегьерда тарихдин ивирар хуьнин жигьетдай кIвалах хъсан гьалда ава. Совещанидал рикIел хкайвал, къадим шегьерда вири санлай культурадин ирсинин 292 объект ава. Абурукай 88-федеральный, 204 региональный дережада авайбур я.

Заур Къагьриманова малумарайвал, республикадин Агентстводи и мукьвара Дербентдин тарихдин вири ивирар, абур алай чилер эменнийрин сад тир государственный реестрдик кутунин кIвалахар тамамвилелди куьтягьнава, культурадин эменнийрин сергьятар тайинарнава.

Совещанидал ивирар мукъаятдаказ хуьниз, и барадай шегьердин генплан чIур тавуниз талукь тир серенжамарни тайинарна.

1 ◂

лентер алай ветеранрив, яшлубурув, гъилера пайдахар, шарар авай аялрив мадни дамах гва.

Кьилин майдан шегьердин карханайрин, идарайрин, кIелдай заведенийрин, политический партийрин, общественный организацийрин векилрин дестейри, мугьманри кьунва. Военный оркестрди маршар язава. Радиодай дяведин йисарин манияр лугьузва. Иллаки "Гъалибвилин югъ" маниди руьгьдик ажайиб гьиссер кутазва. Инсанри шикилар язава, сада-садаз шаддиз сувар мубаракзава, суварин митингдиз килигдай къулай чкаяр хкязава.

Сятдин цIуд. Майдандал Дагъустан Республикадин Кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Владимир Васильев, РД-дин Халкьдин Собранидин ва Гьукуматдин председателар Хизри Шихсаидов, Артем Здунов, РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин Администрациядин регьбер Владимир Иванов, Махачкъала шегьердин администрациядин кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Абусупьян Гьасанов кьиле аваз республикадин гьукуматдин членар, Халкьдин Собранидин депутатар, мугьманар къвезва. Абуру Ленинан памятникдин къвалав эцигнавай куьсруьйрал ацукьнавай дяведин ва зегьметдин ветеранриз Гъалибвилин сувар тебрикзава. Жегьил несилдин векилри дяведин женгерин ва баркаллу крарин сагьибриз цуькверин кIунчIар багъишзава.

Шадвилин митинг ачухуналди, В.Васильева Ватандин ЧIехи дяведин ва далу патан зегьметдин ветеранриз ва вири агьалийриз Гъалибвилин сувар тебрикна.

- Гьуьрметлу дагъустанвияр, мугьманар! - рахаз эгечIна Владимир Васильев. - 9-Май чи гзаф миллетрикай ибарат тир уьлкведи ва гьакI Дагъустанди дамахзавай югъ я. Гъалибвал патал чи халкьди гьикьван зегьметар чIугунатIа, четинвилериз дурум ганатIа, чаз хъсандиз чизва. Гъалибвилик пай кутур гьар сад чна рикIел хуьзва.

Гзафбуру чпелай уьмуьрда вуч алакьдатIа лугьудай суал гузва. Сифте нубатда Россия хьтин зурба уьлкведин ва гьакI жуван хайи макан тир Дагъустандин тарихдиз гьуьрмет авуна, бубайрин лайихлу крар давамардай ксар хьана кIанда. Кьвед лагьайди, яшлу несил рикIел хвена, чан аламайбуруз гьуьрмет, абурун баркаллу крарал дамах ийиз, жув акI тухвана кIанда хьи, веледри, хтулри, птулри ви хъсан крар рикIел хкидайвал, ваз гьуьрметдайвал, ви шикилар гваз куьчейриз экъечIдайвал.

Къе чна Дагъустанди ЧIехи Россиядиз гайи Игитар рикIел хкизва, абурукай яз, - Батманов Зейнудин Лукьманович. Лап ислягь кеспидин иеси. Ам чи девлет-тамар хуьзвай мешебеги тир. Бандитрин гъиле гьатнавай аялдин, адан дидедин ванер атайла, ам, вичин уьмуьр хаталувилик акатзавайдакайни фикир тавуна, абуруз куьмекиз фена. Яракь гвай бандитрин юкьваз. Вичин жуьрэтлувилелди ада хизан бандитрин гъиляй ахкъудна ва абурун истемишунриз муьтIуьгъ хьанач. Батманован ихьтин жуьрэтлувилиз уьлкведин Президент Владимир Путинани, телеф хьайидалай кьулухъ Россиядин Игит лагьай тIвар гунин Указ акъудуналди, еке къимет гана. Митингда адан уьмуьрдин юлдашди, рухвайри, мукьва-кьилийри иштиракзава. Гьахьтин кьегьал рухваяр амай кьван Дагъустан, вири Россия абадвилихъ фида, чнани гележегни хъсанди жедайдак умуд кутада.

А.Гьасанова Махачкъала шегьерди Гъалибвилик кутур пай гьихьтинди хьанатIа, гьадакай лагьана. Ада къейдна: "Им чун патал лап чIехи ва пак сувар я. Дяведин йисар гзаф заланбур хьана. Миллионралди аскерри, чпин чанарилайни гъил къачуна, Ватандин азадвал ва аслу туширвал игитвилелди хвена. Далупата зегьметчийри фронт герек тир вири шейэралди, яракьралди таъминарна. Гьар сада вич авай чкада еке ватанпересвал, жуьрэтлувал, уьтквемвал къалуруналди, Яру Армиядиз фашистрин Германиядал гъалибвал къазанмишиз куьмекна. Дяведин цIай, гум гьар са хизандихъ галукьна. А четин, къизгъин йисара агъзурралди махачкъалавияр ва дагъустанвияр гуьгьуьллувилелди фронтдиз фена. Шегьерда 58-армия тешкилайди я. Меркезда гьакI 44-армия ва 135-дивизия авай. Махачкъаладин военный ва гьуьлуьн базада, маса частарани гзаф дагъустанвийри къуллугъзавай. Абуру чпин хиве авай везифаяр намуслувилелди кьилиз акъудна. Фашизмдин винел гъалибвал къазанмишун Советрин Союздин гзаф миллетрикай ибарат халкьдин лап зурба къагьриманвал я. Баркалла ихьтин халкьдиз!"

Гитлера Советрин Союз дарбадагъ авун патал рекье тур кьван вагьши геллегьрал къачур гъалибвилик дагъустанвийри кутур пай гьихьтинди ятIа, адакай Дагъустандин военком Дайтбег Мустафаева суьгьбетна. 1941-1945-йисара фронтдиз 180 агъзурдалай виниз дагъустанвияр фена. Ватандин ЧIехи дяве, магьрумвилер, гьикьван йисар алатайтIани, несилрин рикIелай алатдач, гьикI хьи, Яру аскердин игитвал ватанпересвилин руьгь кутадайди, гьунарлувилин чешне, Ватан мадни кIанардайди я. Къе чаз малум тирвал, 75 дагъустанви Советрин Союздин ва Россиядин Игитар я. Абурал чна дамахзава.

Майдандал кIватI хьанвайбуруз вилерал накъвар гъизвай чIехи сувар Ватандин ЧIехи дяведин иштиракчи, концлагерра мусибатдин йикъар-йифер акъудай Зинаида Савельевади, Каспийский флотилиядин гимийрин бригададин подразделенидин начальник, 2-рангдин капитан Леонид Божока, гзаф аялрин диде Сафижат Мегьамедрасуловади, ДГУ-дин 4-курсуна кIелзавай Диана Абдуллаевади тебрикна.

Майдандилай инсанрин дестеяр, военный оркестрдин маршарин сесерик квез, Азадвилин аскердиз хкажнавай памятникдал фена. Инал РД-дин Кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай В.Васильева ва адахъ галайбуру цуьквер эцигна. Ахпа абур аскеррин сурарал фена, абурал цуьквер эцигна.

Махачкъалада "Рекьин тийидай полкунин" гьерекат кьиле тухуз ругуд лагьай йис я. Ина В. Васильевани иштиракна. Адан гъиле Россиядин Игит Абдулхаликь Исмаилован шикил авай. И кардин гьакъиндай В.Васильева икI лагьана: "Зи хизандин векилар къе Москвадин куьчейра багьрийрин шикилар гваз къекъвезва. За, Дагъустандин Игитриз гьуьрмет авунин лишан яз, ингье Исмаилован шикил хкажна кьунва. Ватан хуьнин ва дяведилай гуьгъуьниз уьлкве кIвачел ахкьалдар хъувунин карда чIехи несилдин крар чаз гьамиша чешне хьана кIанда".

Суварин мярекатар меркезда геждалди давам хьана.

Дербент

Къагьриман ИБРАГЬИМОВ

ЧIехи Гъалибвилин сувар Энрик Муслимован теклифдалди Дербент райондини шегьерди алай йисуз сад лагьай сефер яз санал тухвана.

Шадвилин митингда шегьердин ва райондин кьилерин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Энрик Муслимовани Сеидмегьамед Бабаева, Ватандин ЧIехи ва маса дявейрин ветеранри, шегьердин ва райондин депутатрин собранийрин председателар Мавсум Рагьимовани Мажмутдин Семедова, Дербент, Дагъустандин Огни шегьерринни Дербент райондин военный комиссар Адил Къулиева, Россиядин ФСБ-дин Дербент шегьердин погран къуллугъдин управленидин начальникдин везифаяр тамамарзавай Сергей Русака, зегьметчийрин коллективри, общественный тешкилатрин векилри иштиракна.

Россиядинни Дагъустандин гимнияр тамамарайдалай кьулухъ митинг Энрик Муслимова ачухна: "Инсаниятдин тарихда Ватандин ЧIехи дяве виридалайни залумди хьана. Гзаф уьлквеяр фашистрин Германиядиз муьтIуьгъ хьана. Анжах Советрин Союз фашистрин Германиядин хура акъвазна, ада неинки хайи чил душмандикай хвена, гьакIни Европадин халкьарни азадна. Чун патал им кьетIен сувар я.

За къенин мярекатда авай ветеранриз сагърай лугьузва. Баркаллу несилдин векилри залум дяведин вири четинвилер чпел къачуна. Чи акьалтзавай несилдиз абурун кьегьалвал ватанпересвилин тарсар я..."

Сеидмегьамед Бабаева вичин рахунра къейд авурвал, 9-Май чи Ватандин тарихда, гьакIни гьар са хизандин уьмуьрда кьетIен югъ я. Чна чун са халкь яз икI аннамишзавай маса ихьтин югъ авач. Ада ветеранриз, далу патан зегьметчийриз сувар тебрикна.

Митингдин иштиракчийриз сувар мубаракиз Ватандин ЧIехи дяведин ветеран Иван Стежев экъечIайла, ам гурлу капар ягъуналди къаршиламишна. Ада жегьилриз ислягьвал хуьниз ва Дуьньядин кьвед лагьай дяведин тарих дегишариз кIанзавайбурухъ агъун тавуниз эвер гана.

Митингдилай гуьгъуьниз майдандилай Дербент шегьердин погранкъуллугъдин управленидин военный техникадин колонна, адан гуьгъуьналлаз шегьердинни райондин аскерринни офицеррин, Дербентдин кадетрин корпусдин жергеяр, "Рекьин тийидай полкунин" иштиракчияр фена.

Ватандин ЧIехи дяведин иштиракчийрин несилар, чпин бубайринни ата-бубайрин шикилар гъилера кьуна, дамахдивди къекъвена. Митингдин иштиракчийри "Гъам чIугвазвай дидедин", "Баркаллувилин", "Рекьин тийир полкунин" мемориалрал, Ватандин ЧIехи дяведин ветеранрин сурарал цуьквер эцигна.

Мегьарамдхуьр

9-Май, гьикьван йисар алатайтIани, чи рикIера эбеди яз амукьда. А къизгъин дяведин цIай галукь тавур, дерт такур хизан чи уьлкведа бажагьат ава. И юкъуз чна Гъалибвал къазанмишай бубайрални стхайрал, рухвайрални рушарал дамахзава, Ватан патал чпин чанар къурбанд авур кьегьалар рикIел хкизва.

Мегьарамдхуьре ЧIехи Гъалибвилин 73 йис тамам хьуниз талукьарнавай мярекатар гурлудаказ кьиле фена. Парадда иштиракиз хуьруьн майдандал 3000 кас кьван кIватI хьанвай. Райондин кьил Ф.Агьмедова, Россиядин МЧС-дин Кьилин Управленидин начальникдин заместитель Д.Маллаева дяведа телеф хьайи аскерриз хкажнавай обелискдал цуьквер эцигна. Райондин ведомствойрин, идарайрин, общественностдин векилри, зегьметдин коллективри, школьникри "Рекьин тийидай полк" гьерекатда иштиракна. Райондин волонтеррини суварик чIехи пай кутуна.

Фарид Агьмедова шад мярекатдиз атанвай дявединни далу патан ветеранриз, районэгьлийриз, мугьманриз сувар мубаракна.

Райондин кьили тешпигь авачир игитвилер къалурай, гъалибвал къазанмишай дяведин иштиракчияр чи рикIера эбеди яз амукьдайди къейдна. Райондай дяведиз фейибурукай 2000 касдиз элкъвена хтун кьисмет хьанач.

Ф.Агьмедова ва мярекатдиз атанвай мугьманри Ватандин ЧIехи дяведин ветеран Нисред Амрагьоваз сувар рикIин сидкьидай мубаракна.

Эхирдай майдандал культурадин ва спортдин акъажунрай мярекатар кьиле фена.

Кьасумхуьр

"Сулейман-Стальский район" МР-дин кьил Нариман Абдулмуталибов, РД-дин Халкьдин Собранидин депутат Гьамидулагь Мегьамедов, райондин администрациядин

кьил Штибег Мегьамедханов кьиле аваз "Рекьин тийидай полкунин" дестеяр Кьасумхуьруьн куьчейра къекъвена. Абурук Кьасумхуьруьн, ЦIийихуьруьн, Агъа СтIалрин, Кьулан СтIалрин, Агъа СтIалрин-Къазмайрин ва спортдин, искусствадин школайрин тербиячияр, гьакI маса карханайрин, идарайрин коллективрин дестеяр экечI хъувуна. Ватандин ЧIехи дяведа телеф хьайи аскерриз эцигнавай обелискдин вилик 5 агъзурдалай виниз агьалияр кIватI хьанвай. Абурун вилик экъечIна рахай Н.Абдулмуталибова лагьана:

- 9-Май чи календарда кьетIен йикъарикай сад я. Ада чи вилерал шадвилин ва перишанвилин накъвар гъизва. Дяведа телеф хьайибур рикIел хкизва, фашистрин чапхунчийрихъ галаз уьтквемвилелди, жуьрэтлувилелди женгер чIугур, гъалибвал гъайи кьегьал рухвайринни рушарин игитвилерал дамахзава. 73 йис алатнаватIани, рикIера хер - тIал ама. Мадни йисар фида, амма акьалтзавай несилри чпин бубайри, чIехи ва улубубайри къалурай игитвилер садрани рикIелай алуддач.

КIватI хьанвайбуруз Гъалибвилин сувар райондин вилик-кьилик квайбуру, жуьребажуьре пешекарри, жегьилри тебрикна. Райондин искусствадин устадри сувариз талукьарнавай еке концерт гана.

Ахцегь

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

ЧIехи Гъалибвилин 73 йисан суварин серенжемар Ахцегьани гурлудаказ кьиле фена.

Сятдин цIуд. Баркаллувилин обелискдин майдандал ачухай митингдал Ахцегь райондин кьил Осман Абдулкеримова лагьана:

- Гьуьрметлу ветеранар, районэгьлияр, мугьманар! Инсаниятдин тарихда виридалайни

инсафсуз ва мусибатдин дяведа фашизмдин вилик пад кьун, гъалибвал къазанмишун патал СССР-дин 27 миллион аскерарни ислягь агьалияр телеф хьана. Ахцегь райондай фронтра иштиракай 2763 касдикай чIехи пай элкъвена хтанач. Валентин Эмировни Гьазрет Алиев Игитвилин тIвараризва 2100 аскер женгинин орденризни медалриз лайихлу хьана. Абур чи рикIера эбеди яз амукьда, абурун баркаллу чешнедалди чна акьалтзавай несил ватанпересвилин руьгьдаллаз тербияламишда.

Митингдал РД-дин военный комиссариатдин Ахцегь ва Рутул районра авай отделдин начальник, подполковник Рафик Мегьамедов, Ахцегьрин погранчастунин командир Равил Хисамудинов, райондин дяведин ва зегьметдин ветеранрин Советдин председатель Хийируллагь Велиев, зегьметдин ветеран Эмирбег Дагъларов, жегьил шаир Ахцегь Сулейман, Ахцегьрин 1-нумрадин школадин ученица Пери Исмаилова рахана.

Митингдин иштиракчияр патал аскервилин кухняни къурмишнавай. Суварин мярекатар В.Эмирован багъда, чIехи концерт гуналди, давам хьана.

▸ 4

1,3 ◂

Докъузпара

Куругъли КIЕЛЕТВИ

9-Майдин экуьнахъ цуьквериндин кIунчIар, тажар, плакатар, пайдахар гваз, "Рекьин тийидай полк" серенжемдин сергьятра аваз, дяведа иштиракай чIехи бубайрин шикилар гъилера кьуна, докъузпаравияр райцентрада "Гъалибвилин паркуна" кIватI хьана.

"Докъузпара район" МР-дин кьил Абдурагьим Алискеров тебрикдин гаф рахана:

- Гъуьрметлу ветеранар, районэгьлияр. За квез РД-дин Кьилин везифаяр вахтуналди тамамарзавай Владимир Васильеван ва кьилди жуван патай чIехи сувар - Гъалибвилин югъ мубаракзава. ЧIехи Гъалибвал уьлкведин тарихда, лап вини дережадин къагьриманвал яз, мидаим амукьда. 1941-1945-йисара кьиле фейи къизгъин женгера 3000-дав агакьна докъузпаравийрини иштиракна. Абурукай 1800 ватанпересди женгера чпин чанар къурбандна. Дяведа иштиракай чи ватанэгьлийрин арада Советрин Союздин Игит Мирза Велиев, стрелковый дивизиядин командир хьайи Хаирбег Заманов, дирибаш дишегьли Ханбике Эмирсултанова ва адан уьмуьрдин юлдаш Эмирсултан хьунал чна дамахзава. Тарихдин важиблу вакъиаяр эбеди яз рикIера хуьн, жегьил несилрик ватанпересвилинни такабурвилин гьиссер кутун важиблу я.

А.Алискерова Владимир Васильеван патай ветеранрив тебрикдин чарар ва пишкешар вахкана.

Райондин манидарри, музыкантри "Шалбуздагъ" муздестеди, ашукь Шемшира, Зугьраб Мегьамедова, Роза ва Заира Чигниеври, зуьрнечи Катиб Юзбегова, Эльза Мегьамедовади концерт гуналди кIватI хьанвайбурун гуьгьуьлар шадарна.

Хив

Гъалибвилин суварихъ галаз алакъалу шад мярекатда "Хив район" МР-дин кьил Бейдулагь Мирзоева, РД-дин Кьилин ва Гъукуматдин Администрациядин управленидин начальникдин заместитель Нуьсрет Омарова, РД-дин Халкьдин Собранидин депутат Нариман Асварова, райондин агъсакъалрин Советдин председатель Тажудин Мурадханова, ветеранрин хендедайри, жегьилри иштиракна.

Дяведин къурбандриз хкажнавай гуьмбетдал цуьквер эцигайдалай гьугъуьниз Гъалибвилин паркуна сувариз талукьарнавай еке митинг кьиле фена. Б.Мирзоева кIватI хьанвайбуруз сувар тебрикна ва и сувар гьар са хизандиз, гьар са касдиз талукьди тирди къейдна. Ватандин ЧIехи дяве - виридан тIал, Гъалибвал, виридан шадвал я. Чи бубайри, Советрин Союздин вири халкьари Гъалибвал патал, гъил-гъиле вугана, зегьмет чIугуна, душмандиз рикIелай тефидай ягъунар кьуна. Къе чна гьахьтин кьегьалар рикIел хкизва, инлай кьулухъни абурун игитвилер рикIелай ракъурдач.

Суварин вилик Б.Мирзоевани администрациядин маса къуллугъчийри дяведин ветеранрин хендедайрал кьил чIугуна, абуруз сувар тебрикна.

Кьурагь

Райондин администрациядин дараматдин виликай идарайрин, общественный организацийрин, далу патан зегьметчийрин, дявейрин гьерекатрин ветеранрин дестеяр зуьрнейрин сесерик кваз Кьурагьрин хуьруьн майдандал рекье гьатна. Абурук хуьруьн школайрин, райондин больницадин коллективар, хуьрерин агьалиярни экечI хъувуна.

"Кьурагь район" МР-дин кьил Замир Азизова, Сулейман-Стальский ва Кьурагь районрин военком Рейзудин Женетова ва масабуру Ватандин ЧIехи дяведа телеф хьайибуруз хкажнавай обелискдал цуьквер эцигна.

Суварин митинг ачухай ва кIватI хьанвайбуруз сувар тебрикай З.Азизова лагьана: "ЧIехи Гъалибвал чи халкьдин баркаллу ярж, 9-Май чун патал экуь сувар я. Чна игитар - Эсед Салигьов ва Араз Алиев, ватан патал чанар къурбанд авур 600-далай виниз кьегьалар рикIел хкизва. Къуй чи балайрин кьилел гьамиша вили цавни рагъ хьурай! Районда гила са игит мад хъхьанва: бандитрин гъиляй хизан ахкъудна, вичин чан къурбанд авур Зейнудин Батмановаз Россиядин Игитвилин тIвар ганва"...

Белиж

Белиж поселокдин Аскердин памятник алай майдан гъилера пайдахар, шарар, цуьквер ва плакатар авай саки кьве агъзурдалай виниз инсанрай ацIанвай. Гзафбурун гъилера чпин бубайрин ва ата-бубайрин шикилар авай.

Митингда Белиж поселокдин кьил Рамиз Гьабибулаева, РД-дин Халкьдин Собранидин депутат Ферзилагь Исламова, Дербент райондин сабранидин депутатри, поселокдин школайрин, маса идарайрин регьберри ва коллективри, гьакIни патарив гвай хуьрерин агьалийри иштиракна. Ватандин ЧIехи дяведин ветеранриз ва кIватI хьанвайбуруз Рамиз Гьабибулаева, Ферзилагь Исламова, поселокдин депутатрин собранидин председатель Азиз Сефербегова сувар тебрикна.

Школайрин художественный самодеятельностдин жаван артистри къалурай концертдин нумрайрилай вири рази яз амукьна.

Комсомолдин - 100 йис

Ш.ШИХМУРАДОВ

Комсомол. Советрин жегьил-жаванрин виридалайни чIехи ватанпересвилин тешкилат. Вичин жергейра 160 миллиондив агакьна жуьреба-жуьре жегьилар тупламишай, гьакъикъи агалкьунарни къазанмишай маса мисал дуьньядин жегьилрин гьерекатда мад малум туш. Граждан дяве, вад йисарин планар, Ватандин ЧIехи дяведа къалурай гьунарлувилер, игитвал, хам ва чIурухъан чилер къарагъарун, кардик кутун, комсомолрин эцигунар - ибур вири ВЛКСМ-дин баркаллу тарихдихъ галаз алакъалу, рикIелай ракъурна виже текъвер, чешне къачуниз лайихлу крар, вакъиаяр я.

Алай йисуз комсомолдин 100 йис тамам жезва. ВЛКСМ-дин тарих чи Ватандин тарихдихъ галаз сихдаказ алакъалу я. Гьам граждан дяведин, пятилеткайрин, Ватандин ЧIехи дяведин йисара, гьамни душманди барбатI авур халкьдин майишат гуьнгуьна хутадайла, жегьилри зурба активвал, гьунарлувилер къалурна. Гьавиляй ВЛКСМ уьлкведин чIехи ругуд ордендиз лайихлу хьана. Адан членрин хиве жегьил-жаванар ватанпересар яз тербияламишунин, уьлкведин жегьилрихъ галаз санал кIвалахун гегьеншарунин везифаяр тунвай, Ватан хуьн, адан оборона мягькемаруник пай кутун гьар са комсомодин пак буржи тир. ВЛКСМ-дин жергейриз адан устав ва программа кваз кьазвай, 14-26 яшарин кIвенкIвечи жегьил-жаванар кьабулзавай. Абуру политикадин рекьяй чпин савадлувилин дережа датIана хкажун, уьлкведин общественный ва политический уьмуьрда активдаказ иштиракун, гьам кIелунра, гьам зегьметда чешне къалурун, соцхсусият хуьн, законлувал, къайдаяр чIурунихъ галаз кьетIидаказ женг чIугун, чирвилер къачун, илим ва техника чирун, пешекарвал къачун ва ам виликди тухун (ва икI мад) лазим тир.

ВЛКСМ-дин 1-съезд ачухай 1918-йисан 29-октябрь комсомолдин хайи югъ яз гьисабзава. Съезддин гьуьрметлу председателвиле В.И.Ленин хкянай. Анал ВЛКСМ-дин программадин асул положенияр кьабулна. Граждан дяведин ва къецепатан интервенциядин йисара комсомолди вичин вири кIвалах революциядин къазанмишунар хуьнин кардихъ элкъуьрнавай. РКП(б) VIII съезддал (1919-йис) "Жегьилрин арада кIвалахдин гьакъиндай" месэла махсусдаказ гьялун дуьшуьшдин кар тушир. Съезддин къарарра къейднавай хьи, партиядихъ хъсан гьазурлухвал авай, михьи, активный резерв хьун герек я. РКП(б)-дин регьбервилик кваз комсомолри Ватандин азадвал ва аслу туширвал патал гзаф женгер чIугуна. Граждан дяведин йисара абурун игитвилерикай тарихда тIимил мисалар гьатнавач. Советрин жегьил республика еке хаталувилик квайла, Деникинахъ ва пачагьдин маса генералрин кьушунрихъ галаз женг чIугун патал РКСМ-ди фронтдиз пуд сеферда (1919-1920-йисара) къуватар, такьатар желбна (мобилизация).

1920-йисан октябрдиз Москвада РКСМ-дин III съезд кьиле фена. И чIавуз адан жергейра 400 агъзур жегьил авай. Анал В.И.Ленина "Жегьилрин союзрин везифайрикай" тарихдин метлеб авай рахунар авуна. Ада къейднай хьи, жегьилри чпин зигьин, бажарагъ инсаниятди арадал гьанвай вири ирс чир хьуналди девлетлу авун лазим я, неинки гьакI чир жен, герек уьмуьрда, практикадани а чирвилер ишлемишиз алакьин. Ленина коммунистический марифатдин, эдеб - къилих - ахлакьдин мана вири патарихъай гегьеншдиз ачухарна.

Тербияламишунин, лигимвилин мектеб тир

Комсомол асул гьисабдай тербияламишзавай тешкилат, и кардани кьилин къайда инандирмишун, чIалахъарун тир. Комсомолдин жергейрин къенепатан демократия къанажагълу, кIеви низам-къайдадал бинеламиш хьанвай.

ВЛКСМ-дин кьилин орган гьар пуд йисалай эвер гузвай съезд тир. Комсомолрин асул къуват жегьилрин гегьенш къатарихъ галаз сих алакъаяр хуьна авай.

Россиядин жегьилрин коммунистический союз (РКСМ) 1918-йисан 29-октябрдиз Москвада кьиле фейи Вирироссиядин 1-съезддал тешкилна. Жегьил- жаванриз, акьалтзавай несилдиз артух фикир, дикъет гунин месэла В.И.Ленина революция гъалиб хьайи лап гьа сифте девирда къарагъарнай. Жегьил рабочийрин сифте тешкилатар уьлкведин промышленностдин чIехи центрайра ва карханайра арадал атанай. Гьеле 1917-йисан гатфариз Петроградда Путиловский заводда жегьил рабочийрин организация тешкилнай. Ахпа и шегьердин районрани рабочий жегьилрин социалистический союзар арадал атана. Москвада лагьайтIа, абур Михельсонан заводда, Замоскворецкий, Хамовнический, Краснопресненский ва маса районрани пайда хьана. Абурун гуьгъуьналлаз - Киевда, Харьковда, Свердловскда, Ростовда, Тулада ва масанрани.

Жегьилрин союзриз а чIавуз Ленинанни Сталинан регьбервилик квай "Правда" газетдини еке фикир гузвай, жегьилрин кIвалах дуьз рекье твазвай. Большевикрин партиядин регьбервилик кваз жегьил рабочийрин союзри Октябрдин яракьлу васстание гьазурунин карда, Зимний дворецдал гьужумдани гзаф жегьилри активвилелди иштиракна.

Комсомолдин жергейрин къенепатан демократия къанажагълу, кIеви низам-къайдадал бинеламиш хьанвай.

ВЛКСМ-дин кьилин орган гьар пуд йисалай эвер гузвай съезд тир. Комсомолрин асул къуват жегьилрин гегьенш къатарихъ галаз сих алакъаяр хуьна авай.

Россиядин жегьилрин коммунистический союз (РКСМ) 1918-йисан 29-октябрдиз Москвада кьиле фейи Вирироссиядин 1-съезддал тешкилна. Жегьил- жаванриз, акьалтзавай несилдиз артух фикир, дикъет гунин месэла В.И.Ленина революция гъалиб хьайи лап гьа сифте девирда къарагъарнай. Жегьил рабочийрин сифте тешкилатар уьлкведин промышленностдин чIехи центрайра ва карханайра арадал атанай. Гьеле 1917-йисан гатфариз Петроградда Путиловский заводда жегьил рабочийрин организация тешкилнай. Ахпа и шегьердин районрани рабочий жегьилрин социалистический союзар арадал атана. Москвада лагьайтIа, абур Михельсонан заводда, Замоскворецкий, Хамовнический, Краснопресненский ва маса районрани пайда хьана. Абурун гуьгъуьналлаз - Киевда, Харьковда, Свердловскда, Ростовда, Тулада ва масанрани.

Жегьилрин союзриз а чIавуз Ленинанни Сталинан регьбервилик квай "Правда" газетдини еке фикир гузвай, жегьилрин кIвалах дуьз рекье твазвай. Большевикрин партиядин регьбервилик кваз жегьил рабочийрин союзри Октябрдин яракьлу васстание гьазурунин карда, Зимний дворецдал гьужумдани гзаф жегьилри активвилелди иштиракна.

СтIал Сулейманан шииратдин йикъар

Руьгьдин сувар

Мерд АЛИ

СтIал Сулейманан шииратдин йикъар-руьгьдин чIехи сувар - гьар йисуз майдин вацра кьиле тухун адетдиз элкъвена гзаф йисар я. Вахтари ам чаз генани мукьва ийизва, гьикI хьи, чаз чIехи шаирдин - арифдардин илгьамдин, адан сеслу чIалан цIийи-цIийи синер генани артух мукьувай чир жезва.

Шаирвиликай ва шаирдин асул везифадикай лагьанва:

Вуч лагьайтIа Сулеймана,
Батрак юлдаш, фагьум вуна,
Бейхабар жемир ксана,
Ахварай аватун хъсан я...

И цIарари зи рикIел саки 200 йис идалай вилик чи халкьдин милли къанажагъдин эбеди дестекар тир Ярагъ Мегьамедан, Ахцегь Мирзе Алидин, Алкьвадар Гьасанан насигьатар хкизва.

“Женг чIугу, куьн азадни жеда!” лагьанай Ярагъви муршид Мегьамеда.

Са инсандик итимвилин квачир бере
са лишан,
Гудач халкьдиз хийир, гъиляй къвез
виш гьунар, бес гьикIин?!

Насигьат ганай Ахцегь Мирзе Алиди.

“Виш агъзур йис акъуддалди къизилдикай тир кьефесда,
Жув инсан яз гьисабдай кас жен герек халкьдин къуллугъда”, тагькимарнай Алкьвадар Гьасана...

СтIал Сулеймана абурун ирс генани гужлу авуна, вичин сес, алакьунар, илгьам, гьар са мумкинвал халкьдин къуллугъда эцигна.

Ингье вучиз шииратдин сувар амай вири суваррилай инсандин руьгьдиз таъсирдай, къабарламиш хьанвай рикIер сагъар хъийидай, муркIари кьур вацIар авагъардай, асиррин пас тергна, цIийи нурар багьишдайди ятIа.

Къе чун Сулейманан суварин вилик ква!

Адан чIалар гьар са лезгидин, гьар са дагъвидин рикIив, мелгьем хьиз, мураддин михьи майва хьиз, агакьзава. Шииратдин гужлу булахдини, вацIуни, гьуьлуьни халкьдиз гьа и саягъда къуллугъда.

Чи медениятдин кьилин кимел Сулейманан шииратдин бармак вичиз хас тир гьуьрметлу чкадал эбеди яз ала. Къе а кимел вири Дагъустандин, Кеферпатан Кавказдин, вири Россиядин лап хъсан шаирар, халкьарин лап хъсан векилар атанва. Сулеймана абуруз лугьузва:

Са зерре кьван айиб-хата
Титан герек жуван пата.
Заманада вуч аватIа,
Ахтармишиз, чирна кIанда.

СтIал Сулейманан къилих:
Авай гаф тавун я чуьнуьх.
Гьар шаирдин вичин ишигъ
Экв гуз гьакI куькIуьрна кIанда.

Дугъриданни, арифдар гафар тушни!

Абуру къе гьикьван хъсан ванзава! Инлай кьулухъни шумуд несилдин рикIе, руьгьда и гафари ишигъ гуда. Сулейманан шииратдин йикъарин метлебни гьа им я. Гзаф крар жез алатда. Булахар, вацIар, чпин гел дегишна, масанихъ авахьун ва я кьурунни мумкин я. Амма Сулейманан шииратдин гъетре, гьамиша хьиз, вичин халкьдин руьгьдиз, къанажагъдиз, умудриз уьтквемвилелди экв гуда.

Эхиримжи гуьруьш

Абдул АШУРАГЪАЕВ, муаллим

Чаз виридаз чизвайвал, Сулейман буба зегьметдал рикI алай инсан тир. Ам гьатта кьуьзуь хьайилани зегьметдивай къерех хьанач. Вичин дустар тир бязи кьуьзекрал, ада кIвалахзавач лугьуз, зарафатдин хъуьруьнардалдай ва абуруз сатирадин кьвед-пуд бендиникай ибарат тир шиирарни туькIуьрдай. И чIавуз абурни Сулейман бубадихъ галаз хъуьредай ва низ бахшнавай шиир хциди хьанва лугьуз, гьуьжетра жедай.

Сулейман бубадин музейдин къуллугъчиди заз шаирдин рикI зегьметдал хьуникай ахъагъай са ихтилат, вахт фенватIани, зи рикIелай алатзавач:

- Югъ гатун ва чимиди тир. Сулейман буба хуьруьн колхозчийрихъ галаз чуьлдиз экъечIнавай. Бригадирдиз чIехи шаирдиз, кьуьзуь кас я лагьана, регьят кIвалах гуз кIан хьана. Амма Сулейман бубади адан фикир инкарна ва вичиз колхоздин багъдиз яд гудай кIвалах гун тIалабна. Бригадирдизни чара хьанач.

Рагъ цавун юкьвал къугъвазвай. Бирдан багъдин къерехда кIвалахзавай лежбердиз Агъа СтIалдал руг кьилеллаз машин фейиди акуна. А чIавуз машинар лап кьит тир. Нин патав фирай кьван чIулав машин? Тек са Сулейман бубадин. И кар лежберди кьатIана ва шаирдиз вичиз акурвал ахъайна.

- Эхь, зи патав я. Зун исятда хъфена - хкведа.

- Багъдихъ галай яд атIудани?

- Ваъ, са вил ягъа. За са акьван геждач.

Гьекьни каф хьана, Сулейман буба кIвализ хтана. Адаз акуна хьи, гьаятда чIулав машиндин патав Нажмудин Самурский акъвазнава. Шад хьайи танишар - дустар къужахра гьатна. Нажмудина хваш -беш авуна, гьал-агьвалдикай хабар кьуна. Сулеймана ам багъдиз тухвана, кьведни ичин тарцин серинди эцигнавай столдихъ ацукьна. Абуру тадиз вилик гъайи мехмери чайдикай лезет хкудиз башламишна.

- Ваз и къенфетар гьинай я? - хабар кьуна Самурскийди, вилик квай шекерданда авай цIурурнавай шекердизни къенфетриз вилеривди ишара авуна.

- Туьквендай, - жаваб гана Сулейман бубади.

- Вахъ абур къачудай пул авани?

- Гьа кимини туш, юлдаш Нажмудин.

- Дуьз я, вахъ пул ава. Ленинан ордендай вацра 30 манат ва 120 манат пенсияни ваз гьукуматди ял ягъун патал гузва, кIвалахал фин патал ваъ. Им ваз ви ширрай къвезвай къазанжидилай гъейри.

- Юлдаш Самурский, - лагьана, Сулейман бубади вичин ракъини кана къумраларнавай яхун гъилин тIуб хкажна. - Вуна дуьз лугьузва. Зи чуруни кьил рехи хьанва, амма зи къенепатан дуьньяда гатфар ава.

- Ваз банкуна вахъ гьикьван пул аватIа чидани?

- Чида.

- Гьикьван ава?

- Ам ваз хъсан чир хьуй. Зун са кьуьзуь кас я, гьисабар течидай, - хъуьрена шаир.

- Ви кIвачихъ галай пул неинки са ви хизандивай, гьатта ви рухвайрин хизанривайни садлагьана куьтягьиз жедач. А пулар гьиниз авурай?

- Гьиниз авурай? - суалдин жуьреда вичин чиник дегишвал кутуна Сулейман бубади. - ГьиниздатIа чидани ваз? Мектеб эциг, рехъ туькIуьр, кесибрин аялриз куьмекар це. За ихтияр гузва, юлдаш Нажмудин. Ам зи тIалабунни я.

ЧIехи шаирдал са кьил чIугваз атай Нажмудин Самурский яргъалди ацукьнач. КIвалинбуруз сагърай лагьана, Сулейман бубани вахчуна, сефердиз эхкъечIна. Колхоздин багъдин къерехдал машиндай эхвичIай Сулейман бубади вичин кIвалах давамар хъувуна.

Шаирдинни Нажмудин Самурскийдин чин - чинал хъхьай и гуьруьш эхиримжиди хьаналда. Амма ахьтин кьисметдикай абуруз садазни гьеле чизвачир.

Агьед АГЪАЕВ,
философиядин илимрин доктор,
профессор

СтIал Сулейманан тIвар Советрин Союздин гьар са пипIе машгьур тир. Ам гьа са тегьерда лезгидиз ва гуржидиз, якутдиз ва белорусдиз, москваэгьлидиз ва Балтикадин матросдиз багьа тир. И кардин себеб ашкара я: Сулейманан шиирри абурун вирибурун руьгьдин истемишунар рази ийизва. Гуьзел, къуватлу бейтери рикIик кIубанвал, зирингвал кутазва, руьгь шад ийизвай, солдатдихъ галаз гьукуматдин сергьят хуьзвай, “империалистрин планар” чIурзавай. Вич кIел-кхьин тийижир кесиб итим яз, Сулеймана вичин уьмуьрдин лап хушбахт йикъар Москвада кечирмишна. Ина кьуьзуь шаир юлдаш Сталинахъ галаз гуьруьшмиш хьана, ина Калинин, Орджоникидзе, Микоян юлдашрихъ галаз шад суьгьбетар авуна, ина чIехи писатель Максим Горькийдихъ галаз таниш хьана. Ина ада вичиз кьвед лагьай жегьилвал ва къуват къазанмиш хъувуна.

Халисан халкьдин шаир

ЧIалан устадрин еке межлисдин иштиракчияр. 1-жергеда: Э.Капиев, ЦI.Гьамзат, Б.Астемиров, С.Сулейман; 2-жергеда: И.-Х.Къурбаналиев, Лелевич, А.Безыменский, Р.Нуров, Н.Тихонов, Р.Динмагамаев, А.Аджаматов.

Агъа СтIалрин хуьре авай кесиб касдин кIваляй советрин халкьарин меркезда авай Кремлдин дворецдал къведалди адан и рехъ, миллионралди зегьметчийрин хьиз, ахьтин дуьзди ва баркаллуди хьана хьи, халкьдин игитар хьайи шаирар ва устIарар, нехирбанар ва инженерар тарихдиз и рехъди фена.

СтIал Сулейман советрин литературада еке валишанлу вакъиа я. Адан гьуьрметлу тIвар Янка Купала, Якуб Колас, Акоп Акопян, Жамбул Жабаев, Хоца Намсараев, Дмитрий Гулиа, Павло Тычина хьтин халкьдин дерин чешмейрай майдандиз атай халис шаиррин жергеда ава.

СтIал Сулейманан тIварунихъ галаз лезгийрин ва гьакIни вири Дагъустандин литература кIвачел акьалтун алакъалу я. Ам Хуьруьг Тагьирахъ ва Алибег Фатаховахъ галаз лезги, Гьамзат ЦIадасадихъ, Абуталиб Гъафуровахъ, Абдулла Мегьамедовахъ, Эффенди Капиевахъ галаз Дагъустандин литературайрин кьил кутурди я.

Къазахрин ашукь (акын) Жамбул Жабаева Сулейманал “Дагъустандин билбил” лагьана тIвар эцигна. Ина ашукьди фикирдиз къачунвайди билбилдин сефилвал туш, адан сесинин михьивал, тавазвал, гуьзелвал я. Билбилдин мани хьиз, Сулейманан чIаларни рикIин сидкьидай атайбур ва яшайиш дуьм-дуьз къалурзавайбур я. Шаирдин ширрик къалп авазар, манасуз рахунар квач. Адан гьар са чIала, гьатта гьар са бейтини ва цIарцIи, цин кьилдин са стIалди вич къачур булахдин дад, тIям чирдайвал, халкьдин яшайишдин гьакъикьат чирзава.

СтIал Сулейманаз урусрин чIехи писатель Максим Горькийди еке къимет гана. Ада лагьанай:

“Ашукь СтIал Сулеймана, - заз чизва, са заз ваъ, амайбурузни, - лап гьейран ийидай гьайбатлу эсер авуна. А кIелкхьин тийижир, амма акьуллу кьуьзуь касди, президиумда ацукьна, вичин шиирар туькIуьриз, гьикI кушкуш ийизвайтIа, заз акунай. Ахпа ада, XX виш йисан Гомера, - абур, инсан гьейран жедай тегьерда, гуьзелдиз кIелнай”.

Максим Горькийди СССР-дин писателрин сад лагьай съезддиз атанвай Кавказдин халкьарин векилриз меслят къалурна: “Сулейман хьтин шииратдин жавагьирар яратмишиз бажарагъвал авай инсанар куьне хуьх”. Маса сеферда Горькийди Сулейманаз “халкьдин халис шаир” лагьана.

Советрин писатель Михаил Шолохов, ада вичи хиве кьурвал, Сулейманан “гуьзелвилин ва фикирдин ачухвилин рекьяй тажубдай кьван гуьрчег бейтери гьейран авунай”. Ада лагьана: “СтIал Сулейман халкьди вичи чIехи авур, амма машгьурвал анжах Совет властдин девирда агакьай гьакъикъи халкьдин шаиррикай сад я”. Писателди къейдзава хьи, “халкьдин фикирар, шаирди яб акалнавай фикирар, шадвилер ва пашманвилер гзаф авазлу тир, гьакьван гуьзел ва таза ширрин - манийрин кIалубра гьатиз, шаирдин акьулдалди девлетлу хьана - рекьин тавун патал мад халкьдин гегьенш къатарин арадиз физ хьана”.

Сулейман гьакъикъатда халкьдин шаир тирди гзафбуру къейд ийизва. “Ам халкьдин ахьтин гьакъикъи шаиррикай сад тир хьи, и шиирар зегьметчийрин гегьенш къатарай акъатна ва чпин яратмишунар халкьдин жанлу чIалан чешмейралди яшамиш жезва”. ИкI лагьанай Ленинграддин писателри - А.Толстоя, Н.Тихонова, Б.Лавренева, А.Прокофьева ва масабуру.

“Адаз Дагъустандин халкьдин шаир лагьай тIвар ганва, - лугьузва А.Безыменскийди. - Им халкьдин халис шаир я, виликдай капитализмди зулумдик кутунвай, гила лагьайтIа, вири къуватралди еке хьанвай чIехи акьуллу инсанрикай сад я”.

“СтIал Сулеймана, адан вири уьмуьрди, адан вири яратмишунри вичин девирдин чIехивал субутарзава, и девирди халкьдихъ галаз ара атIун авачир алакъада еке жезвай инсандин вири къуватар ва бажарагълувилер вилик фин патал шартIар арадал гъизва”. ИкI кхьенай шаирри - украинвийри - Тычина Павлоди, Бажан Миколади ва Рыльский Максима.

Дагъустандин халкьдин шаирдиз еке къимет гьакI К.Федина, П.Павленкоди, В.Вишневскийди ва маса писателри ва шаиррини гана.

СтIал Сулейман, А.Безыменскийди хиве кьурвал, “чпикай баркаллувилин манияр туькIуьрна кIандай ва туькIуьрдай шаиррикай сад я”. Писатель гьахъулу хьана. Шаирдикай Джамбул Джабаева, Янка Купалади, Демьян Бедныйди, Михаил Исаковскийди, Гьамзат ЦIадасади, Хуьруьг Тагьира ва маса шаирри баркаллувилин чIалар туькIуьрна. Абур кIелайла, Ватандал рикI алай гьар са инсандик дамахдин гьисс акатзава.

СтIал Сулейманан шииратдин жавагьирар, П.Павленкоди керчекдиз къейд авурвал, “рикIяй-рикIиз, вишерилай вишерал, агъзуррилай агъзуррал, миллионрилай миллионрал физва”.

Шихнесир Къафланован - 95 йис

Жавагьиррал чан гьайи устад

Нариман МАГЬМАНОВ,
муаллим, гьикаятчи

И макъала чи архивда амай. Амма гила, чIехи лирикдин 95, адан ученик хьайи къаравилийрин устад Нариман Магьманован 80 йис тамам жезвайла, ихьтин рикIел хкунар майдандиз ахкъудун чаз кутугнаваз акуна. И къейдери чаз кьве устаддин (муаллимдин ва адан ученикдин) дуствилин, сад-садаз вафалувилин, абурун гьуьрметдин дережаярни ачухарзава. Вучда, чеб амачтIани, и кхьинри абурун руьгьерин экуьвал, хцивал, ватандал ва багьри халкьдал, лезги чIалал ашукьвал гьихьтинди тиртIа раижзава. ЧIал ихьтин жавагьирри хуьзвайдал шак алач.

Мерд АЛИ

Къаних я зун ацIай, зурба уьмуьрдихъ,
Дерт амачир дуьньядихъ зун
къаних я.

"Эбеди къанихвал" - шиирдай къачунвай и цIарар Ш.Къафланован вири яратмишунрин эпиграф хьиз я лагьайтIа жеда.

Эгер инсан авачтIа ва я ам агь-фугъандин къармахра бамиш жезватIа, вучда хважамжамрин гуьзелвиликай, ракъинин ишигъдикайни дуьньядин девлетрикай? - лугьузва шаирди.

Халкь! Им я зи эверун:
ХцIувал хуьх къавахрин,
Лацувал хуьх живерин,
Къацувал хуьх яйлахрин!
Диривал хуьх гуьгьуьлрин,
Михьивал хуьх жегьилрин,
Къенивал хуьх дуьньядин!..

Им бес шииратдин кьетIен нев, ялав, сеслувал тушни!

Фашизмдин аксина кьиле фейи дяведа 20 миллиондилай гзаф советрин инсанри чанар гана. Ихьтин халкьдиз ислягьвал кIарабриз тIал акъатдалди багьа тирди низ ашкара туш кьван! Ачух цаварал кьару чи инсанрин майилар къалуруналди, Къафланова кхьизва:

Гатфарин пакаман яр я ислягьвал,
Гъурбатда дидедин тIвар я ислягьвал,
Векьер я пуьрчуькьай какайри катран.
Шаирдин илгьамдин цIар я ислягьвал.
Ислягьвал алемдиз физвай рекьер я,
Бадеди чразвай фан хуш ниэр я;
Ктаб я аялдин метIерал алай,
Картадал мад агъзур цIийи шегьер я...

ЧIалан фасагьатвили, везинлувили, руьгьдин хцивили кIелзавайди къарсатмишзава!

Дуьньядиз рикIин вилерай килигна кIанда лугьузва Шихнесира. И карни инсандилай, эгер ам уьмуьрдал ашукь ятIа, алакьда.

Язух къведа ваз куьмексуз
туртурдин,
Масан жеда шир-шир кьакьан
гургурдин,
Гьайиф къведа бушдиз фейи
легьзе ваз,
ТакIан жеда къалмакъалдин
сегьне ваз,
Уьмуьрдал вун ашукь ятIа,
Дуьньядин дерт талукь ятIа.

Шииратдин чIал алем хуьзвай мелгьем тирди ихьтин цIарари субутзавачни!..

Яшайишдин татугайвилер алудиз хьун патал шаирди халкьарин дуствал герек тирди тестикьзава.

Секинсузвал пакадин -
Къурхулувал хатадин
Дарбадагьна кIутади
Халис дуствилин.

Имни ажайиб тестикьарун я. Шаирдин фикирар рикIе гьахьзава.

Адаз... "хушбахтвилин гьетерикай, инсанвилин рекьерикай,

Чилин шардин дердерикай"... мани лугьун хуш я...

Къейдна кIанда хьи, Ватандин къамат шаирди, художникди, вичин хайи дидедин шикил чIугвадайвал, лап зурба кIанивилелди, мегьрибанвилелди, ашкъидивди яратмишзава:

РикI алайда Ватандални виждандал,
(Вирибуруз машгьур кар я тарихда)
Къариблухдин меркезрин генг
майдандал
Хайи хуьруьн дар жигъиррин
тарифда...

Ватандин тема Къафланован яратмишунра кьилинди я. Къачун чна "Ватан" тIвар алай еке шиир. Ам чи къудратлу Ватандин тарих, къенин югъ ва гележег къалурзавай жанлу мани, адан гьар са къешенг къамат рикIиз таъсирдай фикир я. Советрин Ватандин бахтлу эвел къалурдайла, ихьтин цIарар дуьшуьш жезва:

Зи Ватан гъед я Ленинан кьатIунин,
"Аврорадин" залпарин ам велед я.
Ам цIарцIар я Чапаеван турунин,
Ам дуьньядин зегьметчийрин
девлет я.

Къенин йикъарикай суьгьбет авуналди, шаирди давамарзава:

Зи Ватан - ам чи гъилерин
фарман тир
Къураматдал яратмишай гьуьлер я.
Европада виридалай кьакьан тир
Серт Къурушдал кузвай ГЭС-дин
эквер я.
Зи Ватан я мани азад халкьарин,
Виш миллетдин уртах суфрад
ширинвал;
Хкаж хьайи гьуьндуьр кьегьал
Гагарин,
Горькийдинни Гьамзатован деринвал.

Гележегдикай рахуналди, Шихнесира алава хъийизва:

Зи Ватан - ам умудар я несилрин,
Риваят я, гьакъикъатдиз элкъвенвай.
Ам пакадин югъ я араб жегьилрин,
Ам негрдин гележег яз куькIвенвай.

Чи уьлкведин рикI тир Москвадиз бахшна, "Умуддин елкен" тIвар алаз кхьенвай шиирда Шихнесира вири инсаниятдиз, чIимел чIавуз ракъинивай куьмек кIандай хьиз, азадвал, лайихлувал хуьн патал Москвадивай куьмек кIанивилел дамахзава.

Эй Ватандин рикI, миллионрин мез,
Чи кьисмет, бахт гъетера ава.
Девирдин терез, дуьньядин гьевес,
Эбеди яша, масан Москва!

Ихьтин жавагьиррал чан гьайи шаир чи рикIера эбеди яз амукьда!..

Гуьлбала Ханован - 90 йис

Мердали ЖАЛИЛОВ

Гуьлбала ХАНОВАХЪ галаз зун мукьувай хайи "Лезги газетдин" редакциядиз атайдалай кьулухъ таниш хьана. Амма заз ам гьеле Самурда яшамиш хьайи йисарилай чидай. Зун - Самурдин юкьван школадин муаллим, ам - Мегьарамдхуьруьн райондин исполкомдин председатель. Алатай асирдин 70-йисар. Жегьил пешекар тиртIани, гзафбуруз хьиз, зазни жуван кIвал-югъ арадал гъун регьят хьайиди туш. Вични - хайи хуьре авачирла, патавни мукьва-кьили, хвастха гвачирла.

Гьар са шей хуьрерин, районрин, шегьеррин исполкомрин махсус къуллугърин ихтиярда авай, месэлаярни жуьреба-жуьре планрин сергьятра аваз гьялзавай. Заз лагьайтIа, тади куьмек герекзавай: маса къачунвай кIвал са жуьре кьванни ремонтна, иллаки

Сабурдинни абурдин хва!

къавар туькIуьрна, дагъдин хуьре - Миграгъа ялгъуздиз амай яшлу дидени буба Самурдиз, жуван патав хкана кIанзавай.

За жуван къелем ахтармишна: райондин исполкомдиз шиирралди чар кхьена:

Зун дагъларай хьайид я куьч,
Дарвилера гьат хъийич гьич,
Лугьуз, кIвалер къачун хьана,
Гьа кар асант акун хьана.
Гьайиф, къачур кIвалер я дар,
Авач чпихъ герек шартIар...

Чар икI куьтягь жезвай:

Гьарда санлай кутуртIа къуьн,
Киледал кIукI жеда якъин.
Гьич тахьайтIа, ваъ лугьумир,
"Куьз атанач накь" лугьумир.
Лугьумир бед пучмир талант,
А кар жеда заз лап залан...
Жаваб гунал вил ала зи,
Куь мердвилел гуьл ала зи.

15.07.74

Са артух вахт тефенмаз, райисполкомдай заз шиирралди кхьенвай жавабни, гуьгъуьнал алаз герек кьадар тахтаярни шифер ахъаюн (маса гун) патал Самурдин хуьруьн Советдиз ракъурнавай къарарни ахгакьна!

За кьатIана: райисполкомдин кьилевайди халис итим, шаир я! Шаирдин чIал шаирдиз чир жеда кьван!..

Вахтар фена. Зи рагьметлу диде-бубадизни эхиратдин кIвал Самурда кьисмет хьана. Амма дустари зун меркездиз ял хъувуна.

Хайи "Лезги газетдин" редакциядиз кIвалахал атайдалай кьулухъ зун сифте яз жуван жегьил йисарин амадагдал гьалтна. Ам вич редакциядиз атанай. Адан къаш-къамат, рахунин тегьерар, камаллувал, сабурлувал акурла, за генани кьатIана: им гьакI шаир ваъ, камаллу философ, юрист, насигьатчи, гзаф хъутIалрай экъечIнавай арифдар я. Махачкъалада вичин хтулрин патав гва, абур тербияламишзава, азад вахтунда куьруь шиирар, кьисаяр, махар кхьизва.

Гуьлбала Адиевичан рикIел заз вичи куьмек авурвал хкайла, адан чин, пакам кьиляй Кетин дагъ хьиз, нурламиш хьана. Низ чида, адан патав, и зун хьиз, куьмек кIанз, шумуд кас атанатIа, шумудаз куьмекар гуз, дуьз рекье тваз алакьнатIа...

Ингье са мисал. Мегьарамдхуьряй чи машгьур композитор, дустарал рикI хьайи дуст, яргъал йисара райондин пионеррин кIвализ регьбервал гайи Керимхан Бабаеван чар-арза атанай. Ана композитор вичин хизан галаз фермервилин кардал машгъул хьанвайдакай, амма чкадин бязи бюрократри адан рекьер атIузвайдакай кхьенвай. Зун, газетдин векил яз, чкадал фена, кардин кIанпун ахтармишна, композитор гьахълу тирди акуна. Редакциядиз хтана, за "Мухан силис" кьил ганвай фельетон кхьенай. И фельетонни гваз Керимхан Бабаев, гьахъ жагъуриз, а чIаван чи республикадин Арбитраждин суддиз фенай. Суддин председатель гьа инал зун рахазвай Гуьлбала Адиевич Ханов тир. Гьахълувал хвенай касди! Композитордиз - фермердиз хьайи зиянарни арадал хкиз тунай!..

ИкI Гуьлбала Адиевичахъ галаз зи дуствал та адан эхиримжи йикъаралди давам хьанай. Адан къул алай гзаф затIар зи гъилелай чи газетдин чинриз акъатнай.

Ирссагьибрин гъилера чIехи арифдарди кхьенвай (чапдиз акъатай ва акъат тавур) гзаф затIар амайдал шак алач. Ахьтин чешмеяр садлагьана квахьдайди туш.

Эгер а ирс кIватIна, къайдадиз гъана, жилдера туна, чап авуртIа, къвезмай несилризни лап вижевай савкьат жедай.

Шаирвални журналиствал, гьелбетда, юриствални Гуьлбала Хановаз Аллагьдин патай атанвай паяр хьиз тир. Ада Москвада ВПШ-да журналиствилин пешедай кьилин образование къачуна. Хейлин йисара Мегьарамдхуьруьн райондин, ахпа республикадин "Коммунист" (гилан "ЛГ") газетра кIвалахна. Адалай кьулухъ хайи райондин исполкомда, саки 13 йисузни Дагъустан Республикадин Арбитраждин суддин председатель яз, халкьдиз, Ватандиз паквилелди къуллугъна.

Хуьрелрин хуьре кесиб хизанда дидедиз хьайи Гуьлбаладин кьисметдиз вичин аял йисарилай татай жуьредин имтигьанар амач жеди. Иллаки Ватандин ЧIехи дяведин ва адалай гуьгъуьнин залан йисари ам вахтундилай вилик чIехи авуна. Виринра ада, кIвалахни ийиз, вичин чирвилерни хкажна. Мектебда, статистикадин техникумда (Москвада), ахпа ВПШ-да, гуьгъуьнлайни Осетиядин госуниверситетдин юридический факультетда (Владикавказ). Виридалайни гзаф чирвилер ада уьмуьрдай къачурдал шак алач. Зегьметди ам лигимарна, кьисметди ам гъалибвилерай гъалибвилерихъ тухвана. ЧIехи наградаярни хейлин къачуна. Ам РСФСР-дин лайихлу юрист лагьай тIварцIин, "Знак Почета" ордендин, цIудав агакьна медалрин, гьуьрметдин грамотайрин сагьиб тир. 1978-йисуз ада "Социализмдин законлувал мягькемарунин карда Советдин кIвалах" кьил гана, лап герек, важиблу кIвалах кхьена, чапдай акъудна.

Ингье сабурдинни абурдин чIехи месэлайрал машгъул хьайи чи хва, арха, чIехи ирсинин сагьиб фейи рехъ! Ам тарифлуди, гьейранвал ийидайди туш садани лугьудач.

Гьайиф, чIехи дуст чахъ галамач. Амма адан ирсини, къаматди чун инлай кьулухъни вичел желбда, хейлин цIийи рикIел хкунарни майдандиз къведа.

ЦIи Г.Ханован 90 йисан юбилей хуш гьалара къейдда: Хуьрелдал, Мегьарамдхуьре, Махачкъалада, масанрани...

Хуьруьга илимдинни медениятдин сувар

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

1 ◂

Шадвилин мярекат Ахцегьа багьа мугьманар гьуьрметдивди къаршиламишунилай башламишна. Баркаллувилин обелискдал цуьквер эцигайдалай ва райцентрадин тамашуниз лайихлу бязи чкайрихъ галаз таниш хьайидалай кьулухъ мугьманар ва жемят Хуьруьга просвещенидин "Люминаридин" гьаятда ам ачухунин чIехи мярекатдиз кIватI хьана.

Республикадин машгьур тамада, РД-дин халкьдин артист Алексей Тимохина мугьманар тебрикна ва чирвилерин кьетIен макан ачухун патал гаф "Просвещение" фондунин президент, бажарагълу муаллим **Магьмуд АБДУЛКЕРИМОВАЗ** гана.

- Гъуьрметлу юлдашар, мугьманар! Къе са зи ваъ, заз чиз, вири районэгьлийрин уьмуьрда шад вакъиадин югъ я: дагълух хуьре хсуси такьатрихъ аялар патал, гьатта ресрикIивай желб авун ва и карда абурун тIебии алакьунар, бажарагъ ачухарун я. Эхь, зурба ксар гъвечIи хуьрерай акъатдай адет я. Хуьруьгайни, гьакI райондин ва къунши районрин хуьрерайни (иниз чирвилерихъ къаних вирибуруз ракIарар ачух я) зурба бажарагъар акъатдайдахъ чна кIевелай умуд кутазва, - алава хъувуна Магьмуд муаллимди.

публикада вичел дамахдай хьтин, чирвилерин макан ачухнава. Уьлкведиз Ватандин ЧIехи дяведин кьве Игит - Валентин Эмировни Гьазрет Алиев, зегьметдин игитар, бажарагълу алимар, искусстводи устадар, пагьливанар гайи Ахцегьар Дагъустандин халкьдин шаир Хуьруьг Тагьира гьахълудаказ женнетдив гекъигнава. Къе Хуьруьгрин тарихда халис сувар я - чирвилерин сувар! Чи шадвал пайиз, иниз, Хуьруьг Тагьиран ватандиз, Москвадай, Махачкъаладай ва уьлкведин пара пипIерай алимар, карчияр, общественный деятелар, артистар атун тебрикуниз лайихлу я...

Ахпа агъсакъалди къейд авурвал, мергьяматлувилин "Просвещение" фонд тешкилай 2008-йисалай ам Дагъустандин хуьруьн школаяр компьютерламишунин (Интернетдик квай 500 компьютер гана), гьар йисуз "Лезги сес" фестиваль, "Йисан муаллим" конкурс, футболдай ва спортдин маса жуьрейрай акъажунар кьиле тухунин, яшайишдинни культурадин объектар эцигунин (райондин сергьятдал махсус тагъ (арка) хкажна, райондин библиотека, РДК-дин майдан ремонт хъувуна...) ва гуьнгуьниз хкунин, кесиб хизанрай тир бажарагълу жегьилар уьлкведин кесерлу вузрик кутуна, абуруз куьмекунин хъсан крарал машгъул я.

Эхь, бажарагълу аялар патал хуьре чирвилерин "Люминари" Центр ачухунин фикиркъаст Магьмуд муаллимдиз гьеле школадин директорвиле кIвалахиз хьайи 1970-йисарилай авай. Мектебда хуьруьн аялриз тербия, чирвилер гунин кIвалахдиз 46 йис бахшнавай тежрибалу педагогдин мурад, ингье гила, вичин 85 йисан юбилейдин юкъуз баркаллу рухвайрин куьмекдалди кьилиз акъатна.

- "Люминари" - им инсанриз чим, экв, нур гудай, яни чирвилеринни илимдин дуьз рехъ къалурдай чирагъ я. Квез аквазва хьи, пара харж ва зегьмет алай и зурба проектдин кьилин макьсад зигьинлу аялар илимдин рекьел

"Люминари" Центр ачухунин лишанлу лент мергьяматлувилин "Просвещение" фондунин президент Магьмуд Абдулкеримова, РФ-дин Госдумадин депутат Абдулгьамид Эмиргьамзаева, РД-дин Кьилин ва Гьукуматдин администрациядин руководителдин заместитель Текрар Агьмедова, РД-дин образованидинни илимдин министрдин заместитель Альбина Аруховади атIана.

Фондунин къуллугъчийри мярекатдин иштиракчияр Центрадин махсус кабинетрихъни лабораторийрихъ, ктабханадихъ, обсерваториядихъ, студиядихъ, конференц-залдихъ (гаф авач, абур девирдин вилик фенвай технологийрив кьурвал тадаракламишнава), гуьзел багъдихъ, ял ядай кIвалихъни маса чкайрихъ галаз танишарна, ахпа вири презентациядин кьетIен залдиз кIватI хьана. Илимдинни чирвилерин проектдин спонсор Абдулжалил Магьмудовича ва адан дестедин пешекарри Центрадин метлебдикай ва аялриз девирдин истемишунрив кьур чирвилер гунин жигьетдай вилик акъвазнавай везифайрикай, гьакI мумкинвилерикай итижлу суьгьбетарна.

- Алай вахтунда чун вири дуьньядин месэлайриз талукь ва технологийрин революциядин кьетIен йигинвилин девирда яшамиш жезва. Эхиримжи 10 йисуз адалай вилик квай 50 йисалайни артух вахтунда тахьай хьтин цIийивилер ава. Амма школайра образованидин методикадин процессар эхиримжи 100 йисуз саки дегиш хьанвач. Чун и карда адет хьанвай кIалубрай-чешнейрай экъечIзава. Исятда школадиз къведай аялри 2028-йисуз ам куьтягьдайла, дуьнья гьихьтинди жедатIа чидач. Центрада тарсар махсус кьве программадай тухуда: гьамишан ва модулдин. Гьамишанбурук урус, ингилис, китай чIалар чирун, робототехника, астрономия, астрофотография хьтин дисциплинаяр акатзава. Модульныйбур кьилди-кьилди темайрай вацран муддатда давам жеда. Чирвал - им са къуват ваъ, азадвални я - азаддиз фикирун, кIелун, зигьин ачухарун, къачузвай чирвилер практикада ишлемишун, рикIиз кIани пеше хкягъун ва икI мад. Гьавиляй "Люминари" Центрадин кьилин везифайрикай сад аялдиз гъвечIи чIавалай вичин рикIиз хуш пеше хкягъиз, чириз куьмекун я, герек ада хсуси чешнедалди таяр-туьшеризни хъсандиз таъсирдайвал. Алай вахтунда чун Дагъустандин ЧIарода, ЦIумада районрани ихьтин Центраяр эцигунин проектрал машгъул я, гележегда абур Дагъустандин вири районра жеда... - лагьана абуру.

Чна мярекатдин бязи иштиракчийрин фикирарни чирна. Машгьур хуьруьгви, РФ-дин илимрин лайихлу деятель, академик **Эмирбег Зиядович ЭМИРБЕГОВ**. - Дугъриданни, къенинди тарихдин метлебдин вакъиа я. Адетдин школадилай тафаватлу яз, ина аялриз азад, надир методикадин ва вилик фенвай технологийрин бинедаллаз гьар жуьредин чирвилер гузва. Акьалтзавай несилриз важиблу са вуч ятIани тазвай, абурун чирвилеринни гележегдин къайгъуда авай Магьмуд муаллим хьтин ксар чIехи рикI авайбур, мергьяматлубур я.

Политикадин илимрин кандидат, Востоковеденидин институтдин илимдин чIехи къуллугъчи, журналист ва политолог **Руслан КЪУРБАНОВ**. - Лезги дагълух хуьре илимдин меркез ачухун зурба кар я. Аялриз чирвилер гунин карда зунни жувалай алакьдай куьмек гуз гьазур я. Чи халкь виликрайни илимдин рекье вилик квайди тир. Лезги чилел Ярагъ Мегьамед, Ахцегь Мирзе Али, Багъдатда тарсар гайи Абдулгьамид ал-Лакзи хьтин зурба алимар хьана. Самур дередин ЦIахуррин хуьре Россиядин сергьятра университетдин тегьердин виридалайни къадим (мукьвара адан 940 йис къейдна) медреса хьана. Лезги чилел илимди гележегдани цуьк акъудда.

Осман АБДУЛКЕРИМОВ, райондин кьил, девирдин цIийи шартIара чирвилер гунин надир проект уьмуьрдиз куьчуьрмишай кьилин игитрикай сад, Магьмуд муаллимдин хва. - Гьар са мярекатдиз вичин себеб-нетижа ава. Къенин чи мярекатдин мурад-метлеб акьалтзавай несил ватанпересвилин дуьз тербиядин, дурумлу чирвилерин ва мягькем руьгьдин халис инсанар хьун, районэгьлийрин дуланажагъ хъсанарун я. Асант тушир и карда чна, Дагъустанда сифте яз, Ахцегь районда чирвилерин мягькем бине, макан эцигнава. Эпосдин игит Шарвилидин макан Ахцегь район вири халкьдин дамах тир зурба кьегьалар акъатнавай, гьар са рекьяй лезгийрин тарихдинни къанажагъдин бинелу чка я. Чи къаст, жегьилриз дуьз тербияни чирвилер гунин рекьелди баркаллу бубайрин рехъ-кар лайихлудаказ давамаруналди, райондал виликан абурлувал хкун я. Халкьдин къажгъан мурКIадални ргада лугьурвал, и кардик гьарда вичелай алакьдайвал къуьн кутуна кIанда.

И юкъуз Хуьруьга мад са лишанлу кар хьана: кьиляй-кьилиз ремонт ва вижевайдаказ тадаракламиш хъувурдалай кьулухъ Эмирбег Абдулаевич Эмирбегован (ДАССР-дин культурадин лайихлу работник) тIварунихъ галай клуб ачух хъувуна. И кардиз талукь яз шадвилин митингдал райондин регьбер Осман Абдулкеримова къейд авурвал, хуьруьн культурадин кIвал чкадин колхоздин харжийралди 1956-йисуз эцигна ва гьа чIавалай инихъ ремонт ийиз хьанач. Гъиляй вегьенвай гьалдиз килигна, ана мярекатар тухудай мумкинвал авачир. Къулай яшайиш авачирвиляй гьар йисуз чи райондай 500-дав агакьна жегьилар, гьелелиг хуьруьн прописка да аматIани, шегьерриз физва. И кардин вилик пад кьун, абуруз хайи ватанда шегьерра хьтин хъсан шартIар яратмишун, райондиз туристар желб авун патал чун алахъзава. Лугьун хьи, Ахцегьа Хуьруьг Тагьиран ва Валентин Эмирован паркар, Хуьруьга культурадин кIвал туькIуьр хъувун - им патарал кIвалахзавай чи карчи ватандашрин лайихлувал я. Чпин налогар хайи ватанда тазвай абур пара кьадар сагьрай!

- Гъуьрметлу районэгьлияр, къе квехъ галаз санал и мярекатра иштиракиз зун пара шад я. Халкьдин халис муаллим тир Магьмуд халуди вичин жумартвилелди, рухвайриз ахлакьдин кьетIен тербия гуналди, халкь паталди сувабдин мергьяматлу крар кьилиз акъудналди вичин тIвар эбеди яз хуьруьн ва райондин тарихда тунва. За жуван ва Сулейман-Стальский райондин вири агьалийрин патай Ахцегь районэгьлийриз чирвилеринни культурадин сувар мубаракзава. Осман Магьмудовичан регьбервилик квез райондин гьар са хуьре ихьтин дараматар кардик акатдайдак за умуд кутазва, - лагьана Сулейман-Стальский райондин регьбер **Нариман АБДУЛМУТАЛИБОВА**.

Гуьгъуьнлай хуьруьн ачух спорткомплексдин (имни "Просвещение" фондунин бегьер я) майдандал яргьалди давам хьайи концерт гана. РД-дин пешекар тамадаяр тир Алексей Тимохинани Юлия Дибровади сегьнедал теклифиз, "Лезгинка" ансамблдин коллективди чпин кьуьлералди, РФ-дин 1-телеканалдин "Голос" проектдин гъалибчи, чи ватанэгьли Селим Аллагьярован ва адан дустар - "Градскийдин холл" музтеатрдин векилар тир Мариана Сабона (Куба), Торнике Квитатианеди (Грузия), операдин манидар София Онопщенкоди (Россия), Цкуа Ольдона (Абхазия), Марат Бабаяна (Эрменистан), Ализе Викториядя (Украина), гьакI Марина Алиевади, Жаклинади ва сегьнедин машгъур маса устадри чпин манийралди халкьдиз музыкадин халис сувар багъишна. Шадвилер жегьилрин "Самур" комплексда давам хъхьана.

Президентдин Чарчин цIарцIе аваз

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

"Конкуренция" гаф чи япарихъ мукьвал-мукьвал галукьзава. Социализмдиз ваъ лагьана, "цIийи капитализмдихъ" гьерекатда авай обществодиз, иллаки адан кар алай къуватар, чешмеяр, мумкинвилер гъиле гьатнавайбуруз "конкуренция" махарик квай "суьгьуьрдин лампа", "суьгьуьрдин пайгар" хьизни герек я.

Политэкономиядин илимди и кар (алакъа), галай-галайвал делилламишна, ачухарнава, яни, конкуренция галачиз, капиталдивай вич я хуьз, я артухаризни жедач.

Хъсан гьар са базарчидизни (алверчидизни) чида, эгер базардиз (алвердиз) акъудай манатди зур манат хьайитIани кьил гъизвайди туштIа, ам гьа алверди кIурарик вегьеда, базарда адаз чка амукьдач, цIурурда... "ЦIийи демократрин" Россия алай вахтунда вичин экономикадин алакъайрин, финансрин жигьетдайни виликди физ, мякемди жез кIанзавай капитализмдин эвел кьиле гьахьнава. Конституциядани и кар тестикьарнава, капитал (хсусият) садавайни хукьуьриз тежер ирс, эменни тирди махсусдаказ заминламишнава.

И кар чи Президентдин чарарани, хейлин маса документрани мукьвал-мукьвал раижзава. Капитал галачиз, ам мягькемар ва артухар тавуна, чун вилик эцигнавай чIехи мурадрив, яни дуьньяда виликди фенвай гужлу экономикайрив (Америкадин, Японяидин, Германиядин, Китайдин ва икI мадни) агакьдач. Гьа и везифа кьилиз акъудиз, алатай асирдин 90-йисарилай инихъ саки 30 йисан девир алатнава, "реформаярни" кIани кьван тухузва, "бизнес" лугьудайди вилик кутаз алахънава... ЯтIани герек метлебрив агакьзавач.

Зун экономист туш, амма са карди тажубарзава: девлетар, къуватар, мумкинвилер, базарар чахъ, амай вири уьлквейрив гекъигайла, гзаф ава. Тарихдин кьисметди чаз дуьньядин "ругудай са пай" тир уьлкве ганва. Бубайри ам гзаф сеферра къецепатан чапхунчийрикай хвена, лап четин имтигьанрай чи халкьар санал экъечIна. Социализмдин девирдин сифте камари, гьакьван чукIурунар, тарашунар, къакъудунарни хьанатIани (зи фикирда дуьньядин кьве залум дяве, граждан дяве, маса магьрумвилер ава), чи экономика, тарихда гьатнавайвал, "туьрездилай космосдиз" кьван хкаж хьана. Саки тамамвилелди савадсуз уьлкве виридалайни савадлу ва артух кIелзавайдаз элкъвена.

Зи рикIел аламайвал, а чIаван экономикадин женгер "конкуренциядилай" артух "соревнованиди" идара ийизвай. "Конкуренция" авайдини чаз чидай. Чна кIелай ктабра ам капитализмдин къурулушдиз хас, цIийи базарар, чилер, мяденар, такьатар къакъудун, кьилдин ксарин - лап девлетлу капиталистрин мумкинвилер мадни артухарун патал, гагьгагь чапхунчивилин дявейралдини чIугвазвай баришугъсуз женг тирдакай лагьанвай. И къейд философиядин словаррани ава. Дуьньядин чIехи дявеяр гьар сеферда гьа и хсусият (капитал) артухарун, дуьньядин базаррин иесивал авун паталди къурмишайбур тирди тарихда гьатнавай гьакъикъат я.

Гилани чи уьлкведал ампайри илитIзавай "санкцияр" лугьудайбур, "информациядин", "суьрсетрин", "къайи" ва "кудай" дявеярни, чи мулкарани девлетра, чи мумкинвилера хиянатвилелди вил туна, къурмишзавай фендер, мусибатар тушни! "Куьгьне душмандикай дуст жедайди туш", лугьузва чи халкьдин мисалда. И кар чаз къенин гьакъикъатдай - США-дин, Великобританиядин, Франциядин, Германиядин ва амай чи "партнеррини" чеб тухузвай тегьеррай аквазва. Гьавиляй чахъ неинки къецепатан мягькем политика, гьакIни гужлу оборона, сифтени-сифте къуватлу экономика хьун важиблу я.

И кардин гъавурда чи общество авач лугьуз жедач. Экономикадин къуватарни, ресурсарни чахъ кIани кьван ава. Амма чавай виликди физ жезвач. Тежезвайди Президентдин саки вири чарара ва маса рахунрани раижзава. Месела, и мукьвара Москвада кьиле фейи РФ-дин Госсоветдин заседанидални В.Путина къейд авурвал, *виликди физ тахьунин асул себеб чахъ "конкуренция" тахьун я. Чи олигархриз, экономистриз, крар чпелай аслу тирбуруз (центрада, регионра, муниципалитетра) "конкуренциядин" законар я чизва, я чизвач. Гзаф чкайра гзаф сеферра чIурзава...*

...Гьахълуди, адалатлуди жен

Амма Президентди чина *"конкуренция" "гьахълуди", "адалатлуди" хьун герек* тирдакай лугьузва.

Зи фикирдалди, конкуренция женг ятIа, женгина гьамиша къуватлубур гьалиб жедай адет я. Экономика виликди тухудайла, фендигарвилериз, алдатмишунриз, чуьнуьхунриз, тарашунриз рехъ гуз хьайитIа, генани гзаф чукIунар, къакъатунар, сада-садаз гьелегьар кьунар, рекьер атIунар жеда. Гзаф регионрикай, гзаф халкьарикай, культурайрикай, адетрикай ибарат чи хьтин уьлкве патал им ерли герек кар туш. Президентдин чарарани, рахунрани гьа и тагьким ава.

Государство чи экономистриз, финансистриз, еке девлетар чпив гвай олигархриз, чIехи компанийриз, гьакI "бизнес" гвай алверчийризни вири мумкинвилер ачухиз алахънава. Капиталди, бизнесди кIвалахун лазим тир. Амма… Экономикадин институтри гьелелиг либералривай тарс къачузвайди ашкара я. Тарихдин илимда и кар субутнава.

Россия вичин кьетIенвилер ва лишанар авай экономика, ада вичин хсуси рекьер виликди тухун герек тирди аннамиш тавуртIа, чи "конкуренция" лугьудайда садрани кIвалахдач. Чун идан - адан "чешнейрихъ", "тарсарихъ" калтугиз (чабалмишиз) амукьда. Къецепатан "конкурентри" чаз майданар (базарар, къуватар) садрани я гайидини туш, я гунни ийидач. Чпиз кIан хьайивалди, чи рекьерал къадагъаярни эцигда, санкциярни кардик кутада, датIана буржарни илитIда. Чи "олигархрин" - либералрин девлетри асул гьисабдай гьа къецепатан ампайриз къуллугъуни квекай лугьузва?!

Чи тарихда хьайи, гилани авай хъсан тежриба (Советрин экономикадин тежриба) квадардай ихтияр авачирди дуьньяда кьиле физвай еке акъажунри ("конкуренцияди") субутзава.

Президентди вилик эцигзавай месэлаяр, теклифар экономикадин илимдикай, законрикай, къуватрикай кьил-кьилик кваз менфят хкудун паталди я. МасакIа я техника, я илим, я технологияр, идахъ галаз сад хьиз экономикани виликди фидач... Гьелелиг чун, яц тукIуна, тIуьна, адан бажарагъ чIутаривайни бувунривай, хенцIеривайни тIветIеривай кIанзавайбуруз ухшар я.

Дин ва общество

КЪАЗИБЕГОВ Тажидин-гьажи:

"...ам сир я вини Аллагьдин арада авай"

Алибег ОМАРОВ

Къазибегов Ливауддинан хва Тажидин-гьажи - цIийиз эцигзавай мискIиндин имам. Физикадинни математикадин илимрин кандидат, доцент. Ада яргъал йисара Дагъустандин педуниверситетда тарсар гана. ЦIуд йисуз ДГУ-дин востоковеденидин факультетда кардик квай Къуръан чирдай центрада кIвалахна. Эхиримжи йисара анин директор тир.

МискIинда

ЦIийи мискIин Махачкъаладин кьиблепата "Ветеран" микрорайонда хкаж хьанва. Са патахъай гьеле ачух чуьл яз амай и чка агьалийриз патав гвай республикадин хуьруьн майишатдин министерстводалди хъсандиз чида. МискIиндин дарамат эцигна куьтягьнава, къенепатан кIвалахрив эгечIнава. Чун цлав гвай гурарай виниз кьвед лагьай гьавадиз хкаж хьана.

- Мергьяматлу, Регьимлу Аллагьдин тIварцIелди Аллагьдин салаватар ва саламар хьуй Адан илчидиз - Мугьаммадаз. Эхь, им шегьерда виридалайни чIехи мискIинрикай сад жеда, - зи суалдиз жаваб гузва Тажидин муаллимди. - Ина санлай вад агъзур касдив агакьна гьакьда. Муьжуьд йис кьван вилик и мискIиндин бинеда сифте къван тунай. Хейлин кIвалахар тамамарнава, гьеле хъувуна кIанзавай кIвалахарни тIимил туш. Вири харжар лезги диндар ксари, карчи гадайри ийизва. Чпин малдикай, пулунин такьатрикай паяр, садакьаяр гузва. Абурукай яз, чи ватанперес Сулейман Керимовани са кьадар куьмекна.

Анжах лагьана кIанда: мусурман динда миллетар авайди туш, мискIинарни миллетрин арада пайиз жедач, садани фикир тавурай, чна пайзава лагьана. ЯтIани Дагъустан гзаф халкьарин республика я, гьар са миллетдин векилриз чпин дерди-месэла акъатзава. Абур веревирд авун, са къарар кьабулун патал кьилди мискIинрани кIватI жезва. Месела, Редукторный поселокда газетриннi журналрин издательстводин патав гвай мискIин даргийри эцигна, виридалайни гзаф анихъ гьабурун жемят гала. Гьа тегьер аваррихъ "чпин", къумукьрихъ "чпин" мискIинарни ава. И жуьреда лезгийризни герек къвезва: жуван жемятдин дерди-гьал ийидайвал, лезги мехъеррал жегьилар некягьдайвал, рагьметдиз фейиди чуьхуьдайвал…

■ **Аквазвайвал, эцигунрин кIвалахар вири акьалтIарнава: мискIиндин дараматдани, администрациядин, михьивилерин кIвалерани. Къенепатан кIвалахрив гьеле эгечIнавач.**

- Ина вири кIвалах республикадин Диндин управленидин къаюмвилик кваз физва. Им имам Шафидин тIвар алай мискIин я. (Эгер тийижирбур аватIа: Дагъустандин, Чечнядин мусурманри ибадат ийизвай исламдин хел - имам Шафидин мазгьаб я.) МискIин эцигнавай, адан патарив гвай чилер муфтиятдинбур я, гила абур чав вахканва. Вири крар, документрал асаслу яз, къанунламишунин, регистрация авунин кIвалахарни куьтягьзава. Къенлай кьулухъ и чкаяр аваданламишунин кIвалахни чIехиди ва важиблуди я.

Ингье ина цин вижевай чIехи вирни ава. Коммерциядиз талукь са карни ина, гьелбетда, жедач. Культурадин имаратралди тадаракламишнавай вижевай парк кутун патал кутугай чка я. Аллагьди къуватар гайитIа, гележегда ина школа эцигдай фикирни ава. Медреса ваъ, светский школа, виниз тир еридин образование гудай, интернатни галаз. Ана зигьинлу, алакьунар авай аялри чирвилер къачудайвал. Им халкь патал чIехи хийирдин кар жедай. Алакьунар авай аялриз гъвечIи чIавалай дикъет гайила, абур дуьз рекье турла, абуру халкьдин тIварни хкажда.

■ **Вуна Сулейман Керимован тIвар кьуна. МискIин эцигиз мад ни куьмек гузва? Куьмекчийрин кьадар гьикьван я: сад-вад кас, цIуд, къад?**

- Чпин пай кутазвайбур гзаф ава, - вишералди. Инални къейд ийин: чавай мискIин эцигзавайдакай хабардар ийиз жеда, анжах куьмек чна садавайни тIалабзавайди туш: фена, инсанрал алахъун - им къадагъа я. Жедай куьмек, гзаф-тIимил, гьарда вичин хушуналди ийизва. Месела, гьаждилай хтай са дишегьлиди вичин кIвалер гана, пул вири и мискIиндин дердийриз гъана. Ихьтин дуьшуьшра чна тагькимарни ийизва: хизандин дуланажагъдиз кьацI гун - къадагъа я! "Ваъ, - лагьана, - хизандиз яшамиш жедай чкани ава, недай фуни, им зи патай куьмек я". Адан рикIиз гьакI авуна кIанда лагьай ван атана ман… МискIин эцигиз харжар ийизвайбуруз чпин тIварар кьун са акьван хуш туш. Ваъ, абуру и кар чуьнуьхни ийизвач, анжах ашкара тавуна гузвай куьмек артух суваб я.

Къуръанда лагьанва: Аллагьдихъ халисандиз садни квекай агъадач, куь рикI алай шейиникай таганмаз (мана). Мусурмандиз чизва эхир: исламдин пуд лагьай дестек закат я. Эгер вун агьваллу итим, лугьун - карчи ятIа, вуна ваз атайдан кьве процентни зур гана кIанзавайди я закатдай. Закат гузвайди я жуван туьквенар, кархана, мал гьасилдай мад вуч ятIани авайла. Месела: эгер ви кIвале виш грамм къизил аватIа (дишегьлийрин безекар квачиз), гьадалай гана кIанда закат. Закат - им михьун лагьай чIал я: жув михьун, хизан михьун, жуван мал михьун. Ихьтин крар чир тахьун мусурмандин вичин эксиквал я.

■ **Ачухдиз хиве кьан, Тажидин муаллим: математикадинни физикадин илимрин кандидат мискIиндин имам хьуни зун са кьадар мягьтеларзава…**

- Яни зун, алай девирдин инсан, алим, вични дуьм-дуьз илимрин, и дережада динэгьли вучиз я?.. Гзафбуру фикирзава: диндин рекьел элячIзавайбур гуьгъуьна амай, чирвилер авачир, чпелай са кар алакь тавур, уьмуьрда чпиз лайихлу чка жагъун тавурбур я. За анжах лугьуда: рикIин сидкьидай иман кьабулун патал образование кIанда, дин кьилелди кьабулна кIанда. ГьакI - са адет патал ваъ, адан чарасузвал аннамишна. Исятда, заз аквазва, икI женни ийизва: чи халкьдикай хъсан илим, чирвилер авай ксар, аннамишна, мусурман диндал элячIзава.

Дин галачиз дуьз уьмуьр авач. Эгер сада фикирзаватIа, ингье зун ихьтин акьуллуди я, заз герек туш - им пис я. Маса халкьарин арада зал гьалтнач, чибурукай са бязибур ава лугьузвай: Аллагь вучтинди я, атIадмукьуьд... Им викIегьвал туш. ВикIегьвал инсанди маса жуьреда къалурдайди я. Ихьтин эдебсуз ихтилатар ийида вичихъ галукьдалди. Садра кIеве гьатайла, бедбахтвили ягъайла, ахпа гьарай акъатда. Ахьтинбур заз жуван уьмуьрда акуна... Эхиз тежезмайла - ваъ, вахтунда имандал атана кIанда. Кьили аннамишна, имандал атана кIанда. Эгер инсандив иман гвачтIа, адахъ кIеви ягь-намус, дерин эдебни авач. Заз гьакI аквазва. Зи фикир икI я: дин гвачир халкь виридалайни гуьгъуьна амукьда. И патахъай чи халкь акьван кьулухъ гала хьи… Ваъ, диндал къуватлу тушир халкь виликди фидач.

(КьатI ама)

КІватІ хьана дустар, лугьуз хуш гафар

Алаудин ГЬАМИДОВ,
РФ-дин ва РД-дин культурадин лайихлу работник

Сулейман-Стальский райондин Макьарин хуьряй тир Лукьманан гада Сабиранни Ифризан хизанда 4 рушни 2 гада тербияламишна. Четинвилер акьалтнатІани, гьакъисагъ зегьметдин нетижада уьзягъ яз уьмуьрдин шегьредал акъудна. Къе вичин 80, уьмуьрдин юлдашдихъ галаз санал вафалу ва муьгьуьббатлу 60 йисарин юбилеяр къейдзавайла, Сабира кьулухъди вил хъиязава, кьилел буба алачиз, кІвачериз цацар акьахиз, фейи аял вахтар веревирд хъийизва. Дяведин ялавар, виринра хьиз, дагъларихъни галукьна. 1943-йисуз "Лукьман гел галачиз квахьна..." лагьай чІулав хабарди хизан къарсатмишнай. Гьайиф хьи, багъри касдин кьисмет гьихьтинди хьанатІа, къени, душмандал гьалибвал къазанмишна 73 йис алатайлани, сир яз ама.

...Йисар къвез алатзавай. Хутаргърин юкьван школа акьалтІарай Сабира Бакудин нафтІадин мяденра зегьмет чІугуна. Бязибур хьиз, рекьелай алатнач, сусаз парталар ва са тІимил пул (мехъерин харжи) гваз хтана. Пуд йисуз вич гьузлемишай хуьруьн вафалу рушал эвленмиш хьана, муьгьуьббатлу хизан арадал атана. Сабира - хуьруьн клубдин заведующийвиле, Ифриза колхозда кІвалахзавай. Икьван гагьда ийир-тийир хьанвай хуьруьн жегьилар гьар нянихъ клубдиз кІватІ жезвай. ЧІагъандай, чуьнгуьрдай ширин сесер акъудиз алакьзавай жегьил кьиле акъвазнавай клубда лишанлу йикъариз талукь ва гьакІ тематикадин вечерар тешкилзавай, жуьреба-жуьре кружокар кардик кутунвай...

1960-йис. Макьарин жемят Герейханован тІварунихъ галай совхоздал куьч жез башламишна. Гьасановрин жегьил хизандини ина ери-бине кутуна. Неинки хуьруьн, гьакІ райондин жегьилрин арада гьуьрмет, авторитет къазанмишнавай Сабирахъ комсомолри еке ихтибарзава: ам ВЛКСМ-дин райкомдин членвиле хкязава ва школайрихъ галаз кІвалах тухудай отделдин заведующийвиле тайинарзава. Гила жегьилдин хиве мадни еке жавабдарвал гьатзава.

Школайрин кІвалахдиз къимет ва куьмек гун патал жуван кьил абурун сирерай акъатун чарасуз тирди аннамишай жегьилди Астрахандин госпединститут, кІвалахдивай къерех тахьана, акьалтІарзава. Са шумуд йисуз Герейханован тІварунихъ галай совхоздин II отделенидин юкьван школада урус ва дидед чІаларин тарсар гайи тежрибалу педагог 1972-йисуз Агъа СтІалрин-Къазмайрин юкьван школадин завучвиле тайинарзава. Ихтибар еке жавабдарвални я эхир. И карни Сабир муаллимди аннамишнавай. Сифте нубатда жув низамлу, савадлу, чешнелу хьана кІанзава. Ада вичин чирвилер артухарун патал кІвалахзава. Завуч муаллимрин тарсариз физва, педсоветрал нетижа кьазва. Гьа и йисара Сабир Лукьманович кьве сеферда муаллимрин съезддин делегатвиле, ВЛКСМ-дин Дагъустандин обкомдин членвиле хкязава. Россиядин Федерациядин халкьдин образованидин министерстводи Сабир Гьасановаз Гьуьрметдин грамота гузва.

Агъа СтІалрин-Къазмайрин юкьван школа районда кІвенкІвечибурун жергедиз экъечІна, ам тежрибадин центрадиз элкъвена. И школада лап хъсандиз кІелзавай рушарини дахдин гуьгьуьлар ачухарзавай.

Ингье мад рушар школадай вадар гваз хквезва. Сабиран кІуфук хъвер кткизва. ИкІ, чІехи руш Фирозади школа къизилдин медаль къачуналди, Дагмединститутни агалкьунралди куьтягьна. Махачкъаладин поликлиникайрикай сана кІвалахзава. Адан гьуьгъуьналлаз школа лап хъсан къиметар аваз кІелай Фаридади филологвилин, Ширината математиквилин пешеяр хкяна. Абурукайни тежрибалу педагогар хьанва. Мад пехилвалдайбур: гуя Сабир муаллимди вичин рушариз, хала-хатурвилер ийиз, хъсан къиметар ягъиз тазва.

Азгъун мецерин хъиляй ва абуруз вуж ятІа субутарун патал Фатима Дагъустандин Огни шегьердин школа-интернатдиз физва. Анаг вадралди куьтягьзава. И школа-интернатда къизилдин медаль къачур сад лагьайди Фатима я. Адан шикил ана, интернатдин дамах яз, къени Гьуьрметдин доскада ама. Дагъустандин технический университетдин технологиядин факультет яру дипломдалди куьтягьна. Практикада авайла, дагъви рушан алакьунар акур Дондал алай Ростовдин Азовский райондин консервиярдай заводдин регьберди жегьил пешекардиз чпин карханадиз атун теклифна. Хейлин йисара ана гьакъисагъвилелди зегьмет чІугур Фатима, хизандин месэлаяр себеб яз, ватандиз хтуниз мажбур хьана. Алай вахтунда ада Дербент шегьерда газ квай чехирар акъуддай заводда кІвалахзава. Ихтилат кІелунрикай физвайла, давамар хъийин: Марат школада кІелдай вири йисара амайбуруз чешне хьана. Школа къизилдин медаль къачуналди акьалтІарай ам Даггосуниверситетдин экономикадин факультетдик, са имтигьан вахкана, экечІзава ва вуз яру диплом къачуналди акьалтІарзава. Гьа са вахтунда ада ДГУдин юрфакдани кІелиз хьана. Дерин чирвилер авай экономистди - юристди са шумуд йисуз РФ-дин Дагъустанда авай налогрин къуллугъдин аппаратда отделдин начальникдин заместителвиле, гьуьнлайни Кьасумхуьрел райондин уртах налогрин инспекцияда кІвалахай ада алай вахтунда Москвада зегьмет чІугвазва.

ГъвечІи хва Далгата диде-бубадин патав акъвазун кьетІна. ТахьайтІа, бубад кІвал яд атІай регъв хьиз жеда. Юриствилин пеше хкянавай ам республикадин казначействодин Кьурагь районда авай управленидин регьбер я.

...1985-йисалай инихъ саки 30 йисуз Герейханово хуьре М.Дибирован тІварунихъ галай юкьван школадин директорвиле кІвалахай регьбердиз ганвай характеристикада икІ кхьизва: "Гьасанов Сабира педагогвиле 35 йисалай виниз гьакъисагъвилелди зегьмет чІугуна. Ам лап хъсан пешекар, вири патарихъай савадлу педагог, кар алакьдай тешкилатчи тир. Хейлин йисара ам кьиле хьайи школадихъ муаллимар ва школьникар патал вири жуьредин шартІар ава. Урус чІалани литературадин муаллимрин аттестация тухудайла, ам гьар сеферда РУО-дин экспертрин комиссиядин член жезвай, школьникриз чирвилер ва тербия гунин карда къазанмишай агалкьунрай адаз РСФСР-дин просвещенидин министерстводин ва просвещенидин работникрин профсоюзрин ЦК-дин, ДАССР-дин просвещенидин министерстводин гьуьрметдин грамотаяр гана. Ам гьеле 1999-йисуз "Дагъустан Республикадин лайихлу муаллим" лагьай гуьрметдин тІварцІиз лайихлу хьана.

Сабир Гьасанован шадвилер алай йисан майдиз мадни гзаф тир: ада виридахъ галаз 1-Майдин ва 9-Майдин лишанлу йикъар къаршиламишна. Мад са шадвал: и йикъара Сабир Лукьманович дидедиз хьайидалай инихъ - 80, вафалу уьмуьрдин юлдашдихъ галаз санал яшамиш жез 60 йис тамам жезва, яни бриллиантдин мехъер къейдзава. И шад вакъиаяр тебрикиз, юбиляррин патав Москвадайни Ростовдай, Махачкъаладайни Сухокумскдай ва маса шегьеррайни районрай хва, свас, рушар ва езнеяр, хтуларни птулар (абур юбиляррихъ 31 - 16 хтулни 15 птул ава), хейлин ярар-дустар кІватІ хъжеда. Шаксуз, и югъ еке шад межлисдиз элкъведа. Тебрикар ва шад тостар худда гьатда. Сабир бубади, жегьил вахтар рикІел хкиз, чуьнгуьр хурал хкажда, ширин баядрик кекяда.

Тостарик шерик хьуналди, и цІарарин автордини къуй куь гележегди мадни цуьк акъудрай, бул бегьерар гъурай, играмибур, лугьузва.

Базарда

Азедин ЭСЕТОВ

Кайванидиз кьуьзуь кьиляй кІвачи-кІвачи къекъуьн четин хьанвай. Аллагьдиз шукур, кьилни акьул, мезни гьилер, гьа виликдай хьиз, сагъ-саламат я. Кхьена чарчел герек затІарин сиягь, ада завай базардиз фин тІалабна. Къачудай шейэр рехне квачирбур хьун патал месЛятарни къалурна.

Заказ ганвай куьлуь-шуьлуьйрихъ галаз санал, къиметдизни килиг тавуна, за, са-сад хкяна, хъсан акунар алай помидорарни къачуна. Пулдин савда авуна, пакетни вахчуна, чІехи кар авурди хьиз, жув-жувалай рази яз, зун кІвализ рекье гьат хъувуна...

Тапшуругъ вахтунда кьилиз акъудна хтайла, кайванидиз заз алхишарна, адан гуьгьуьл бегьем ачух хьанвай. Амма... Акьван вахт фенач - кухнядай "еке къимет гана къачунвай помидорар аку садра, чІехи буба хьанватІани, саймазвал хкатнавач. Къачур помидоррикай 2-3 кило кьван сагъбур туш" лугьудай туьгьметдин гафар галукьна зи япарихъ.

Пакетдай чанахдиз ичІирнавай помидорар акурла, зунни тІимил мягьтел хьанач - патар ктІайбурни, шупІ хьайибурни хейлин квай...

Зун, аял хьиз, хгудай жаваб жагьин тийиз, амай. Гайи пулдин - ваъ, абурсуз алверчи папа икІ алцурарун заз такІан хьанвай.

КІвалахзавай чка базардин патав гвайвиляй пака гьа помидорар гайи папал кьил чІугун кьетІна за. Кайваниди зун яру авурвал, заз гьа алверчини русвагь хъийиз кІанзавай.

Зун акурвалди, алверчидиз чир хъхьана. Жуван наразивал къалуриз, рахаз эгечІайла, ада, гьич кьилни хкаж тавуна, зал саки хар къурна: "Гьей, мужчина, секин хьухь! Им ваз тарсар гудай мектеб туш, базар я! Ина гьар сеферда къаршида кьве кас ава - маса гузвайдини къачузвайди. Абурун мурад-метлеб сада муькуьди алцурарун я. Я за вакай "дурак" ийида, я вуна - закай. Гъавурда гьатнани вун"?..

Зун гьа алайвал, серсер хьана, кьуранвай. Завай хьайитІа, базарчи инсанвилин рекьел гъиз кІанзавай. Ваъ! Гьа алверчи папа тестикьарайвал, ам авайди халис "базар" я... Базаррал мукъаят хьухь, азизбур!

Камалдин хазинадай

✓ *Диде-бубадин мурад камаллу веледар ва абур бахтлу хьун я.*
✓ *Камаллу дишегьли авай кІвале вири жеда: сиришта, фу-яд, михьивални, чимивални.*
✓ *Акьуллу, дуьзгуьн паб гьалтай итим кьуьзуь жедач, амма девлетлу жеда.*
✓ *Аялар авачирди хизан туш.*
✓ *Аял авачир кІвални яд галачир регъв сад я.*
✓ *Аялдихъ галаз мецелди рахух, сабурлувилелди гъавурдик кутур.*
✓ *Аял такІан инсан начагъ, кефсуз я.*
✓ *Аялар гзаф авай хизан бахтлуди я.*
✓ *Аялар диде-бубадин лувар я.*
✓ *Велед ава - хизан ава, велед авач - хизанни авач.*
✓ *Гьар са аял диде-бубадиз са рагъ я.*
✓ *Гьуьрмет авай хизанда адалатни жеда.*
✓ *Диде ширидаз хайи чилни ширин жеда.*
✓ *Диде-бубадиз вафалу хьун веледрин буржи я.*
✓ *Мехъер авун четин туш, кар кутугай свас жагъунал ала.*
✓ *Ферли веледар диде-бубадин рикІин хиял я.*
✓ *Сусан тарифарда, чамраз акьулар гуда.*
✓ *Сусанди - цІийи кІвал, кІвалинди - михьивал.*
✓ *Суфрадал са къабни тІур артух гъида: белки, мугьман - итим атайтІа.*
✓ *Тавдин кІвал - мугьмандиз.*
✓ *ТакІанвал квадра, кІаниваи хуьх.*
✓ *Таб квай хизанда я гьуьрмет жедач, я - берекат.*
✓ *Тербия, адалат авай хизандай акьуллу, такабурлу аялар акъатда.*
✓ *Фад мехъер авурдаз хцикай стха жеда.*
✓ *Фитнеди хизанни барбатІда, хуьрни.*
✓ *Фу-бубадив, берекат дидедив жеда.*
✓ *Хайи стхайризни гьардаз вичин муг кІанда.*
✓ *Берекат, гьуьрмет авай хизанда аялри чпи чеб хуьда.*
✓ *Хизандин кІвачел свас элкъведа.*
✓ *Хизан авай итимдик азарар акатдач лугьуда.*
✓ *Хизан къени хьайила, хуьрни къени жеда.*
✓ *Хизан хуьдайда хуьрни хуьда. Хизандивай къакъатайди гару яда, хуьруьвай къакъатайди хару.*
✓ *Хизандихъ - кьил, папахъ гъуьл кІанда.*
✓ *Хтулни штул чІехи бубадин мецелди рахада.*
✓ *Хва бубадиз гуьмбет я.*
✓ *Хизан гъвечІи гьукумат я: адан пачагь - буба, везирни диде я.*
✓ *Хизан кІандайдаз - хуьр, хуьр кІандайдаз ватанни кІан жеда.*
✓ *Хизанда пуд аял са бубат я, вад аял - берекат, ирид аял - гьерекат.*
✓ *Хизандал меслят гъайи кар кьилиз акъатда.*
✓ *Хтул баладилай са шумудра артух, гзаф кІан жеда.*
✓ *Хтул акьалтІ тийир лезет я.*

Гьазурайди - Ш.Ш.

Инвесторри - район, хуьрер патал

Хазран КЬАСУМОВ

Сулейман-Стальский райондин кьил Нариман Абдулмуталибов Цмуррин хуьруьз фена ва инвестор, мергьяматлувилин "Хуьр" фондунин тешкилатчи (учредитель) Марат Шайдаевахъ галаз гуьруьшмиш хьана. Гуьруьшда райондин администрациядин кьилин заместитель Лацис Оружева ва Цмуррин хуьруьн администрациядин кьил Раида Алибеговади иштиракна.

Мярекатдал хуьруьн яшайишдинни экономикадин месэлаяр веревирдна, гуьгъуьнлай абур инвестмайдандал фена.

Нариман Абдулмуталибов, Марат Шайдаев ва жавабдар маса юлдашар сифте Цмуррин юкьван школада кIелунинни тербиядин кIвалах гьикI тешкилнаватIа, анаг гьикI таьмин ятIа килигна, муаллимар патал эцигзавай 9 квартирадин яшайишдин кIвалерин, школьникриз токарвилин, дерзичивилин, кIарас гьялдай пешекарвилер чирдай мастерскойрин объектрал эцигунрин кIвалахар кьиле тухузвай гьалдихъ галаз таниш хьана.

Цмурдал алай аямдин тадаракралди таьмин тир, 120 аялдиз чкаяр авай кьве мертебадин школадин дарамат кардик кваз кьвед лагьай йис я. Ам эцигуник ва тадаракламишуник "Хуьр" фондунини еке пай кутуна.

2018-йисан 1-сентябрдалди ина муаллимар патал 4 мертебадин кIвалер, цехар ва маса объектарни эцигна, футболдин майдан туькIуьрна акьалтIарда.

Алай вахтунда Цмуррин школади Дагъустандин государстводин аграрный университетдин Аграрно-экономический техникумдихъ галаз кIелзавайбуруз пешекарвилин чирвилер гунин рекьяй сих алакъа хуьзва. Школа куьтягьзавайбуру рабочий пешекарвилин шагьадатнамаяр къачуда. Ида школа акьалтIарайбуруз Аграрно-экономический техникумдик экечIунин карда куьмек гуда. Техникум акьалтIарайбур Дагъустандин хуьруьн майишатдин академиядин 2-курсуниз кьабулда.

Чкадал нек, емишар гьялдай ва куьлуь авунвай алаф (гранулированные корма) гьасилдай цехар акатзавай производственный база тешкилда, ана жаванриз пешекарвилин рекьяй сифтегьан чирвилер гуда. Ида хуьруьнвийриз кIвалахдалди таьмин хьунин жигьетдайни куьмекда.

Цехар чкадин хаммалдалди таьминарда.

Инвестор Марат Шайдаева лагьайвал, цехра арадал гъайи шейэр маса гунай хьайи пулунин такьатар хуьр аваданламишуниз, школадиз герек шейэр къачуниз харжда.

Школадин муаллимри Шайдаеврин хизандин тIварунихъай премияр, алава гьакъияр ва пишкешар къачуз им кьвед лагьай йис я.

Агропромышленный комплекс вилик тухунин программадин сергьятра аваз 2017-йисуз Цмуррин хуьруьн мулкунал 40 гектардин майданра шуьмягьрин фад бегьердал къведай багъ кутурдини рикIел хкиз кIанзава. Инвестордихъ шуьмягьар хадай цех ачухдай фикирни ава.

Нариман Абдулмуталибова хуьруьн яшайишдинни экономикадин месэлаяр гьялунин жигьетдай тухузвай кIвалахдай Марат Шайдаеваз, санлай Шайдаеврин хизандиз чухсагъул малумарна.

* * *

Район, хуьр-кIвал патал менфятлу кIвалахар ийизвай инсанар амай хуьрерани тIимил авач. ИкI, ДаркIуш-Къазмайрал инвестор Темирхан Мисриханова хъ культурадинни спортдин комплекс эцигдай фикир ава. Комплексдин сад лагьай мертебада спортзал, кьвед лагьайда шадвилерин зал ва культурадинни машгъулатрин центр кардик жеда.

Инвесторди лугьузвайвал, ихьтин комплекс эцигуни жаванризни аялриз ана чпин азад вахт менфятлудаказ кечирмишдай, гьакIни мел-мехъерар кьиле тухудай мумкинвал гуда, са шумуд касдиз кIвалахдин чкаярни жеда.

Къейд авун лазим я хьи, ДаркIуш-Къазмайрин хуьр районда чIехибурукай сад я. 2017-йисан переписдин делилралди, хуьре 2800-далай виниз инсанар яшамиш жезва. Амма хуьр арадал атайдалай инихъ ана я спортзал, я клуб, я аялрин бахча эцигнавач.

ДаркIушрин хуьруьн администрацияди хуьре 70 аялдиз чкаяр авай аялрин бахчадин дарамат эцигунин патахъай мад са инвестордихъ галаз рахунар кьиле тухузва.

* * *

Кьасумхуьр (адан микрорайонарни галаз) йисалай-суз чIехи, гуьрчег ва аваданжезва. И кардик кьилдин ксари-инвесторри кутазвай пай екеди я. ИкI, инвесторди 2015-йисуз Кьасумхуьруьн

Мир куьчеда (ЦРБ-дилай агъадихъ) парк-аллея туькIуьрун гъиле кьунай. Алатай йисуз аниз коммуникацияр тухвана, тротуарда плитаяр туна, къелемар цана, куьсруьяр эцигна, чиле аскIандиз экъечIдай векьин тум цана ва маса кIвалахар тамамарна.

Райондин архитектурадин, эцигунрин ва ЖКХ-дин отделдин начальник Мустафа Мустафаевни галаз чкадал фейила, чаз акурвал, и йикъарани инвестордин такьатралди аллеяда аваданламишунин кIвалахар тухун давамарзава.

Эцигунардайбурун бригададин кьиле авай Мегьамедрасул Куругълиева чаз лагьайвал, абуру парк-аллеяда, къецепатан уьлкведай гъана, гъулцин 14 къелем цана, ацукьдай са шумуд куьсруь, барьерар эцигна. Алай вахтунда бригада аллея тирвал куьчедин къерехдай тухванвай электрикдин симин тарар акIурунал (400 метрда), йифен вахтунда экв гудай "кобра" фонарар эцигунал ва маса кIвалахар авунал машгъул я.

- Парк-аллея Ватандин ЧIехи дяведа телеф хьанвайбур эбеди яз рикIера хуьнин лишан яз эцигнавай обелискдал кьван давамар хъийида, - лагьана чаз М.Мустафаева.

Хайи район, хуьрер патал ихьтин хийирдин кIвалахар ийизвай мерд ксариз-инвесторриз халкьди аферин ва баркалла лугьузва.

Дашдемир ШЕРИФАЛИЕВ

Ялахъвийри сагърай лугьузва!

8-МАЙДИЗ Ахцегь райондин Ялахърин хуьруьн тарихда амукьдай важиблу вакъиа хьана - чарх алай куьгьне гуьзел муьгъ цIийи кьилелай туькIуьр хъувуна, ачухна. 1928-йисуз Ялахърин машгьур кавха, викIегь дишегьли ФатIимат бадедин девирда халкьдин харжидалди эцигай (устIар Уста Идрисан ученик Абдулгьалим тир) ам ишлемишиз хьайи 90 йисан вахтунда куьгьне хьана, лап хаталу гьалдиз атанвай. Хуьруьн администрациядин кьил Шихкерим Жабраилова башламишна, Ахцегь райондин регьбер Осман Абдулкеримова финансралди ва хуьруьн жемятди мелералди куьмекна, ингье муькъвел чан хтана. Хуьруьнвийрин яшайиш патал акьалтIай важиблуди тир и имаратдилай гила къурхулувал авачиз пар чIугвадай машинар физва. Ялахъвийри хуьруьн ва райондин сагьибриз, гьакI ялахъви бажарагълу **Уста Ражабаз** *(шикилда)* сагърай лугьузва.

Хуьруьн мектебдилай кьулухъ 1979-1982-йисара Махачкъалада 9-СПТУ-да цлар эцигдай устIарвилин (каменщик) - монтажниквилин пеше къачур жегьил пешекар Жабраилов Ражаб Хидирлаевича хайи хуьре, районда ва гуьгъуьнай Урусатда яшайишдинни карханайрин дараматар эцигиз, халкьдин арада гьуьрмет къазанмишна ва устIарвилин тежриба къачуна. Ялахъа Суван дередин муьгъ, вичин патай савкьат яз хуьруьн мискIиндин къав-къуба туькIуьр хъувунвай Ражаба Самур дереда алатай девирдин устIаррин баркаллу рехъ-кар къе намуслувилелди давамарзава. Хайи хуьруьн тарихдин чарх алай муьгъ туькIуьр хъувуна кIанзава лагьайла, Абхазияда гьилевай карни (мугьманханадин чIехи комплекс эцигзавай) вахтуналди туна, Шихкерим Жабраилован теклифдалди, ам хуьруьз хтана. Алай вахтунда Уста Ражабалай (адан муькуь кьве стхани къванцин цлар эцигдай тарифлу устIарар я) гъейри, Ахцегь районда (мумкин я, вири Самур дередани кваз) чарх алай къванцин муькъвер эцигиз жедай маса устIар авач.

Муьгъ ачухуниз талукь шадвилин мярекатда Ахцегь райондин кьил Осман Абдулкеримова, адан заместителар Алмас Шуаевани Роберт Гьамзаева, депутатрин собранидин председатель Абдулкерим Палчаева, РД-дин Хатасузвилин хуьнин Советдин секретардин 1-заместитель Сефербег Гьамидова ва маса ксари иштиракна.

- Муьгъ инсанрин арада алакъаяр хуьнин лишан я, - лагьана мярекат ачухдайла рахай Осман Магьмудовича. - Муьгъ эцигуник, рехъ-хвал туькIуьруник ва хуьник пай кутун еке сувабдин карни я. Къуй, и муьгъ себеб яз, Ялахърин хуьр гегьенш, авадан ва мублагь хьурай!

Хуьруьн сагьиб Шихкерим Жабраилован теклифдалди куьгьне муьгъ цIийи хъувун - им сифте чубарук я. Гележегдани чна Ялахъа ва райондин дагълух гьар са хуьре халкь патал хъсан крара куьмекда. Шихкеримаз, уста Ражабаз ва муькъуьк чпин зегьметдин пай кутур вирибуруз чухсагъул! Ялахърин хуьр районда малдарвални хипехъанвал, куьнуьчуьвал артмишун патал виридалайни хъсан яйлахар галай, мумкинвилер авай кьетIен чка я. Инай бажарагълу гзаф инсанар акъатна ва абурун ирс давамардай жегьиларни пайда хъжеда. Туристар желбун патални ина надир шартIар ава. Хъсан эквер, рехъ, михьи яд, гьава, зегьметкеш ва мугьманперес инсанар авай и хуьруьхъ хъсан гележег ава, - алава хъувуна райондин кьили.

- Къе, ЧIехи Гъалибвилин суварин вилик, дагъдин хуьруьн шад межлисда иштиракдай кьисмет хьунал зун гзаф шад я. За жуван ва республикадин кьиле авай ксарин патай вири ялахъвийриз 9-Майдин сувар ва цIийиз туькIуьр хъувунвай муьгъ - дуствилинни гьуьрмет-берекатдин алакъаяр мягькемарзавай кьетIен имарат - рикIин сидкьидай мубаракзава! Райондин кьиле авайбуру дагълух гъвечIи хуьрер хуьниз, аваданламишуниз фикир гун тебрикуниз лайихлу я. Зун къе сифте яз Ахцегь ва Кьурагь районрин сергьятдал алай къунши Ялахърин хуьруьхъ, адан зегьметкеш ва мугьманперес дагъвийрихъ галаз таниш хьана. Гьакъикъатдани, инаг хъсан гележег, хуьруьн майишатдал машгъул жедай лап вижевай шартIар авай гуьзел чка я. Иниз жегьил хизанар хкведайдахъ зун инанмиш я. Къуй куьхуьре шадвал, садвал, гьуьрмет, берекат мадни артух хьурай! - къейдна республикадин кьиле авайбурун патай векил Сефербег Гьамидова.

Вичин нубатда Шихкерим Жабраилова муьгъ туькIуьр хъувур устIардиз, адаз куьмекар гайи хуьруьнвийриз ва иллаки пулдин такьатралди гъил кьур Осман Абдулкеримоваз, гьакI шадвилин мярекатда иштиракзавай Сефербег Гьамидовазни амай мугьманриз чухсагъул лагьана. Багьа мугьманри муьгъ ачухунин лишанлу лент атIана. Муькъвелай сифте инсанар, машинар элячIна. Хуьруьн тарихдин метлебдин вакъиадиз талукь шадвилер Ялахъа яргъалди давам хьана.

ЧИ АГЪСАКЪАЛРИН ДАФТАРРАЙ

Исмихан КЪАДИМОВ

Мегьамед Ярагъидин весияр

Къадакьар буш хьайила чи Куьредин,
Малум хьана гъалатIар чи къилихдай.
Насигьатар гуз чаз са виш жуьредин,
Мегьамедан руьгь хтанва тарихдай.

Эхиз хьанач адавай чи гунагьар,
ГьикI ятIани, вичин багъри Ватан я.
Вишералди хьуй лугьузва пачагьар,
Адалат, гьахъ квахьун рикIиз такIан я.

Гьикьван кьиляй дегишвилер хьайитIан,
Лугьузва чаз куьн сад-садвай къакъатмир.
Уьмуьрди квез туькьуьлвилер гъайитIан,
Инсанвилин дуьз рекьелай алатмир.

Сада-сад куьн истисмармир лугьузва.
Сада-садаз виняйгъузни килигмир.
Писвална, на дуьньядай вуч тухузва?!
Бахтсузвилел жуван бахтни эцигмир.

Мад лугьузва, садвал мецел хъсан туш,
Садвал кIанда руьгьда, рикIе, крара.
Къекъверагвал кутугнавай лишан туш,
Кьал экъуьрмир затI авачир сарара.

Суал гузва, чиливай вуч къачузва?!
Женнет хьтин адан мешреб чIур хьана.
Майишатар гужлу ая лугьузва,
Акъвазмир куьн руьгьер, зигьин кур хьана.

Жув лукI жемир, кьамир лукIвал жувазни.
Дардавайди виниз акъуд лугьузва.
Ялни ягъиз, чира зегьмет чIугвазни,
Мумкинвилер Аллагьди квев вугузва.

Кьил гижи жез, наркотикдин, ичкидин
Есирвиле гьатиз тахьуй лугьузва.
Абуру, шаксуз, рикIин ишигъ квадарна,
Алдатмишна, куьн дагьардихъ тухузва.

TIалабзава вири диндиз, имандиз
Гьуьрмет ийиз, адалатдиз мукьва хьун.
Адан пак тир шартIар гьар са хизандиз
Хканва чун дуьз гьуьрметрин юкьва хьун.

Дагъустандин халкьдиз садвал тебрикна,
ГъалатIриз рехъ тагана, хъсанвилин,
Мегьамеда вичин мерд гъил виликна,
Лишанар хуьх лугьузва инсанвилин.

Ни вуч?..

Лежберди

Куьтен сухда кьуьгъверриз,
ЧукIул хьтин дуьдгъвердиз.
Яру къуьлер чукIурда,
Ник бегьердив ацIурда.
Вилер тух жеч тамашдай,
Фу жеда чан фарашдай.

Фу геж хьайи чубанди

Чантад пипIяй жагъайла са хъухъвай кьас,
Гадади ам виртIед регъ хьиз жакьвадай.
Лугьудай хьи, вил къекъуьриз чуьллерал,
Ажеб ширин фу экъечIда накьвадай.

Муьфтехурди

Муьфтехурди лагьана:
- Физва крар чIемяй хьиз.
Къачуна са еке тIур,
Экъяна лап кIаняй хьиз.

Ялна, ялна, акъатнач,
TIур лап яцIа акIана.
Тум кайила тIурунин,
Вун пад хьуй, нефс, лагьана.

Заз акуна

Уьмуьрдик зарб акатда,
ТагайтIани разивал.
Жегьил вахтар алатда,
Саламалейк, кьуьзуьвал.

Заз акуна гьелек, фелек,
Кат-калтугиз, чалдайбур.
Гьекьед стIал кутаз пелек,
Зегьметдалди ялдайбур.

Ялна, ялна, гьа са кьас фу,
Гужуналди гьатайбур.
Кьадардилай артух ялна,
Вахт тахьанмаз кIватайбур.

Вири уьмуьр зегьмет хьана,
Хьанач чандиз кIанивал.
Гьар югъ каш-мекь, зиллет хьана,
Саламалейк, кьуьзуьвал.

Заз акуна сагъ са эрекь,
Хъвана, жуфтдиз недайбур.
Ахпа сивяй вуч кьван чиркин,
КьацIай гафар къведайбур.

Къайи къванцел эцигна тум,
ЧIулав чехир хъвадайбур,
Закускадиз пIапIрусдин гум,
Кудай чичIек кьадайбур.

Гьа икI юхсул жедалди чеб,
Гьа хьуй лугьуз хьайивал.
ЯхцIур йисаз къведалди чеб,
Саламалейк, кьуьзуьвал.

Заз акуна агъур зегьмет
Галай падни такурбур.
Бул асайиш, тIуьн-хъун ийиз,
Руфунал кIвенкI авурбур.

РикI назик я, ял акьахнач,
Руфунай гуз аксивал,
Эхиз хьанач нефсинин гуж,
Саламалейк, кьуьзуьвал.

Кьузуьвал ваъ, чаз яшлувал
Чи уьмуьрда герек я.
Кьуьзуьвилин какур жедай
Беден гьелек-фелек я.

Чандиз хесте кьисмет пис я,
Пис я каш-мекь, зиллетни.
Чи акьулдал туьгьмет пис я,
КьатIун квахьай миллетни.

Низ лугьуда, низ минетда,
Ви гаф кьадай вуж ава?
Чи акьулдал ахмакьвили
Кьуьл гьалчнавай гуж ава.

Гъепцегьар

Вадим ЖАМАЛДИНОВ

Экуьн сегьер

Циф атана, аранда
Сад хьиз кьунва дуьзенар.
Циферикай хкатна,
Хкаж хьанва чи дагълар.

Ширширдин ван ацалтна,
Ятар физва вацIарай.
Хуьр, кIвал-вири уях я,
Аватнава ахварай.

Мал - лапагдин ван ава
Хуьруьн гьяркьуь куьчейра.
Чи куьрпеяр ксанма
КьепIерани, лелейра.

Экуьн сегьер - ракъини
Нур чукIурна дагъларизъ.
Арандавай циферин
Чиг хъичезва багъларизъ.

Къацу партал алукIна,
Дамахар гва чуьллерив,
ВичIвичIдин ван ацалтна,
Рахаз жезвач нукIерив.

Гатфар хьанва чи хуьре,
Кьуд пад вири уях я.
Зегьмет чIугваз гьар кIвале,
Халкьдив гвайди дамах я.

Зи Ватан

Шумуд душманди хкажна кьилер,
Ивийрай кьацIай вегьенай гъилер,
Кьуд пад тарашиз алахънай чилер,
Уьтквемдиз хвейи Советрин Ватан.

Москвадай буйругъ гайила Кьили,
Гъил-гъиле кьуна, сад хьана вири,
Уьтквемдиз акъвазна эркекни-диши,
Гъалибвилин рехъ хвейи зи Ватан.

Пехъи душмандин фикирар чIуру.
Шумуд уьлкведихъ акална далу.
Гъалибвал къачуз алахъай халу.
Вичин утагъда кукIварай Ватан.

Душмандин кIеви кукIварна сенгер,
Шумуд уьлкведин азадна эллер,
Ачухна халкьдиз агалай рекьер,
Ислягьвилин рехъ хвейи зи Ватан.

Девирдин шикаят

Са пад залан, са пад кьезил,
Терездин дуван жедачни?
Са кардални текъвез я кьил,
Бес идаз дарман авачни?

Гафар кьуру, крар чIуру,
Нихъ акалин къе чи далу,
Кьил алачир демер гурлу,
И кардиз дуван авачни?

Ресторанар хьанва далда,
Дишегьлийралд ийиз савда,
Худда гьатна "дискотека",
Иман гъидай кас авачни?

Чинебан ахъайна варар,
Рехъ ачухна гвайдаз пулар,
ГьикI кIантIани жегьил рушар,
Кьил кьадай жаван авачни?

Инсанвилихъ амач намус,
Какадарна, хьанва хулус,
И кард эхир жедатIа мус,
Дердериз дарман авачни?

Гъетягъ Вадим, кхьиз чIалар,
Гьайиф тушни ручка, дафтар,
Гьарма хьайила вичин устIар,
Ваз ийидай кар авачни?

Герейханово

Абдул АШУРАГЪАЕВ, муаллим

1-Майдиз

Вун заз багьа сувар я са
Чи уьмуьрдин суваррикай,
ГьикI хуш ятIа чи дагъларин
Чеперин сув суварикай.
Гьавиляй я, белки, зани
Кьунвайди яр Суварикай,
Жуван рикIи чIугур гьакьван,
Гьич фикирни тавуна хьиз,
Ганмазди гаф, гъилихъни цам,
ТупIухъ тупIал кутуна хьиз.
Гьа чIавузни атанвай вун
Хас тир дамах къачуна хьиз.

Къенфет яни, хурма яни
Вун дуьньядин ширинрикай?
Гьавиляй за хкянатIа
Зи рикIин дуст Ширинрикай?
Лезет къачуз кIан тушни заз
Ви тIаратIрин серинрикай,
"1- Май!" алай чпел!
Гарув къугъвай аял хьтин,
Цин стIал хьиз экв аватай,
Бахтаваррин хиял хьтин.
Гьамиша гьакI ша, зи илгьам,
Такабурлу марал хьтин.

Амач гила хъуьтIуьн шидад[1],
Кьуд пад умун, ачух хьанва,
Югъ-къандавай гьавада чим,
Алванрин ранг артух хьанва,
НукIрен мани - билбилдин сес
Акваз-акваз буллух хьанва.
Йифез амач гьяз яргъи жез,
Чеменди рагъ тIалабзава
Ракъинини гьар пакамахъ,
Декьикьаяр гьисабзава,
Гьа чIавузни ачухна руьгь,
МичI экуьниз кьасабзава.

TIебиатдин мах я вун са,
Гьакьван серес туькIуьрнавай.
Бажарагълу са устадди,
Гуя, шем хьиз куькIуьрнавай,
Белки, хважамжам ятIа вун,
Чилин шардал элкъуьрнавай?
Ви легьзеяр - бахтлу гьиссер
Михьивилиз атIлас яни?
Гуьллерин кIунчI, вацIарин шагь,
Ажайибвал ваз хас яни?
Гьар нефесда гьахь бедендиз
Вун зи гьисс хьиз ихлас[2] яни?

Ша, лезги халкь, Май атанва!
Дуствилелди гъилер кьада,
Фикирарни мурад яз сад,
Мегьрибанлу[3] рикIер кьада.
Гележегдихъ физвай нурлу
Бахтлувилин рекьер кьада,
Куьз лагьайтIа а шегьрейра
Чи несилар чIехи жезва,
Тежрибалу гьар са эгьли,
Тарих вич хьиз рехи жезва.
Май! Макъамра пайда хьухь вун,
Вахт сабурлу, михьи жезва.

---

1 Шидад - четин гьал
2 Ихлас - къени, халисан
3 Мегьрибан - хуш къилихдин

ЦIийи Фригъ

Тажудин ЖЕННЕТОВ

Сефил хьайи

Дагъларай куьч хьана хуьрер арандиз,
Аманат яз, гьар са кIама багъ туна.
Гила анаг чуплах хьана явандиз,
Аквадач ваз багълар садни сагъ туна.

Сад Аллагьди, чи нефсинихъ инсафни
Галаз, вири яратмишна чилел чи.
Чи бубайрин тербиядин са гафни,
Акьуллу тир аламачни рикIел чи?

Чун камаллу яз, тIебиат гуьзелдиз
Хьайила, чал гьейран жеда гъейрибур.
Багъ - бустан, нямет гузвайди чи элдиз,
Тийижирбур акьулдиз я кьерибур.

Гьайванарни чи алемда, къушарни
Гьашаратар малум тушир гзаф я.
Диде - тIебиат женнетдиз ухшарди
Хьун патал чахъ кIанзавайди инсаф я.

Инсанри, гъурбат хьиз хьана, чилел чи
Яргъалди сагъ тежедай хер ийизва.
Багъ битмишай фяледин кьве гъилел чи
Ягъанатдив текъведай хъвер ийизва.

Зегьем авайла, чаз кIанда серинар,
Билбил рахаз, къацу хьана тарарни.
Мекьи хъуьтIуьз, тар атIана, руькуьнар,
ЦIай жен къула, ахъай тийиз ракIарни.

Чаз каш гайи дявед четин йисаркай
Мад такурай, тикрарункай дад авач.
Гьарайдиз гьай гайи хатрут тараркай
Женнет бубад багъда дарман сад амач.

Хабар авач

Валлагь, гуьзел, ви дердеркай
Заз зеррени хабар авач.
На ви рикIин сирерикай
Гьич заз кхьей са чар авач.

Мез ширин я, рикI аквадач,
Ви хунчадик вуч кватIа, яр.
Багъ жегьил я, цуьк аквадач,
Бегьердикай гьикI хьуй хабар?

РикIин сир ваз гузвайди
Зи ширин тир мез я, гуьзел.
Ваз чида рикI вахъ кузвайди,
РикI акун ви квез я, гуьзел?

Ажеб хьана вун къуншидал,
Заз ви мили хъвер багъишиз.
Гьар зун фир чIавуз дердидал,
Ваз яру цуьквер багъишиз.

Килиг, вун тахьуй ягъалмиш,
Чал масада хъвер тавурай.
Течир, яд касдал расалмиш
Хьана, гьадал звер тавурай.

Гуьруьшдин югъ хуьх на рикIел,
Гьейран яз, энгел тахьурай.
Сиягьатдин багъри рекьел,
Гел квахьна, эчIел тахьурай.

ЦIелегуьн

Дин

Берекат галайбур хьурай!

Агьмед МАГЬМУДОВ

И йикъара Лезгистандин са шумуд хуьре диндин мярекатар кьиле фена: 10-майдиз, рагьметлу имам Мугьаммад Хидирован экуь къаматдиз бахшна, Хасавюрт райондин Къурушрин хуьре, гуьгъуьнлай Мегьарамдхуьруьн райондин КьепІир-Къазмайрал, 13-майдиз Мегьарамдхуьруьн райондин Хъартас-Къазмайрал диндин межлисар тешкилнавай. Анра РД-дин Муфтийдин заместитель Абдулла Аджимоллаева, Кьиблепатан Дагъустанда РД-дин Муфтийдин патай тамам ихтиярар ганвай векил Агьмад Гьарунова, Кьиблепатан Дагъустанда РД-дин Муфтиятдин марифатдин отделдин руководитель Шамил Омарова, са жерге лезги районрин, хуьрерин имамри, республикадин жуьреба-жуьре пипІерай мугьман хьанвай динэгьлийри иштиракна.

Мярекатрин сергьятра аваз жемятрин вилик рахайбуру диндин рекье вичин чан къурбанд авур Мугьаммад Хидирова тунвай ирсиникай, ада кьиле тухвай кІвалахрин терефрикай, рагьметлу имамдиз хас ерийрикай, Кьиблепатан Дагъустандин машгьур алимрикай, Рамазандин вацран важиблувиликай, халкьарин арада дуствал хуьникай, эдебдикайни ахлакьдикай, терроризмдикайни экстремизмдикай авай зарардикай ва месэлайрикай лагьана.

Межлисрин сергьятра аваз, медресайра кІелзавай аялри ва Заур Салигьова, Саид Гьамидова ва масабуру нашидарни кІелна.

Агьмад Гьарунова къейд авурвал, Аллагь рикІел гъизвай са межлисда иштиракуни къадагъа авунвай агъзур мярекатда иштиракунин нетижада жезвай вири гунагьар михьзава. И келимайри мад сеферда диндин жигьетдай кьиле тухузвай серенжемрихъ авай важиблувал субутзава.

Пак Рамазандин вацран вилик кьиле тухванвай и мярекатар берекат галайбур хьурай, чна хуьзвай сиверни гузвай садакьаяр Аллагьди кьабулрай. Амин!

Чи ватанэгьлияр - гьар сана

Ватандин абадвал патал

Эхиримжи вахтара яшайишдин жигьетдай менфятлу крар кьилиз акъудунал машгъул жезвай жемиятдин тешкилатар артух жезва. Гъурбатда яшамиш жезвай, чпихъ мумкинвилер ва тешкилатчивилин алакьунар авай савадлу ватанэгьлийри, рейсад фикирдалди санал кІватІ хьана, чпин хайи ерияр абадвилихъ тухунин кардик пай кутазва.

1980-йисуз Кьурагь райондин КьепІиррин хуьре дидедиз хьайи **Гьасан Гьайдарович ГЬАСАНОВНИ** мергьяматлувилинни баркаллувилин крарик кьил кутунвайбурукай сад я. 1997-йисуз Кьурагьрин юкьван мектеб, 2002-йисуз Махачкъалада юстициядин министерстводин патав гвай праводин академия куьтягьай жегьил пешекарди вичин зегьметдин рехъ Дагъустандин хуьруьн майишатдин НИИ-да юридический рекьяй меслятар гудайдан къуллугъдилай гатІунна. Кьилин образование къачурдалай кьулухъ ам Москвадиз куьч хьана, ина ада са жерге тешкилатра ва РФ-дин юстициядин министерстводин хиляй гьукуматдин къуллугъдал кІвалахна.

Гьасан Гьасанов мергьяматлувилин "Абад КьепІир" ва "Леки" фондарин директор я. "Абад КьепІир" фонд хайи хуьр абадунин важиблу, менфятлу проектрал машгъул жезва.

"Зи фикирдалди, вичин аял вахтар кечирмишай хайи ватан кІани гьар са касди, са гьихьтин ятІани хъсан, регьимлу кар ийиз кІанз, гележегда адан абадвиликайни фикирда", - лугьузва Гь.Гьасанова, "Абад КьепІир" фонд арадал гъуникай хабар кьурла.

Гьелбетда, "Абад КьепІир" анжах и хуьр патал мергьяматлу крар кьилиз акъудунал машгъул жезва. Амма Гьасан Гьасанован регьбервилик кваз арадал гъанвай "Леки" фондунин сергьятар, тухузвай кІвалахрин хилер гегьеншбур я.

Ялавлу ватанперес Гь.Гьасанов кьетІен тежриба авай юрист, 2010-йисалай сиясатдин илимрин кандидат, консалтинговый тешкилатдин регьбер ва жемиятдин крарин активист я. Ада гзаф вахтунда Одинцоводин гуманитарный университетдин государстводин, муниципальный управленидин кафедрада тарсар гана.

Гьасан Гьасанова Москвада яшамиш жезвай жегьил кьепІирвиярни мергьяматлувилин фондунин крарал желбзава. Ада рикІел хкизвайвал, 2015-йисан сифте кьилера 16 жегьил Москвада гуьруьшмиш хьана, фонд арадал гъунин месэла кьетІна. Гьа и гуьруьшдал фондунин тІварни тайинарна. Гьуьгъуьнлай соцсетра авай махсус кІватІалра датІана алакъада хьуникди хейлин месэлаяр са куьруь вахтунда кьилиз акъудна.

"Леки" фондунин сайтдай аквазвайвал, Гь.Гьасанов мергьяматлувилин крар кьилиз акъудуна тек туш. Ада жуьреба-жуьре хилерай кІвалахар вилик тухун патал вич хьтин ватанпересвилин руьгь авай жегьилрин десте арадал гъанва. "Леки" фондуни кьилиз акъудай са кьадар кІвалахрикай чна газетда чапнай.

Чи мурад сувабдин, регьимдин рекье зегьмет чІугвазвай Гьасан Гьасановахъ ва адан дестедихъ агалкьунар хьун я.

Квез чидани?

Итижлу делилар

Лезги махар. Абур пуд чкадал пай жезва: суьгьуьрдинбур, яшайишдинбур ва гьайванрикай тирбур. Суьгьуьрдин махара игитар жуьреба-жуьре четинвилера гьатзава, четин тапшуругьар тамамарзава, иблисрал гьалиб жезва. Уьмуьрдин махари пис-хъсан гьалрикай ихтилатзава. Гьайванрикай тир махариз тербия ва насигьат хас я. Лезгийрин гзаф махар "Лезги халкьдин махар" (лезги чІалал), "Дагъустандин халкьарин махар" (урус чІалал) ва маса ктабра гьатнава.

Мугьаррам аль-Ахцегь (XVIII асир) - Кьиблепатан Дагъустандин машгьур алим Алкьвадар Гьасанан чІехи буба Мугьаррам ал Ахцегь тІвар-ван авай алим, иллаки астрономиядай ва философиядай къуватлу тир. М.Гъ. Садыкъидин малуматралди, Мугьаррам-эфендидин бине Ахцегь райондин Къутунхъарин хуьряй я. Гуьгъуьнлай Сурхай ханди ам Магьмудахуьруьз ракъурна. Ина ада тІебии илимрай чирвилер гудай медреса ачухна.

Шейх Мегьамед Ярагъи - Кавказда муьруьдизмдин бине эцигайди ва Дагъустандинни Чечнядин вири имамрин муаллим, гьа жергедай яз - Имам Шамилани.

Мегьамед Ярагъи 1848-йисуз кечмиш хьана. Ам Гуниб райондин Согьратл хуьре кучукнава.

Дуьньяда

Израилдик тахсир кутуна

Террористрин "ИГ" тешкилатдиз (Россияда и тешкилат къадагъа я) куьмек гунай ва Мукьвал тир РагьэкъечІдай пата алаш-булаш гьалар арадал гъунай Иранди Израилдик тахсир кутуна. "Jerusalem Post" чешмеди хабар гузвайвал, идан гьакъиндай ООН-да авай Ирандин векилди Антониу Гуттерешаз ракъурай чарче лагьанва.

"Европадин гьукуматди фагьумсузвилелди авур гьерекатри ИГ-диз ва регионда авай муькуь террористрин кІватІалриз анжах куьмек гана", - къейднава чарче.

Чешмеди кхьизвайвал, текстина ихтилат алай йисан февралдиз израилвийри Ирандин пилот авачир аппарат ягъуникай физва. 10-майдин йифен вахтунда Израилдин аскерри Сириядин мулкара авай Ирандин яракьлу къуватрин объектрал гьужумна. Россиядин Миноборонадин делилралди, F-15 ва F-16 истребителар ишлемишна авур гьужум кьве сятда давам хьана. И вахтунда израилвийри авиациядин 60 ракета ахъайна. Гьужумдик Ирандин яракьлу къуватар ва Сириядин ПВО-дин такьатар алай жуьреба-жуьре магьалар акатна.

Миллетбазри къал акъудна

Гьалибвилин юкъуз Киевда "Рекьин тийидай полк" серенжем кьиле фидай вахтунда Украинада къадагъа авунвай советрин ярж ишлемишай ксар органрин къуллугъчийри эглешарна. Идан гьакъиндай Украинадин телеканалдиз Киевдин полициядин кьил А.Крищенкоди малумарна.

"Къадагъа авунвай ярж-лишан ишлемишиз алахъай кьве кас ва гегьенш мярекат кьиле физвай чкадал ахтармиш тавунмаз физ кІан хьайи мад кьвед эглешарна, анал акьунар хьана. Абурукай садаз гъуьрчен тфенг гваз мярекатдиз физ кІанзавай. Кьунвайбур райондин управленидиз агакьарнава", - лагьана полициядин векилди.

Къейдзавайвал, мярекатрин вахтунда хьайи къалмакъалар са иштиракчи пенсионердин плакатдал алай советрин ярж тир яру гъетрехъ галаз алакъалу я. Миллетбазри сифте хабарар кьуна ва гьуьгъуьнлай плакат тергуниз мажбурна.

"Лайкар" себеб яз дустагъна

Таджикистандин Вахш райондин агьали Алиджон Шариповаз уьлкведа къадагъа тир ислам арадал хкунин Партиядин регьбер рахазвай видеодиз талукь яз соцсетра "Like" ва "Класс" кнопкайрал тІуб илисна лугьуз, судди 9,5 йис кар гана. Идан гьакъиндай "Радио Озодиди" хабар гузва.

Чешмеди тестикьарзавайвал, агьали уьлкведин УК-дин 307-статьядин 2 паюна къалурнавай тахсиркарвиляй тахсирлу яз гьисабнава. Статьядал асаслу яз, СМИ-дин ва я Интернетдин куьмекдалди гужуналди Таджикистан республикадин конституциядин къайдаяр чІурзавайбуруз талукь тир жаза къвезва.

Силисчийрин фикирдалди, кьил хуьн патал кІвалахар ийиз Россиядиз фейи Шарипов датІана къадагъа тир ПИВТ партиядин видеойриз килигиз хьана. Вичин разивал къалуруналди, ада "Like" ва "Класс" кнопкайрал илисиз, а видеояр масабурузни ракъуриз хьана. Къейд ийин, ПИВТ партия Таджикистанда, Верховный суддин къарардалди, 2015-йисан сентябрдилай къадагъа авунва.

Махсус гуьзчивилин къуллугъ

Россиядин Оборонадин министерстводи махсус гуьзчивилин къуллугъдин работникри кІвалахзавай видео YouTube-да эцигнава. И подразделениди уьлкведилай къецепата ядердин яракьар ахтармишунин кардал гуьзчивал тухузва.

Къуллугъдин маса везифайрик, техникадин такьатрин мумкинвилериз килигна, Чилин шардал сейсмический ва радиациядин гьалар, РФ-дин мулкара жезвай ядерный хасаратвилер гуьзчивилик кутун акатзава.

Путинанни Пашинянан гуьруьш

И йикъара Сочи шегьерда Россиядин Президент Владимир Путин Эрменистандин цІийи премьер Никол Пашинянахъ галаз сад лагьай сеферда гуьруьшмиш хьана. Идакай 14-майдиз "Хабарар" РИА-ди малумарна.

В.Путина умуд кутазвайвал, Москвадин ва Ереванди арада экономикадин рекьяй санал кІвалахунин хъсан нетижаяр неинки хуьз, гьакІ мадни артухариз алакьда.

"Заз Квехъ гьукуматдин регьбервилин къуллугъдал агалкьунар хьун кІанзава. Чи алакъаяр лагьайтІа, икьван чІавалди хьиз, инлай кьулухъни хъсанбур жеда", - лагьана В.Путина.

Россиядин регьберди къейдна хьи, Москвади Эрменистан регионда мукьвал алай союзник яз гьисабзава. Ихтилат экономикадин рекьяй сада-садаз хийир гунин ва хатасузвилин месэлайрикай физва.

Н.Пашинян 8-майдиз Эрменистандин Милли собранида сесер гуналди премьер-министрвиле хкяна. 11-майдиз цІийи премьерди Эрменистандинни Россиядин алакъаяр хъсанвилихъ дегиш жеда лагьана инанмишвал къалурна.

Евросоюздиз акси санкцияр

Америкадин президентдин милли хатасузвилин рекьяй меслятчи Жон Болтона малумарайвал, Ирандин ядерный икьрарнамадай экъечІайдалай кьулухъ США-дивай Тегерандихъ галаз алакъа аваз кІвалахзавай Европадин компанийриз акси санкцияр кьабулиз жеда. Идан гьакъиндай "Хабарар" РИА-ди малумарзава.

Адан гафаралди, Евросоюздик квай уьлквейриз акси яз ихьтин сергьятар эцигунин месэла абурун гьукумдарри чеб тухунин гьалдилай аслу жеда. "Умудлу я хьи, европавийриз Ирандин жигьетдай чахъ галаз рази хьун лазим тирди чир жеда", - къейдна Болтона.

Идалай вилик Ирандин нафтІадин промышленностдин министр Бижан Ганганеди къейд авурвал, США-дин президент Д.Трамп нафтІадин базарда кьве жуьредин ролда къугъвазва.

Чин гьазурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

понедельник, 21 мая

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей Дагестана. Итоги
08.00 «Заряжайся!»
08.10 Мультфильмы
08.30 «Живые истории»
08.55 Д/с «Исчезновения»
09.20 Х/ф «Ангел в тюбетейке»
10.50 Балет «Людвиг Ван Бетховен. К бессмертной возлюбленной»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30,16.30 Время новостей Дагестана
12.50 «Вдохновение»
13.20 «Человек и право»
14.50 Т/с «Графиня де Монсоро» 1 с.
16.10 «Служа Родине»
16.50 Х/ф «Девушка с характером»
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Дагестан туристический» Ботлихский район
20.45 «Экологический вестник»
21.05 «Герои мирного времени»
21.40 Д/ф «Три грани холодного искусства»
23.20 «Глобальная сеть»
23.40 Д/с «Мир природы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 Т/с «Графиня де Монсоро» 7 с.
02.30 «Герои мирного времени»
03.00 Х/ф «Шоссе 395»
04.30 Передача на табасаранском языке «Мил»
05.05 «Экологический вестник»
05.20 Х/ф «Девушка с характером»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское. (16+).
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.30 Т/с "Практика". (12+).
23.30 Вечерний Ургант. (16+).
0.00 Познер. (16+).
1.00 Т/с "Личные обстоятельства". (16+).
3.00 Новости.
3.05 Время покажет. (16+).

РОССИЯ 1

18:00 Наболевший вопрос. Детская безопасность в интернет-пространстве
18.30 Акценты.
11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00 Вести.
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
14.00 Вести.
15.00 Т/с "Склифосовский".
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с "Сиделка". (12+).
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
1.50 Т/с "Версия". (12+).

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль". (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с "Дорожный патруль". (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с "Мухтар. Новый след". (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с "Лесник". (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.15 Реакция.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Морские дьяволы. Смерч". (16+).
21.30 Т/с "Мост". (16+).
23.40 Итоги дня.
0.05 Поздняков. (16+).
0.20 Место встречи. (16+).
2.15 Поедем, поедим!
3.05 Т/с "ППС". (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.00 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.50 Давай разведемся! (16+).
11.50 Тест на отцовство. (16+).
12.50 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
14.25 Детектив "Украденная свадьба". (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с "Брак по завещанию. Возвращение Сандры". (16+).
21.00 Т/с "Восток - Запад".
23.00 Т/с "Глухарь". (16+).
23.55 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с "Глухарь". (16+).
1.30 Т/с "Восток - Запад". (16+).
3.30 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
4.30 Д/ф "Женщины со сверхспособностями".
5.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.05 Х/ф "Таможня". (12+).
9.35 Детектив "Инспектор уголовного розыска".
11.30 События.
11.50 Постскриптум. (16+).
12.55 В центре событий. (16+).
13.55 Городское собрание.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
17.00 Естественный отбор.
17.50 Детектив "Алтарь Тристана", 1 и 2 с. (12+).
19.40 События.
20.00 Петровка, 38. (16+).
20.20 Право голоса. (16+).
22.00 События.
22.30 Пятый год от конца мира. (16+).
23.05 Без обмана". "Рыбка красная. (16+).
0.00 События. 25-й час.
0.30 Право знать! (16+).
2.10 Х/ф "Последний довод".
4.00 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00 Т/с "Отрыв", 1-4 с. (16+).
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с "Отрыв", 1-4 с. (16+).
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Отрыв", 1-4 с. (16+).
12.30 Т/с "Отрыв", 5-8 с. (16+).
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с "Отрыв", 5-8 с. (16+).
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Отрыв", 5-8 с. (16+).
17.10 Д/ф "Партизанский фронт". "Когда позади Москва". (12+).
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с "Непобедимая и легендарная". "История Красной армии".
19.45 Не факт!
20.20 Специальный репортаж
20.45 Д/с "Загадки века с Сергеем Медведевым".
21.35 Особая статья. (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Х/ф "Не бойся, я с тобой". (12+).
2.20 Х/ф "Нейтральные воды".
4.25 Х/ф "Оленья охота".

вторник, 22 мая

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Исчезновения»
09.25 Х/ф «Мэри Поппинс»
11.50 «Герои мирного времени»
12.50 «Дагестан туристический» Ботлихский район
13.15 Д/ф «Три грани холодного искусства»
14.05 «Экологический вестник»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Графиня де Монсоро» 7 с.
16.10 Мультфильмы
16.50 Х/ф «Акваланги на дне»
18.45 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Подробности»
20.45 В/ф «Клара Власова. Вдохновленная Дагестаном»
21.30 «Искусство в традициях Дагестана. Кубачи»
21.55 «Правовое поле»
23.20 «Угол зрения»
23.45 Д/с «Мир природы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
01.35 Т/с «Репортеры» 1 с.
02.25 Х/ф «Вы не все сказали, месье Фарран»
04.00 «Подробности»
04.20 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
04.55 «Правовое поле»
05.25 Х/ф «Акваланги на дне»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское. (16+).
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 Т/с "Практика". (12+).
23.35 Вечерний Ургант. (16+).
0.10 Т/с "Личные обстоятельства". (16+).
2.10 Время покажет. (16+).
3.00 Новости.
3.05 Время покажет. (16+).
3.45 Модный приговор.

РОССИЯ 1

09.00 Канал национального вещания «Лалаан»
11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18.00 Республика
18.15 В\фильм «Истинно верую». г.Кизляр
5.00 Утро России.
9.00,11.00,14.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
15.00 Т/с "Склифосовский". (12+).
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с "Сиделка". (12+).
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
1.50 Т/с "Версия". (12+).

НТВ

4.55 Т/с "Дорожный патруль". (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с "Дорожный патруль". (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с "Мухтар. Новый след". (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с "Лесник". (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.15 Реакция.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Морские дьяволы. Смерч". (16+).
21.30 Т/с "Мост". (16+).
23.40 Итоги дня.
0.05 Место встречи. (16+).
2.05 Квартирный вопрос.
3.05 Т/с "ППС". (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.00 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.30 Давай разведемся! (16+).
11.30 Тест на отцовство. (16+).
12.30 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
14.05 Мелодрама "Танкисты своих не бросают". (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с "Брак по завещанию. Возвращение Сандры". (16+).
21.00 Т/с "Восток - Запад".
23.00 Т/с "Глухарь". (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с "Глухарь". (16+).
1.30 Т/с "Восток - Запад". (16+).
3.25 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
4.30 Д/ф "Женщины со сверхспособностями".
5.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Доктор И... (16+).
8.40 Х/ф "Двенадцатая ночь"
10.30 Д/ф "Клара Лучко и Сергей Лукьянов. Украденное счастье". (12+).
11.30,14.30,19.40 События
11.50 Т/с "Коломбо". (США).
13.40 Мой герой. Анна Большова. (12+).
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
17.00 Естественный отбор.
17.50 Детектив "Алтарь Тристана", 3 и 4 с. (12+).
20.00 Петровка, 38. (16+).
20.20 Право голоса. (16+).
22.00 События.
22.30 Осторожно, мошенники! Дачные страдания.
23.05 Прощание. Виктория и Галина Брежневы.
0.00 События. 25-й час.
0.30 Хроники московского быта. Наследники звезд. (12+).
1.25 Д/ф "Сталин в Царицыне, или Кровавый хаос"

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00 Т/с "Забытый", 1-4 с. (16+)
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с "Забытый", 1-4 с. (16+)
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Забытый", 1-4 с.
13.00 Новости дня.
13.15 Х/ф "Марш-бросок 2".
14.00 Военные новости.
14.05 Х/ф "Марш-бросок 2".
17.10 Д/с "Партизанский фронт". "Непокоренная Белоруссия". (12+).
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с "Непобедимая и легендарная". "История Советской армии", ч. 1.
19.35 Легенды армии с А.Маршалом. А.Бессараб
20.20 Специальный репортаж. (12+).
20.45 Улика из прошлого.
21.35 Особая статья. (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Х/ф "В полосе прибоя"
1.00 Х/ф "Звезда". (12+).
2.55 Х/ф "Матрос Чижик".
4.35 Д/с "Города-герои". "Москва". (12+).

среда, 23 мая

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.10 Передача на лакском языке «Аьрщи ва агьлу»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Исчезновения»
09.25 «Подробности»
09.50 Х/ф «Вы не все сказали, месье Фарран»
11.45 Д/ф «К истокам»
12.55 «Правовое поле»
13.20 В/ф «Клара Власова. Вдохновленная Дагестаном»
14.05 «Искусство в традициях Дагестана. Кубачи»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Репортеры» 1 с.
16.10 Мультфильм
16.50 Х/ф «Голубые горы, или неправдоподобная история»
18.45 Передача на даргинском языке
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей. Махачкала
20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.50 «Здоровье» в прямом эфире
21.40 «Столичный эрудит»
21.50 «Городская среда»
23.20 «Аутодафе»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
01.35 Т/с «Репортеры» 2 с.
02.25 Х/ф «Большие надежды»
04.15 «Городская среда»
04.40 Передача на даргинском языке
05.15 Х/ф «Голубые горы, или неправдоподобная история»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское. (16+).
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 Т/с "Практика". (12+).
23.35 Вечерний Ургант. (16+).
0.10 Т/с "Личные обстоятельства". (16+).
2.10 Время покажет. (16+).
3.00 Новости.
3.05 Время покажет. (16+).
3.45 Модный приговор.

РОССИЯ 1

09.00 «Гюлистан» (на азербайджанском языке)
11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18.00 Гунибский район- родина героев
18.20 В\фильм «Расул Гамзатов». А имя ему пусть принесет слава
5.00 Утро России.
9.00,11.00,14.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
12.00 Судьба человека с Б.Корчевниковым. (12+)
13.00 60 минут. (12+).
15.00 Т/с "Склифосовский".
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с "Сиделка". (12+).
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
1.50 Т/с "Версия". (12+).

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль". (16+).
6.00 Сегодня.
6.05 Т/с "Дорожный патруль". (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 Т/с "Мухтар. Новый след". (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с "Лесник". (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.15 Реакция.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Морские дьяволы. Смерч". (16+).
21.30 Т/с "Мост". (16+).
23.40 Итоги дня.
0.05 Место встречи. (16+).
2.05 Дачный ответ.
3.10 Т/с "ППС". (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.00 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
7.30 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.35 Давай разведемся!
11.35 Тест на отцовство.
12.35 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
14.10 Детектив "Любить и ненавидеть. Мертвые воды Московского моря". (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с "Брак по завещанию. Возвращение Сандры". (16+).
21.00 Т/с "Восток - Запад".
23.00 Т/с "Глухарь". (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с "Глухарь". (16+).
1.30 Т/с "Восток - Запад".
3.30 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
4.30 Д/ф "Женщины со сверхспособностями". (16+).
5.30 Джейми у себя дома.

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.15 Доктор И... (16+).
8.50 Х/ф "Мачеха".
10.35 Короли эпизода. Надежда Федосова. (12+).
11.30,14.30 События.
11.50 Т/с "Коломбо". (США).
13.40 Мой герой. Ксения Стриж. (12+).
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
17.00 Естественный отбор.
17.50 Детектив "Алмазы Цирцеи", 1 и 2 с. (12+).
19.40,22.00 События.
20.00 Петровка, 38. (16+).
20.20 Право голоса. (16+).
22.30 Линия защиты. (16+).
23.05 90-е. Выпить и закусить. (16+).
0.00 События. 25-й час.
0.35 Хроники московского быта. Смерть со второго дубля. (12+).
1.25 Д/ф "Жизнь при белых". (12+).
2.15 Т/с "Коломбо". (США).
4.05 Т/с "Пуаро Агаты Кристи"

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00 Т/с "Небо в огне", 1-4 с.
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с "Небо в огне", 1-4 с.
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Небо в огне", 1-4
12.25 Т/с "Небо в огне", 5-8
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с "Небо в огне", 5-8
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Небо в огне", 5-8
17.10 Д/с "Партизанский фронт". "Украина в огне"
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с "Непобедимая и легендарная". "История Советской армии".
19.35 Последний день. Л. Утесов. (12+).
20.20 Специальный репортаж. (12+).
20.45 Д/с "Секретная папка"
21.35 Процесс. (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Х/ф "Контрудар". (12+).
0.55 Х/ф "Под каменным небом". (12+).
2.40 Х/ф "Подвиг разведчика"
4.30 Д/с "Города-герои".

четверг, 24 мая

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на даргинском языке
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильм
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Исчезновения»
09.25 Х/ф «Большие надежды»
11.45 «Аутодафе»
12.50 «Здоровье»
13.45 «Столичный эрудит»
13.55 «Городская среда»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Репортеры» 2 с.
16.10 Мультфильм
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 Х/ф «Новые похождения Швейка»
18.10 Обзор газеты «Хlакъикъат»
18.20 «Живые истории»
18.45 Передача на аварском языке «Паданги Гlамалги заманги»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Линия судьбы» Сергей Агабабов
20.50 Д/ф «Нюгди – маленький Иерусалим»
21.25 «Галерея искусств»
21.55 «Агросектор»
23.20 Д/с «Мир природы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на аварском языке «Паданги Гlамалги заманги»
01.35 Т/с «Репортеры» 3 с.
02.40 Х/ф «Рапсодия»
04.35 Передача на аварском языке «Паданги Гlамалги заманги»
05.10 «Галерея искусств»
05.40 Х/ф «Новые похождения Швейка»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское. (16+).
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 Т/с "Практика". (12+).
23.30 Вечерний Ургант. (16+).
0.00 На ночь глядя.
1.00 Т/с "Личные обстоятельства". (16+).
3.00 Новости.
3.05 Модный приговор.
4.05 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

09.00 «Магудере» (на агульском языке)
11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
18.00 Наши надежды
18.15 Ток-шоу Территория общения. Профессии будущего
5.00 Утро России.
9.00,11.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
12.00 Судьба человека с Б.Корчевниковым. (12+)
13.00 60 минут. (12+).
14.00 Вести.
15.00 Т/с "Склифосовский".
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Т/с "Сиделка". (12+).
23.15 Вечер с Владимиром Соловьевым. (12+).
1.50 Т/с "Версия". (12+).

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль". (16+).
6.00,10.00 Сегодня.
6.05 Т/с "Дорожный патруль". (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+)
9.00 Т/с "Мухтар. Новый след". (16+).
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с "Лесник". (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.15 Реакция.
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Морские дьяволы. Смерч". (16+).
21.30 Т/с "Мост". (16+).
23.40 Итоги дня.
0.05 Захар Прилепин. Уроки русского. (12+).
0.40 Место встречи. (16+).
2.40 Поедем, поедим!
3.10 Т/с "ППС". (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30,7.30 6 кадров. (16+).
7.00 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
7.45 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.50 Давай разведемся! 16+
11.50 Тест на отцовство.
12.50 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
14.25 Детектив "Любить и ненавидеть. 13 способов ненавидеть". (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с "Брак по завещанию. Возвращение Сандры". (16+).
21.00 Т/с "Восток - Запад".
23.00 Т/с "Глухарь". (16+).
0.00 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с "Глухарь". (16+).
1.30 Т/с "Восток - Запад".
3.30 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
4.35 Д/ф "Женщины со сверхспособностями".
5.30 Джейми у себя дома.
6.00 Джейми: обед за 15 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.05 Доктор И... (16+).
8.40 Х/ф "В добрый час!"
10.35 Д/ф "Лунное счастье Анатолия Ромашина".
11.30,14.30 События.
11.50 Т/с "Коломбо". (США).
13.35 Мой герой. Владимир Шевельков. (12+).
14.50 Город новостей.
15.05 Т/с "Пуаро Агаты Кристи". (Великобритания).
17.00 Естественный отбор.
17.50 Детектив "Алмазы Цирцеи", 3 и 4 с. (12+).
19.40,22.00 События.
20.00 Петровка, 38. (16+).
20.20 Право голоса. (16+).
22.30 10 самых... Непрофессиональные юмористы. (16+).
23.05 Д/ф "Приключения советских донжуанов".
0.00 События. 25-й час.
0.35 Прощание. Трус, Балбес и Бывалый. (16+).
1.25 Д/ф "Почему савинков выбросился из окна".

ЗВЕЗДА

6.00 Сегодня утром.
8.00 Т/с "Небо в огне", 9-12
9.00 Новости дня.
9.15 Т/с "Небо в огне", 9-12
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Небо в огне", 9-12 с. (12+).
12.25 Т/с "Трасса", 1-4 с.
13.00 Новости дня.
13.15 Т/с "Трасса", 1-4 с.
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Трасса", 1-4 с.
17.10 Д/с "Партизанский фронт". "Спецназ в тылу врага". (12+).
18.00 Новости дня.
18.40 Д/с "Непобедимая и легендарная".
19.35 Легенды космоса". "Военный космос.
20.20 Специальный репортаж
20.45 Код доступа. (12+).
21.35 Процесс. (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Х/ф "Жизнь и удивительные приключения Робинзона Крузо".
1.05 Х/ф "Два билета на дневной сеанс".

пятница, 25 мая

РГВК

06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультфильмы
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/с «Исчезновения»
09.25 Х/ф «Таинственная находка»
10.50 «Прогулки по музею»
11.25 «Пятничная проповедь» Прямая трансляция с центральной Джума-мечети
11.55 Д/ф «Исчезающие культуры Дагестана. Агулы»
12.50 «Агросектор»
13.30 «Линия судьбы» Сергей Агабабов
14.00 Д/ф «Нюгди – маленький Иерусалим»
14.30,16.30 Время новостей Дагестана
14.50 Т/с «Репортеры» 3 с.
16.10 Мультфильм
16.50 Х/ф «Штрафной удар»
18.30 Обзор газеты «Дагестанская правда»
18.45,01.00 Передача на кумыкском языке
19.30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей. Махачкала
20.20 «Подробности»
20.45 «На виду. Спорт»
21.25 «Молодежный микс»
21.45 «История Дагестана в лицах» Г.Гагарин
23.20 Д/с «Мир природы»
01.35 Т/с «Репортеры» 4 с.
02.25 «Подробности»
02.45 Х/ф «Большие маневры»
04.25 Передача на кумыкском языке
05.00 «Молодежный микс»
05.20 Х/ф «Штрафной удар»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (16+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское. (16+).
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.25 Время покажет. (16+).
18.50 Человек и закон. (16+).
19.55 Телеигра "Поле чудес". (16+).
21.00 Время.
21.30 Три аккорда. (16+).
23.30 Вечерний Ургант. (16+).
0.25 The Beatles: 8 дней в неделю.
2.25 Х/ф "Месть". (16+).
4.45 Модный приговор.

РОССИЯ 1

8.00 Мир Вашему дому
18.20 Дагестан спортивный
18.40 Вести-дежурная часть
11:40,14.40,17.40,20.45 Местное время. Вести-Дагестан
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном. (12+).
11.00 Вести.
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым. (12+).
13.00 60 минут. (12+).
14.00 Вести.
15.00 Т/с "Склифосовский". (12+).
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир. (16+).
19.00 60 минут. (12+).
20.00 Вести.
21.00 Юморина. (12+).
23.55 Х/ф "Незабудки".

НТВ

5.00 Т/с "Дорожный патруль". (16+).
6.00,10.00 Сегодня.
6.05 Т/с "Дорожный патруль". (16+).
7.00 Деловое утро НТВ. (12+)
9.00 Т/с "Мухтар. Новый след". (16+).
10.20 Суд присяжных. (16+).
11.20 Т/с "Лесник". (16+).
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.20 ДНК. (16+).
18.15 ЧП. Расследование. (
19.00 Сегодня.
19.40 Т/с "Морские дьяволы. Смерч". (16+).
21.30 Т/с "Мост". (16+).
23.30 Брэйн Ринг. (12+).
0.30 Мы и наука. Наука и мы. (12+).
1.30 Место встречи. (16+).
3.30 Поедем, поедим!
4.00 Т/с "ППС". (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 6 кадров. (16+).
7.00 Д/ф "Понять. Простить". (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.35 По делам несовершеннолетних. (16+).
9.40 Мелодрама "Идеальный брак". (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Мелодрама "Печали-радости Надежды". (16+).
22.50 Т/с "Глухарь". (16+).
23.50 6 кадров. (16+).
0.30 Т/с "Глухарь". (16+).
1.30 Комедия "Дважды в одну реку". (16+).
3.20 Мелодрама "Терапия любовью". (16+).
5.20 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.00 Настроение.
8.10 Д/ф "Владимир Винокур. Смертельный номер"
9.20 Детектив "Нераскрытый талант 3". (12+).
11.30,14.30 События.
11.50 Детектив "Нераскрытый талант 3". (12+).
13.35 Мой герой. Андрей Григорьев-Аполлонов.
14.50 Город новостей.
15.05 10 самых... Самые бедные бывшие жены.
15.40 Детектив "Сицилианская защита". (12+).
17.30 Х/ф "Три дня на любовь". (12+).
19.30 В центре событий.
20.40 Красный проект. (16+)
22.00 События.
22.30 А. Шиловская "Жена. История любви". (16+).
0.00 Д/ф "Три жизни Виктора Сухорукова". (12+).
1.00 Детектив "Алмазы Цирцеи". (12+).
4.35 Петровка, 38. (16+).
4.55 Линия защиты. (16+).

ЗВЕЗДА

6.00 Научный детектив. (12+)
6.25 Х/ф "30-го уничтожить".
9.00,13.00 Новости дня.
9.15 Х/ф "30-го уничтожить".
9.35 Т/с "Паршивые овцы", 1 и 2 с. (16+).
10.00 Военные новости.
10.05 Т/с "Паршивые овцы", 1 и 2 с. (16+).
13.15 Т/с "Паршивые овцы", 3 и 4 с. (16+).
14.00 Военные новости.
14.05 Т/с "Паршивые овцы", 3 и 4 с. (16+).
14.20 Х/ф "Фронт без флангов". (12+).
18.00 Новости дня.
18.40 Х/ф "Фронт за линией фронта". (12+).
22.10 Х/ф "Фронт в тылу врага". (12+).
23.00 Новости дня.
23.15 Х/ф "Фронт в тылу врага". (12+).
1.35 Х/ф "Потерпевшие претензий не имеют".
3.30 Х/ф "Свидание на Млечном пути". (12+).
5.20 Д/с "Хроника Победы".

суббота, 26 мая

РГВК

07.00,08.30,16.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке
08.00 Мультфильмы
08.55 Х/ф «Отчий дом»
10.35 «История Дагестана в лицах» Григорий Гагарин
11.20 «Мой малыш»
11.50 «На виду» К 80-летию Государственного оркестра народных инструментов РД
12.30,02.00 Концерт, посвященный 85-летию Государственного оркестра народных инструментов РД
14.20 «Ступени к Парнасу» Часть 1-я
15.40 Д/ф «Белла, чао, или Цветок на память» 1 с.
16.50 Х/ф «Сказание о храбром Хочбаре»
18.30 Д/ф «Дагестанские узоры»
18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
19.30,22.30,00.30 Время новостей Дагестана
19.55 «Парламентский вестник»
20.20,05.00 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.45 «Первая студия»
21.30 «Полифония»
23.00 Х/ф «Кольцо старого шейха»
01.00,04.20 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
01.35 «Мой малыш»
03.21 «Ступени к Парнасу» Часть 1-я
05.25 Дагестанское кино. Х/ф «Сказание о храбром Хочбаре»

ПЕРВЫЙ

6.00,10.00,12.00 Новости
6.10 Х/ф "Приказано взять живым".
8.00 Играй, гармонь любимая!
8.45 М/с "Смешарики. Новые приключения".
9.00 Умницы и умники. (12+).
9.45 Слово пастыря.
10.15 Клара Лучко. Цыганское счастье.
11.10 Теория заговора. (16+)
12.15 Идеальный ремонт.
13.20 Х/ф "Турецкий гамбит"
15.00 Новости.
15.10 Х/ф "Турецкий гамбит"
16.00 Х/ф "Жемчужина Нила". (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.15 Кто хочет стать миллионером?
19.50 Сегодня вечером.
21.00 Время.
21.20 Сегодня вечером.
23.00 Танцовщик.
0.35 Комедия "Копы в юбках"
2.45 Комедия "Военно-полевой госпиталь". (16+).
4.55 Модный приговор.

РОССИЯ 1

08.05 Россия-родина моя. Концерт
11:20 Местное время. Вести-Дагестан.
4.50 Т/с "Срочно в номер! 2". (12+).
6.35 М/с "Маша и медведь".
7.10 Живые истории.
9.00 По секрету всему свету.
9.20 Сто к одному.
10.10 Пятеро на одного.
11.00 Вести.
11.20 Вести. Местное время.
11.40 Юмор! Юмор! Юмор!! (16+).
14.00 Х/ф "Злая судьба". (12+).
18.00 Привет, Андрей! (12+).
20.00 Вести в субботу.
21.00 Х/ф "Дочки-мачехи". (12+).
1.15 Х/ф "Жена по совместительству". (12+).
3.10 Т/с "Личное дело". (16+).

НТВ

5.00 ЧП. Расследование.
5.35 Звезды сошлись. (16+).
7.25 Смотр.
8.00 Сегодня.
8.20 Их нравы.
8.35 Готовим с А. Зиминым.
9.10 Кто в доме хозяин? (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 Главная дорога. (16+).
11.00 Еда живая и мертвая. (12+).
12.00 Квартирный вопрос.
13.05 Поедем, поедим!
14.00 Жди меня. (12+).
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Однажды... (16+).
17.00 Секрет на миллион. Иван Краско. (16+).
19.00 Центральное телевидение.
20.00 Ты супер!
23.05 Международная пилорама. (16+).
0.05 Квартирник НТВ у Маргулиса". "Jukebox tr io.
1.20 Х/ф "Кома". (16+).
3.20 Поедем, поедим!
3.55 Т/с "ППС". (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.35 Комедия "Дважды в одну реку". (16+).
10.30 Мелодрама "Нахалка". (Украина). (16+).
14.25 Комедия "Как развести миллионера". (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с "Великолепный век". (16+).
22.55 Д/с "Москвички". (16+).
23.55 6 кадров. (16+).
0.30 Комедия "Пять невест". (16+).
4.20 Д/ф "Окно жизни". (16+).
5.20 6 кадров. (16+).
5.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

5.30 Марш-бросок. (12+).
5.55 АБВГДейка.
6.25 Х/ф "Мачеха".
8.15 Православная энциклопедия.
8.45 Х/ф "На перепутье".
10.35 Д/ф "Приключения советских донжуанов".
11.30 События.
11.45 Комедия "Неподдающиеся".
13.20 Х/ф "Я выбираю тебя".
14.30 События.
14.45 Х/ф "Я выбираю тебя".
17.20 Детектив "Сфинксы северных ворот". (12+).
21.00 Постскриптум.
22.10 Право знать! (16+).
23.40 События.
23.55 Право голоса. (16+).
3.05 Пятый год от конца мира. (16+).
3.35 90-е. Выпить и закусить.
4.25 Прощание. Виктория и Галина Брежневы. (16+).
5.15 Д/ф "Клара Лучко и Сергей Лукьянов. Украденное счастье". (12+).

ЗВЕЗДА

6.00 Х/ф "Подарок черного колдуна".
7.15 Х/ф "Царевич Проша".
9.00 Новости дня.
9.15 Легенды музыки".
9.40 Последний день. Савелий Крамаров. (12+).
10.30 Не факт!
11.00 Д/с "Загадки века с Сергеем Медведевым". "Хлопковое дело". (12+).
11.50 Улика из прошлого".
12.35 Специальный репортаж. (12+).
13.00 Новости дня.
13.15 Д/с "Секретная папка"
14.05 Д/ф "Нормандия-Неман". (12+).
15.25 Х/ф "Благословите женщину". (12+).
18.00 Новости дня.
18.10 Задело! с Н.Петровым
18.25 Т/с "На углу, у Патриарших...", 1-4 с. (16+).
23.00 Новости дня.
23.20 Х/ф "30-го уничтожить". (12+).
1.55 Х/ф "Генерал". (12+).
4.00 Х/ф "Дожить до рассвета"

воскресенье, 27 мая

РГВК

07.00,08.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
07.55 «Мой малыш»
08.45 Х/ф «Кольцо старого шейха»
10.15 «Полифония»
11.05 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
11.30 «Правовое поле»
12.05 «Живые истории»
12.30 «Смотреть только детям»
12.45 «Молодежный микс»
13.05 «Дагестан туристический»
13.30 «Городская среда»
14.00 «Агросектор»
14.30 «Ступени к Парнасу» Часть 2-я
15.50 Д/ф «Белла, чао, или Цветок на память» 2 с.
16.40 Республиканский фестиваль народного творчества «Россия – Родина моя»
18.30 «Смотреть только детям»
18.45 «Годекан» Гунибский район
19.30,22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
20.20 «Служа Родине»
20.45 Театр поэзии. Сказки Пушкина.
21.50 «Вдохновение»
23.25 «Парламентский вестник»
23.50 Х/ф «Кто смеется последним»
01.40 «Служа Родине»
02.00 Х/ф «Оскар»
03.20 «Ступени к Парнасу» Часть 2-я

ПЕРВЫЙ

6.00,10.00,12.00 Новости
6.10 Комедия "За двумя зайцами".
7.50 М/с "Смешарики. ПИН-код".
8.05 Часовой. (12+).
8.35 Здоровье. (16+).
9.40 Непутевые заметки.
10.15 Г.Польских. По семейным обстоятельствам
11.15 В гости по утрам.
12.15 Фрунзик Мкртчян. Человек с гордым профилем
13.20 Комедия "Мимино".
15.20 Комедия "Белые Росы". (12+).
16.50 Ледниковый период. Дети.
19.25 Старше всех!
21.00 Воскресное "Время".
22.30 Клуб Веселых и Находчивых. Высшая лига.
0.45 Комедия "Объект моего восхищения". (16+).
2.50 Триллер "Черная вдова"

РОССИЯ 1

4.55 Т/с "Срочно в номер! 2"
6.45 Сам себе режиссер.
7.35 Смехопанорама.
8.05 Утренняя почта.
08:45 Местное время. Вести-Дагестан. События недели. Информационно-аналитическая программа.
9.25 Сто к одному.
10.10 Когда все дома с Тимуром Кизяковым.
11.00 Вести.
11.20 Смеяться разрешается
14.00 Х/ф "Сжигая мосты".
18.00 Лига удивительных людей. (12+).
20.00 Вести недели.
22.00 Воскресный вечер с В.Соловьевым. (12+).
0.00 Д/ф "Китайская мечта. Путь возрождения".
1.05 Т/с "Право на правду".
3.00 Смехопанорама.
3.30 Сам себе режиссер.

НТВ

4.55 Х/ф "Прятки". (16+).
6.55 Центральное телевидение. (16+).
8.00,10.00 Сегодня.
8.20 Их нравы.
8.45 Устами младенца.
9.25 Едим дома.
10.20 Первая передача.
11.00 Чудо техники. (12+).
11.55 Дачный ответ.
13.00 НашПотребНадзор.
14.00 У нас выигрывают!
15.05 Своя игра.
16.00 Сегодня.
16.20 Следствие вели... (16+)
18.00 Новый русские сенсации. (16+).
19.00 Итоги недели.
20.10 Ты не поверишь! (16+)
21.10 Звезды сошлись. (16+).
23.00 Трудно быть боссом.
0.05 Х/ф "Я покажу тебе Москву". (16+).
2.05 Х/ф "Прятки". (16+).
4.00 Т/с "ППС". (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.50 Мелодрама "Терапия любовью". (16+).
10.50 Мелодрама "Крестная". (Украина). (16+).
14.10 Мелодрама "Печали-радости Надежды". (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
19.00 Т/с "Великолепный век". (16+).
22.50 Д/с "Москвички". (16+).
23.50 6 кадров. (16+).
0.30 Комедия "Жених для Барби". (16+).
5.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

6.10 Х/ф "В добрый час!"
8.05 Фактор жизни. (12+).
8.35 Петровка, 38. (16+).
8.50 Детектив "Сицилианская защита". (12+).
10.35 Д/ф "А.Абдулов. Роман с жизнью". (12+).
11.30,0.10 События.
11.45 Х/ф "Три дня на любовь". (12+).
13.45 Смех с доставкой на дом
14.30 Московская неделя.
15.00 Советские мафии. Демон перестройки.
15.55 Дикие деньги. Отари Квантришвили. (16+).
16.40 Прощание. Япончик.
17.35 Х/ф "Пуанты для Плюшки". (12+).
21.15 Детектив "Тень стрекозы". (12+).
0.25 Детектив "Тень стрекозы"
1.20 Х/ф "Любовь в квадрате".
3.15 Х/ф "На перепутье".

ЗВЕЗДА

5.35 Х/ф "Фронт без флангов". (12+).
9.00 Новости недели с Ю. Подкопаевым.
9.25 Служу России.
9.55 Военная приемка.
10.45 Детектив. (12+).
11.10 Код доступа. (12+).
12.00 Теория заговора. (12+).
13.00 Новости дня.
13.15 Специальный репортаж. (12+).
13.40 Х/ф "Марш-бросок. Охота на "Охотника". (16+).
18.00 Новости. Главное.
18.45 Д/с "Подводный флот России", 1-4 с. (12+).
22.00 Прогнозы. (12+).
22.45 Фетисов. (12+).
23.35 Х/ф "Фронт за линией фронта". (12+).
3.00 Х/ф "Фронт в тылу врага". (12+).

КУЛЬТУРА с 21 по 27 мая

ПОНЕДЕЛЬНИК

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00 Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Д/с "Эффект бабочки".
7.35,20.05 Правила жизни.
8.10 Х/ф "Опасный возраст".
9.40 Д/ф
10.15,17.45 Наблюдатель.
11.10 Д/ф "Земля под океаном".
12.10 Мы - грамотеи!
12.55 Д/ф "Да, скифы - мы!"
13.35 Д/ф "Увидеть начало времен".
14.30 Библейский сюжет.
15.10 Концерт.
16.15 На этой неделе... 100 лет назад. Нефронтовые заметки.
16.45 Агора.
18.45 Д/ф "Доктор Трапезников. Выжить, а не умереть..."
19.30,23.40 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф "Увидеть начало времен".
21.35 Сати. Нескучная классика... с М. Шемякиным.
22.20 Т/с "Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Генрих VI".
23.10 Д/ф "Асмолов. Психология перемен".
1.40 Концерт.
2.50 Д/ф "Христиан Гюйгенс".

ВТОРНИК

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00 Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Москва дворовая.
7.35,20.05 Правила жизни.
8.05 Т/с "Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Генрих VI".
9.00 Иностранное дело.
9.40 Главная роль.
10.15,17.45 Наблюдатель.
11.10 Фильм-концерт
12.00 Гений.
12.35 Д/ф
12.55 Сати. Нескучная классика...
13.35 Д/ф
15.10 На юбилейном фестивале
16.15 Пятое измерение.
16.45 2 Верник 2.
17.35 Д/ф "Вильгельм Рентген".
18.45 Д/ф "Балерина - весна".
19.30,23.40 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф "Непреходящее наследие "Хаббла". (США).
21.35 Искусственный отбор.
22.20 Т/с "Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Ричард III".
23.10 Д/ф
0.00 Тем временем.
0.40 Фильм-концерт "Евгений Мартынов. Лебединая верность".

СРЕДА

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00 Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Москва златоглавая.
7.35,20.05 Правила жизни.
8.05 Т/с "Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Ричард III".
8.55 Иностранное дело.
9.40 Главная роль.
10.15,17.45 Наблюдатель.
11.10 XX век. "Михаил Ульянов читает рассказы Василия Шукшина"
12.25 Д/ф "Алтайские кержаки".
12.55 Искусственный отбор.
13.35 Д/ф
15.10 Мицуко Учида и оркестр "Камерата Зальцбург". Моцартеум. Большой зал.
16.15 Пешком... Москва транспортная
16.45 Ближний круг Александра Ширвиндта.
17.35 Цвет времени. Ж.-Э. Лиотар. "Прекрасная шоколадница".
18.45 Острова.
19.30,23.40 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф "Вулкан, который изменил мир". (Германия).
21.35 Абсолютный слух.
22.20 Т/с "Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Ричард III".
23.10 Д/ф
0.00 Д/ф "Иероглиф "Япония".

ЧЕТВЕРГ

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00 Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Москва москворецкая.
7.35,20.05 Правила жизни.
8.05 Т/с "Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Ричард III".
8.55 Иностранное дело.
9.40 Главная роль.
10.15,17.45 Наблюдатель.
11.10 XX век.
12.10 Цвет времени. Камера-обскура
12.20 Игра в бисер" с И. Волгиным. "Слово о полку Игореве.
13.00 День славянской письменности и культуры.
14.30 Д/ф "Асмолов. Психология перемен".
15.10 Д/ф "Лебедь из Пезаро. Неизвестный Россини".
16.15 Пряничный домик.
16.45 Линия жизни. Н.Аринбасарова
18.45 Д/ф "Сказки и быль".
19.30,23.40 Новости культуры.
19.45 Главная роль.
20.30 Спокойной ночи, малыши!
20.45 Д/ф "Земля через тысячу лет".
21.35 Энигма. Риккардо Шайи.
22.20 Т/с "Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Ричард III".
23.10 Д/ф "Асмолов. Психология перемен".
0.00 Кинескоп с П. Шепотинником. 71-й Каннский международный кинофестиваль.

ПЯТНИЦА

6.30,7.00,7.30,8.00,10.00,15.00 Новости культуры.
6.35 Легенды мирового кино.
7.05 Пешком... Москва гимназическая
7.35 Правила жизни.
8.05 Т/с "Пустая корона: Война Алой и Белой розы. Ричард III".
8.55 Иностранное дело. "Дипломатия побед и поражений".
9.40 Главная роль.
10.20 Х/ф "Близнецы".
11.55 Д/ф
12.55 Энигма. Риккардо Шайи.
13.35 Д/ф "Земля через тысячу лет".
14.30 Д/ф "Асмолов. Психология перемен". "Лидеры изменений: укрощение хаоса".
15.10 Д/ф "Тосканини. Своими словами".
16.25 Письма из провинции. Великий Новгород.
16.50 Д/с "Дело Антон Деникин. Генерал-доброволец".
17.25 Билет в Большой.
18.05 Х/ф "Дядюшкин сон".
19.30 Новости культуры.
19.45 Смехоностальгия.
20.15 Линия жизни. А. Иванов.
21.10 Х/ф "Почтальон всегда звонит дважды". (США). (18+).
23.15 Новости культуры.
23.35 2 Верник 2.
0.25 Х/ф "Саамская кровь".
2.25 М/ф: "Мистер Пронька"

СУББОТА

6.30 Х/ф "Принцесса цирка".
9.05 М/ф: "Три дровосека", "Царевна-лягушка".
9.55 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым.
10.25 Х/ф "Дядюшкин сон".
11.50 Д/ф
13.25 Д/с "Мифы Древней Греции". "Гермес. Непредсказуемый вестник богов".
13.55 Пятое измерение.
14.20 Х/ф "Старинный водевиль".
15.30 Концерт, посвященный Дню славянской письменности и культуры.
17.00 Игра в бисер" с И. Волгиным. "Поэзия Саши Черного.
17.45 Искатели. "Подводный клад Балаклавы".
18.30 Д/с "История моды". "Античность. Римское изящество".
19.25 Х/ф "Обыкновенный человек"
21.00 Агора.
22.00 Торжественная церемония открытия года Японии в России. Трансляция из Большого театра
23.30 Х/ф "Трамвай "Желание".
1.30 Д/ф "Крылатый властелин морей". (Германия).
2.25 М/ф "Про раков".

ВОСКРЕСЕНЬЕ

6.30 Лето Господне. День Святой Троицы.
7.05 Х/ф "Обыкновенный человек".
8.40 М/ф: "Две сказки".
9.15 Д/с "Мифы Древней Греции". "Психея. Красавица и чудовище"
9.45 Обыкновенный концерт с Эдуардом Эфировым.
10.10 Мы - грамотеи!
10.50 Х/ф "Свадьба".
11.55 Что делать?
12.45 Диалоги о животных. Московский зоопарк.
13.25 Д/с "Эффект бабочки".
13.55 Концерт Хосе Каррераса
14.50 Х/ф "Трамвай "Желание".
16.50 Гений. Финал.
17.20 Пешком... Москва футбольная.
17.50 Х/ф "Табор уходит в небо".
19.30 Новости культуры.
20.10 Романтика романса. Никите Богословскому посвящается...
21.05 Х/ф "Прощальные гастроли".
22.15 Д/с "Архивные тайны". "1939 год. Последние каторжники в Гвиане".
22.45 Фильм-балет "Хрустальный дворец".
23.35 Х/ф "Мишень". (18+).
2.15 Диалоги о животных.

РАДИО

ИСЛЕН, 21-МАЙ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.35 «Хважамжам».

САЛАСА, 22-МАЙ
12.10 **«Дагъустан». Хабарар**
12.30 "Карчи Дагъустан".

АРБЕ, 23-МАЙ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 «Девирар».

ХЕМИС, 24-МАЙ
12.10 «Дагъустан». Хабарар. Газетдин обзор
12.30 «Вахт ва жегьилар».

ЖУЬМЯ, 25-МАЙ
12.10 «Дагъустан». Хабарар
12.30 «Исламдин сес».

КИШ, 26-МАЙ
10.43 «Гьафтедин нетижаяр»
10.50 Концерт.

ГЬЯД, 27-МАЙ
10.43 «Кард». Аялар патал программа

Программа гьазурайди - Насима ВЕЛИБЕГОВА

Агъсакъал, тренер, насигьатчи…

Дагъви ШЕРИФ

Дербентда кьиле физвай са мярекатда зун лезги халкьдихъ, чи жегьилрин сагъламвилихъ ва гележегдихъ рикI кузвай зегьметдин ветеран СУЛТАНОВ Ибрагьимпаша Халиловичахъ галаз таниш хьана. Садаз-сад акуна чидачиртIани, Дербент шегьердин футболдин "Тефи" командадин кьилин тренер, чи газетдихъ галаз алакъа хуьзвай, телефондай вичихъ галаз Ибрагьим халу лугьуз рахазвай ам руьгьдиз жегьил, камаллу итим, итижлу суьгьбетчини я. Мукьувай таниш хьайила, чи суьгьбетар неинки газетдин кIвалахдикай, Дербент шегьердин спортдикай, гьакI гьамиша чирвилер къачуз, абур жегьилриз гуз куьчуьрмишнавай И.Султанован уьмуьрдикай хьана.

Майишатар кIвачел ахкьалдарзавай дяведилай гуьгъуьнин четин йисар. Самур дереда багълар цуькведа авай 1947-йисан майдин эхирра, Ахцегьа Султановрин хизанда хва хьана. Адал Ибрагьимпаша тIвар эцигна. Юзун квай, зирек гададин рикI гъвечIи чIавалай спортдал ва техникадал алай. Ам Ленинграддин гимияр расдай институтдик экечIна. И вузда хъсандиз кIелна, инженер-механик хьайи дагъви гада хайи Дагъустандиз, Дербент шегьерда авай "Электросигнал" заводдиз кьилин механиквиле ракъурна. Ина И.Султанов заводдин коммерческий директорвилин къуллугъдал кьван хкаж хьана.

Ибрагьимпаша Султанов, хизан кутуна, Дербентда яшамиш жезвайлани, Ленинградда кIелдайлани, пенсияда авайлани, халкьдихъ, чIехи жезвай несилдин гележегдихъ рикI кузвай халисан дагъви я. Гзаф дербентвийриз Ибрагьимпаша Султанов футболист хьиз чида. Гьар юкъуз кIвалахдилай кьулухъ ам спортзалдиз, вичин гъвечIи юлдашрин патав тупунал къугъваз къведай. Кьвед лагьай пешедиз элкъвей футболдин тренер яз, ада футболистрин десте тербияламишнава. Исятда Дербент шегьердин хкягъай командадик квай гзафбур ада вердишарнавайбур я. Футболдин рекьяй еке агалкьунар хьанвай жегьиларни ава. Пенсияда авай агъсакъалдин, 1-нумрадин ДЮСШ-дин тренердин гъилик вердишвилер къачузвай 50-далай виниз аялри датIана гьар жуьредин акъажунра иштиракзава. Адан тренервилин кьилин макьсад аялриз гьакI футболдин сирер чирун ваъ, жегьилар гьакъикъи ватанпересар, инсанпересар, зегьметкешар яз чIехи хьун я. Ихьтин тербияни гузвай агъсакъал-тренерди. Эхиримжи йисара ада вердишарнавай жегьилри "Тумаждин туп" турнирдин призар къачуна, Дербентдин патай Астраханда, Балаковода, Ессентукида, Волгоградда, Анапада, Моздокда ва масанра векилвална ва сифтегьан чкаяр кьуна. Хъсан футболистрикай сад тир Мегьамед Кунбутаев футболдин "Анжи" академиядин аялрин командадик кутунва. Мад кIуьда Каспийскда Олимпийский резервдин училищеда кIелзава. Тимур Мирзаметов, Насир Мегьамедов, Вилен Петросов, Расим Нурмегьамедов, Чингиз Керимов, Рустам Мустафаев ва масабур Ибрагьимпаша Султанован гъилик чирвилер къачунвай футболистар я. Абурукай бязибуру уьлкведин командайра тежриба хкажнава. Азад вахт хьанмазди, абур, адет хьанвайвал, чпин сад лагьай тренердин патав шегьердин 18-нумрадин школадин спортзалдиз къвезва.

- Гьеле Ленинградда кIелдай вахтара чун, студентар, азад вахтунда тупунал къугъвадай, - рикIел хкизва агъсакъалди. - Заз чидайвал, тупунал къугъун тавур, къугъваз кIан тийидай кас бажагьат ава. Дербентда чахъ, а чIаван жегьилрихъ, хъсан команда авай. Гуьгъуьнлай зун шегьердин хкягъай командадик квазни къугъвазвай.

"Электросигнал" заводдихъни футболдин команда авай, инани Ибрагьимпаша Султанов активный тир. Шегьердин гзаф турнирра командади сифтегьан чкаяр кьазвай.

Яшаризни килиг тавуна, ада вичин чирвилерни датIана хкажзава. И.Султанова Образованидин ва культурадин Дагакадемияда кIел хъувуна. Ам футболдай 1-категориядин, "Д" квалификациядин тренер я. Ада вичин краралди жегьилриз чешне къалурзава. И.Султанова бедендин сагъламвал къайдада аваз хуьзва. Шегьердин ветерандин командадик квазни агалкьунар къалурзава.

Хъсан тренер ва механик, тербиячи ва педагог хьиз, Ибрагьимпаша Султанов халисан тешкилатчини я. И жигьетдай вичин алакьунар ада заводдин директордин заместителвиле, коммерческий директорвиле, гуьгъуьнлай шегьерда михьивал хуьнин, ЖКХ-дин месэлайриз талукь кIвалах тухузвай МУП-дин кьиле акъвазай 10 йисузни субутнай. Адан иштираквални аваз шегьердин кеферпатан микрорайонда промышленный майданар ишлемишиз вахкана. Заводдин гьаятра кул-кусар, тарар цана, иниз атай касдин фикир желбдай шартIар тешкилна. Шегьерда михьивал хуьн, багъляриз ятар гун патал махсус улакьар маса къачуна, къуллугъчийрик гьевес кутадай къайдада мажибар гунин жуьре арадал гьана, шегьерда цIийи маршрутар кардик кутуна ва икI мад.

Тренердизни, гьелбетда, тешкилатчивилин алакьунар герек я. ИкI, ада вичин аялрин командайрин кIвалахдал спонсорар, "Тефи" фирмадин регьберар желбна. Дербент шегьердин округдин собранидин депутат Тельман Гьамзаеван ва Физули Сагъуеван куьмекар себеб яз, футболдин "Тефи" команда уьлкведин регионра тешкилзавай акъажунриз физва. Команда махсус парталралди, тупаралди, герек маса тадаракралди таъмин я. Тренердихъ СССР-дин футболистрин арада хъсан ярар-дустар, жегьилар патал халисан чешнеяр ава. Абурухъ - СССР-дин хкягъай командадик хьайи Александр Чивадзедихъ, Муртаз Хурцилавадихъ, Манучар Мачаидзедихъ, Реваз Дзодзуашвилидихъ ва масабурухъ галаз И.Султанова къени алакъаяр хуьзва.

Футболдин ихьтин зурба терефдар, жегьилрин халисан тербиячи Ибрагьимпаша Султановал алатай йисан гатфарилай инихъ Дербент шегьердин футболдин федерациядин председателвилин везифаярни ихтибарнава. Адан регьбервилик кваз датIана "Тефидин" кубокар патал турнирар кьиле физва.

Жегьилрин сагълам гележег патал галатун тийижиз зегьмет чIугвазвай агъсакъал Дагъустан Республикадин Гьукуматдин, Минспортдин грамотайрин ва чухсагъулдин чарарин сагьиб, дербентвийрин арада гьуьрметлу муаллим, меслятчи, агъсакъал, футболист я.

- Алай вахтунда жегьилрихъ спортдал машгъул жедай вири мумкинвилер ава - футболдин майданар, махсус тадаракар авай залар, спортдин гьар са жуьредай тренерар ва икI мад. Виридаз куьмек яз, Интернет лугьудай аламатни кардик ква. Муькуь патахъай, фикир гайитIа, жегьил-жаванрин фикирар гьарнихъ чукIурзавай темягьар пара хьанва. Диде-бубадин, муаллимрин, тренеррин кьилин макьсадрикай сад а темягьрин арада аял квадар тавун, адаз вичихъ алакьунар авай хиляй виликди фидай мумкинвал гун я. Ахпа зурба алимар, спортсменар, устIарар... майдандиз акъатда, - меслят къалурзава И.Султанова.

Чи суьгьбет геждалди давам хьана. Гьар са келима, меслят вичиз кьилди фикир гун герекди ва амал ийидай кас патал хийирлуди тир. Гьа ихьтин кас я Ибрагьим халу. Важиблу, герек карда къуй адаз къуватар гурай!

"Лекидин" кубок

Мергьяматлувилин "Леки" фондуни Каспийскда "Анжи-Аренадин" мини-футболдин майданрал футболдай турнир тешкилдайдан гьакъиндай чна хабар ганай. И йикъара "Лекидин кубок" турнир кьиле фена.

Акъажунрин кьилин приз патал 10 командади къуватар алцумна.

Приздин чкаяр Каспийскдин, Къурушрин, Алкьвадрин, Кьасумхуьруьн командайри кьуна.

Турнирдиз спонсорвилин куьмек эцигунардай "Сити" карханади, "Пожарный аудит" тешкилатди, Гьамидован куьчеда авай Лезги автоцентради, "Самур" ООО-ди авуна. Спортдин мярекатдин гьуьрметлу мугьман женгинин самбодай дуьньядин чемпион Велимурад Алхасов тир.

Турнирдин асул макьсад сагълам уьмуьр куьчуьрмишун ва спорт пропаганда, шегьердин жегьилар сад, абур чIуру крарикай къерех авун тир.

49-сеферда

Каспийскда, адет хьанвайвал, азаддиз кьуршахар кьунай Али Алиеван экуь къаматдиз бахшнавай международный турнир кьиле фена. 49-сеферда тешкилнавай и турнирда 12 уьлкведай тир 150-далай гзаф пагьливанри иштиракна. Заланвилин 10 категориядай гъалибчияр тайинарна.

Турнир ачухуниз талукьарнавай паюна РД-дин Гьукуматдин Председателдин Сад лагьай заместитель Анатолий Къарибова Али Алиев рикIел хкана ва турнирдин вири иштиракчийриз агалкьунар тIалабна.

Иниз Али Алиеван хва Зуркайнай ва машгъур пагьливандин маса невеяр, мукьва-кьилиярни атанвай. Мугьманрин арада азаддиз кьуршахар кьунай Кеферпатан Кавказда сад лагьай Олимпиададин чемпион Загалав Абдулбегов, Гуниб райондин кьил Агьмед Мегьамедов, РД-дин Халкьдин собранидин депутат, Олимпиададин къугъунрин призёр, Али Алиеван ученик Мегьамедхан Арацилов авай.

Международный турнирдин гъалибчийрикай сад чи ватанэгьли Даурен Куругълиевни я. Ада 86 кг заланбурун арада къизилдин медаль къачуна. 1-чкаяр кьур дагъустанвийрин арада Жабраил Гаирбегов (57 кг), Агьмед Усманов (74 кг), Мегьамедхан Мегьамедов (97 кг) ава.

Гимишдин медалар дагъустанвияр тир Исмаил Гьажиева (57 кг), Шихсаид Жалилова (57 кг), Мегьамедрасул Гъазимегьамедова (74 кг), Зайнулла Къурбанова (97 кг) ва буьруьнждин медалар Муслим Садулаева, Рамиз Гьамзатова (кьведни 57 кг), Саид Каримудинова (65 кг), Магома Дибиргьажиева (74 кг), Арсенали Мусалиева (86 кг) ва масабуру къазанмишна.

Велоспорт

Къагьриман ИБРАГЬИМОВ

Белиж поселокдин школайра кIелзавай жаванрин арада велоспортдай Гъалибвилин сувариз талукьарнавай турнир кьиле фена.

Ам башламишдалди вилик мярекатдиз кIватI хьанвайбуру-стадиондилай поселокдин центрадиз кьван велосипедар гьална.

Мярекат, турнирдин иштиракчияр тебрикуналди, Белиж поселокдин кьил Рамиз Гьабибулаева ачухна. Ахпа анал поселокда кардик квай велоспортдин "Леки" клубдин регьбер ва и турнир тешкилай Радик Апаев, поселокдин депутатрин собранидин председатель Азиз Сефербегов ва масабур рахана.

Турнирдиз Рамиз Гьабибулаева, Вагиф Сефербегова мергьяматлувилин "Леки" фондуни, "Ласточка" ТД- ди ва хейлин кьилдин ксари къаюмвал авуна. Яшарин пуд дережадай кIвенкIвечи чкаяр кьур Адим Магьмудоваз, Рамазан Идрисоваз, Низам Салигьоваз шабагьар яз велосипедар, приздин чкаяр кьурбуруз кубокар, грамотаяр, футболкаяр ва къиметлу пишкешар гана.

Идалайни гъейри, турнирдин тешкиллувилин комитетди агьвал авачир хизанрай турнирда иштиракай ирид аялдиз пишкеш яз велосипедар гана.

Эхирдай поселокдин администрациядин ва "Леки" клубдин тIварцIихъай Р.Апаева турнирдиз куьмекар гайибурув ва "Оскар" фотостудиядин регьбердив чухсагъулдин чарар вахкана.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин печатдин ва информациядин министерство

367018, Махачкъала, Насрутдинован пр., 1 “а”

КЬИЛИН РЕДАКТОР
М. И. ИБРАГЪИМОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60
E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М. А. АГЬМЕДОВ
65-13-55

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Ш. Ш. ШИХМУРАДОВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГЪИМОВ
65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р. С. РАМАЛДАНОВА
65-00-58

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62

КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЬАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Р. РАМАЛДАНОВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзава
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гьузчивал авунин рекьяй Федеральный къуллугъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрдиз регистрация авуна.
Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди туькIуьр хъийизва. Макъалайриз рецензияр гузвач ва абур элкъвена вахкузвач. Редакциядинни макъалайрин авторрин фикирар сад тахьун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:

367018, Махачкъала, Насрутдинован проспект, 1 “а”. Печатдин кIвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249
Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00
Чап ийиз вахкана - 17.10

Газет **“Издательство” “Лотос”** ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала, Пушкинан куьче, 6.

Тираж 7225

(Гь) - И лишандик квай материалар гьакъидихъ чапзавайбур я.
(12+) - Икьван яшар хьанвайбуру кIелрай

НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ “Редакция республиканской газеты “Лезги газет”
УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Къагъриман хва

(РФ-дин Игит кIириви Зейнудин Батмановаз)

Шагьабудин ШАБАТОВ

Агакьайла чIуру хабар КIиридай,
Гьай акъатнай лезги халкьдай - виридай.
Гьакъикъатда мусибатдин кар хьанай,
Элдин рикIер тежер кьадар тIар хьанай.

Вичин кеспи ийиз тамуз фейиди
Келлегуьзрал хьана бирдан расалмиш.
Къунши хуьруьн жегьил хизан акуна,
Башламишна абур ийиз къутармиш.

- Зун яхъ куьне, а жегьилар ахъая,
Лугьуз ада минетарна бандитриз.
Зурзун квачиз гьич са зерре рахунрик,
Рахана ам, зур къалурна етихриз.

Азадна паб, итим, куьрпе аялни,
Абур пудни чпин рекье хтуна.
Келлегуьзрин ахпа гьатна вич юкьва,
Уьтквемдаказ, гьич кичIевал тавуна.

Кьурагь хуьряй милицадин дестедиз
Эвер гунин буйругъ гана къуччагъдиз.
Атун хьайтIа, далда кьуна акъвазна,
Абур тергиз кIанзавай кьван къачагъриз.

- Зенг авуртIа нагагь, гъилер кьуруй зи,
Мезни лал хьуй, сивин къава акIана.
Ягъ, рекьикь, за вуч хъийида амукьна
Лянетдик, зи хайи халкьдин датIана.

Ибур адан эхиримжи гафар тир,
РикIяй атай, ван хьайи тек тамариз.
Вич хъфена, туна экуь тир дуьнья,
Амайбуруз, элкъуьрна ам гъамариз.

Садра хада, гьа садрани рекьида,
Малум кар я, ашкара я виридаз.
КIиче руьгьер ада вичив агуднач,
Чешне хьана чIехидазни, гъвечIидаз.

АкI тавуниз маса чара амачир,
КIириви я - асул викIегь инсанрин.
Са жизвини вич ажуздиз къалурнач,
МетIер чилиз янач вилик шейтIанрин.

Ви уьмуьрдин юлдаш ва гьакI балаяр,
Алазва къе лезги халкьдин гъилерал .
Жагъин тийиз чка абур эцигдай
Икьван ґегьенш мублагь тир чи чилерал.

Гьукуматди кьегьалвилиз килигна,
Лайихлу тир, зурба къимет ганва ваз.
Хьайивиляй вун гьахълувилин рекье,
Тарихдани кьетIен чка хьанва ваз.

Хуьруьн ирсни, таъсиб хвейи кьегьал хва,
Ваз баркалла, лугьузва къе вирида.
Ви тIвар эзбер ийиз ава датIана,
Гьар межлисда, хайи хуьре - КIирида.

07.05.2018-й.

2018-йисан кьвед лагьай пай патал

Лезги газет

кхьихь!

ИНДЕКС: *6 вацранди - 51313*

газетдин къимет почтарин отделенийрай:
6 вацра - 410 манатни 10 кепек

Абонентрин ящикрай (до востребования):
6 вацра - 385 манатни 32 кепек

“Дагпечатдин” киоскрай:
6 вацра - 220 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай “Дагпечатдин” киоскра, сайтда (www.dagestan.press.) ва гъакIни Махачкъалада Промшоссе куьчедин 10 “а”-нумрадин дараматда кхьиз жеда.

Чи бухгалтериядай:
“Лезги газетдин” редакциядай чпи хутахдайбур :
6 вацра - 162 манатни 50 кепек

Чи газет кхьинин патахъай суалар пайда хьайитIа, экуьнин сятдин 9-далай нянин сятдин 5-далди и нумрадиз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

“Ихьтин инсанарни ама кьван!..”

Ярали МАГЬАМДАЛИЕВ

Майдин суваррин йикъарикай са юкъуз зунни зи дуст, ял ягъиз, Каспийскдин паркуниз физвайла, чаз рекьел пул твадай цIийи кисе акуна. Заз ам, кIвач геляна, рекьин къерехдиз акъудиз кIан хьайила, киседа са вуч ятIани авайди чир хьана. За ам ахъаяйла, зунни зи дуст Омар Балаугъланов сад-садаз килигиз амукьна - ада пул, долларар, са шумуд банкдин карточкаяр, туьквенрин фитнес-клубрин визиткаяр ва куьлегар авай. И карточкайрай чаз киседин иесидин тIвар, фамилия чир хьана (телефондин нумра авачир). За карточкаяр, визиткаяр захъ галаз са идарада кIвалахзавай зи рухвайрив - Мирзялидивни Ярамирав вугана, абурун иеси жагъурна, адав вахкун тапшурмишна. И кьегьалрини а кас жагъурна, кисе иесидив - Къурбанова Гуьлнарадив вахкана. Дишегьлидай “дуьньяда ихьтин инсанарни ама кьван!” лагьай гафар акъатна. Эхь, михьи, къени инсанарни чи арайра тIимил авач.

Яд - кьенятдаказ...

Рагьидин ЭМИНОВ

Яд инсандиз сифте нубатда герек шейэрик акатзава. Ам галачиз уьмуьр тухуз жедач. Ахцегьрин агьалияр цин гьар жуьре чешмейралди таъмин ятIани, яд кьенят авун чарасуз я. Гьайиф хьи, бязи инсанри ам акатайвал ишлемишзава, рекьеризни кIамариз авадарзава... Яд ва маса шейэр кьенят авун Аллагьдин эмир я. Кьенятди берекат арадал гьизвайди чна аннамишна кIанда.

Кьилдин инсанри чпин никIериз, бустанриз, багълариз гун патал хъвадай яд ишлемишзава, кранар ачухдиз тазва, абурайни югъдийифди яд авахьзава. Райадминистрацияди, Ахцегьрин хуьруьн руководстводи ахьтинбуруз жермеяр ийизватIани, парабуруз эсер авач. Аквазвайвал, ийизвай жермейрин кьадар тIимил я.

Райцентрадин Ленинан тIварунихъ галай куьчеда ЦРБ-дин муькъуьн, Уьшехънарин Гъуьйи кимин, 2 ва 3-нумрайрин школайрин вилик квай булахрин кранар къайдадикай хкатна, яд гьакI авахьна физ гзаф вахтар я. Умудлу я хьи, талукь тир идарайри и жуьредин татугай гьалар арадай ахкъудун патал серенжемар кьабулда.

Сканворд

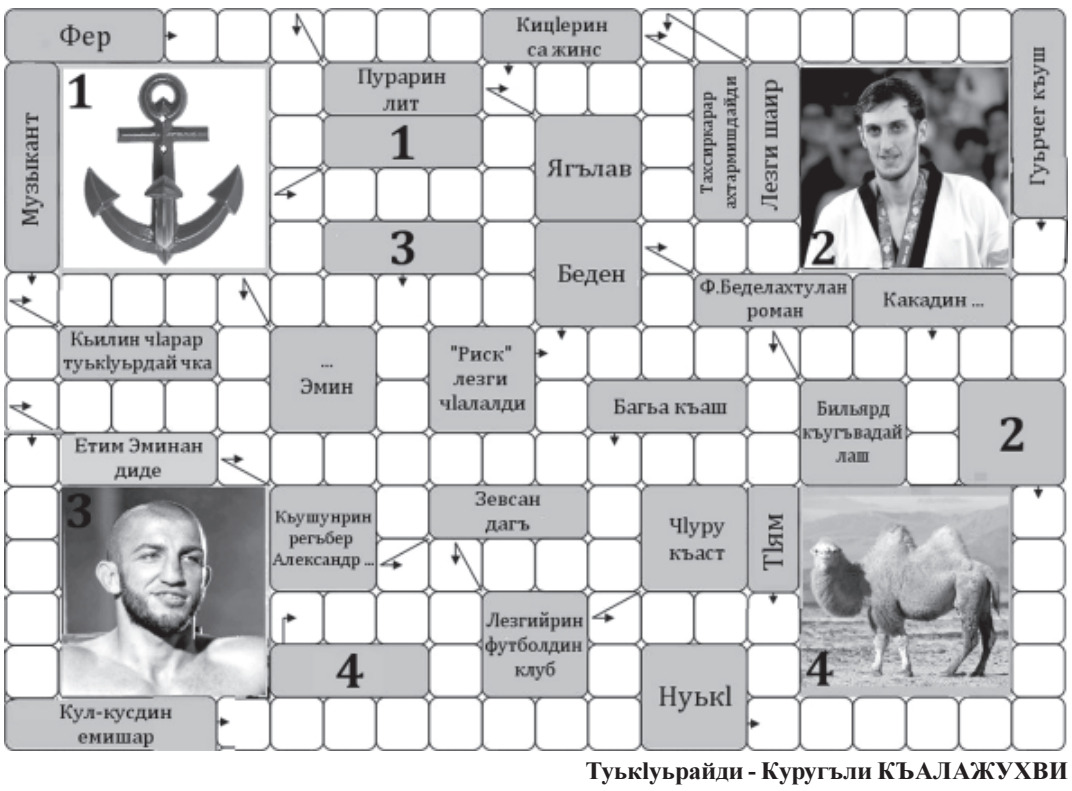

ТуькIуьрайди - Куругъли КЪАЛАЖУХВИ

“ЛГ”-дин 19-нумрадиз акъатай кроссворддин жавабар:

1. Алаф. **2.** Леме. **3.** Алам. **4.** Алат. **5.** Гьава. **6.** Хиве. **7.** Баха. **8.** Буба. **9.** Атир. **10.** Пити. **11.** Пака. **12.** Куку. **13.** Кьиса. **14.** Сини. **15.** Мана. **16.** Умуд.

“Дагагропромпроект” институт” ООО-дин коллективди **Абдулалим Абдуселимович АБДУРАГЬИМОВ** кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз рагьметлудан хизандиз ва мукьва-кьилийриз, вири багьрийриз башсагъ-лугъвал гузва.

Чеперин хуьруьн юкьван школадин коллективди муаллим **Ширинбег Алиханович АБДУРАГЬМАНОВ** кечмиш хьунихъ галаз алакъалу яз адан хизандиз ва мукьва-кьилийриз, дериндай хажалат чIугунивди, башсагълугъвал гузва.